

bulletin slovenskej advokácie

DEŇ ADVOKÁCIE

Pozvánka
na galavečer

Zodpovednosť
za výkon funkcie
rozhodcu

Metodický návod
výpočtu hypotetic-
kého ušlého zisku
s komparáci v SR a ČR

Je potrebný súhlas
druhého manžela
pri prevode
obchodného podielu?

Advokát umelcom.
Umelec advokátom?

AKTUÁLNE

- 2 **ROZHOVOR**
Jubilujúci Bulletin slovenskej advokácie
- DISKUSIA**
- 4 Kde sú hranice substitučného splnomocnenia?
JUDr. František Sedlačko, PhD., LL.M.
- 5 Notárske osvedčenie o držbe podľa zákona č. 293/1992 Zb. v znení účinnom do 30. 11. 2000
a právna úprava podľa Občianskeho zákonníka
JUDr. Dušan Serek

ČLÁNKY, ŠTÚDIE

- 8 Zodpovednosť za výkon funkcie rozhodcu
JUDr. Jana Mitterpachová
- 22 Metodický návod výpočtu hypotetického ušlého zisku s komparáci v SR a ČR
JUDr. Ing. Karel Nedbálek, PhD.
- 31 Je potrebný súhlas druhého manžela pri prevode obchodného podielu?
JUDr. Alexander Škrinár, CSc.
- 39 Advokát umelcom. Umelec advokátom?
Mgr. et. Mgr. Natália Ľalíková
- 44 **JUDIKATÚRA**
Výška základnej sadzby tarifnej odmeny advokáta v konaní o určenie vlastníckeho práva k veci podľa právnej úpravy účinnej do 30. 6. 2013

ADVOKÁCIA

- SAK**
- 46 Zo zasadnutia predsedníctva SAK
- 46 Pýta(j)te sa predsedníctva
- 47 Povinnosť advokáta informovať klienta o výške odmeny za úkon právnej služby pred jeho začatím
- 49 Medzinárodný šachový turnaj
- 50 Novoročné stretnutie právnikov
- 52 Deň advokácie 2014 (Pozvánka na Galavečer)
- 52 Neprehliadnite! Nové čísla účtov
- ZAHRANIČIE**
- 53 Správa z Plenárneho zhromaždenia CCBE
- 56 Povinnosť advokáta rešpektovať podmienky dohody o úschove peňazí
- 57 Prvý ročník Advokátskeho behu na lyžiach (Pozvánka)
- 58 Advokácia v Európe
- 59 *Bulletin advokacie* prináša...
- 60 Výročný kongres AIJA – Medzinárodného združenia mladých právnikov (Pozvánka)

ZAUJÍMAVOSTI

- 61 Kontrola v obecnej samospráve
- 62 Prvé ženy v advokácii na Slovensku (do roku 1938) 2. časť

Vážené kolegyně, vážení kolegovia,

dostáva sa Vám do rúk prvé jubilejné číslo Bulletinu slovenskej advokácie. Rok 2014 sa spája s dvadsaťročnicou vydávania nášho stavovského časopisu. Dvadsať rokov uplynulo neuveriteľným tempom. Zamýšľam sa, akou klukatou cestou prešiel Bulletin, ktorý považujem za svoje dieťa, pretože som stál pri jeho zrode, pri jeho kolíske, pri prvých krokoch a aj dnes som s ním úzko spätý. Zostali v pomyselnej jaskyni spomienok odtlačky všetkých kolegov, ktorí boli za spomínaný čas na jeho vydávaní účastní? Som presvedčený, že áno. Vryli sa tam navždy...

Nedá mi nepodniknúť krátky exkurz do osobného spomienkového archívu. Na zasadnutí predsedníctva komory v roku 1994 sme dospeli k záveru, že kolegovia v Čechách po rozdelení spoločného štátu prestali byť naklonení publikovaniu príspevkov v slovenčine. Bola taká doba a viem, že dnes by to bolo úplne inak. Už v tom čase sa právne poriadky prijaté ešte za čias spoločnej republiky začali rozchádzať, každý štát mal iné legislatívne úpravy, najmä pokiaľ šlo o ťažiskové témy – privatizáciu a reštitúcie. Základné právne odvetvia zostali rovnaké, ale už aj v nich sa začali legislatívne zmeny.

V predsedníctve sme sa rozhodli pre odvážny zámer vydávať časopis Bulletin slovenskej advokácie. Veľa som diskutoval a v duchu známej zásady „iniciatíve sa medze nekladú“ som sa ocitol na poste predsedu redakčnej rady. Podarilo sa mi vytvoriť dobrý tím. Za šéfredaktora sme si vybrali novinára PhDr. Krútkeho, administratívu viedla Vilma Slopovská. Následne vznikla prvá redakčná rada. Medzi ťažiskových autorov, ktorým patrí publikačné prvenstvo, sa od začiatku zaradili prof. Mazák a prof. Vojčík, ktorí časopis ako autori takpovediac postavili na nohy. Patrí im veľká vďaka. Na Slovensku neexistovalo veľké autorské zázemie, prispievateľov v spomínanom čase by sme mohli zrátať na prstoch jednej ruky. Advokáti publikovali iba výnimočne, mladí autori nepublikovali takmer vôbec.

Predsedníctvo komory malo vážne obavy, či sa komorový časopisecký projekt podarí. Na každom zasadnutí som referoval, či najbližšie číslo vyjde. Boli to ťažké časy, ale neochvejne som veril v dobrý úmysel a v úsilie redakčnej rady i kolektívu autorov.

(pokračovanie na s. 3)

ROZHOVOR

Jubilujúci Bulletin slovenskej advokácie

Uplynulo už 20 rokov od prvého vydania Bulletinu slovenskej advokácie. Jedným z jeho zakladateľov a dodnes členom Redakčnej rady je prof. JUDr. Peter Vojčík, CSc. Spomíname s ním na dvadsaťročnú životnú púť časopisu.

■ **Aktuálny ročník je jubilejným 20. ročníkom vydania Bulletinu slovenskej advokácie. Ako to vnímate Vy, ako jeden z jeho zakladateľov?**

Predovšetkým sa mi ani nechce veriť, že Bulletin má za sebou už dvadsať ročníkov. Vnímam to ako pekný úspech Slovenskej advokátskej komory, ktorá od začiatku podporuje náš odborný časopis. Od začiatku sa vytvárali dobré podmienky pre prácu redakčnej rady a pre prácu redakcie, kde pracujú veľmi zodpovedné pracovníčky SAK, a aj vďaka nim sa darí vydávať časopis pravidelne a načas.

Od začiatku bola redakčná rada bulletinu zanietená pre zrod časopisu. Je dobré, že máme v redakčnej rade veľa mladých, erudovaných kolegov. Viacerí členovia už, žiaľ, opustili jej rady, spomínam si na profesora Eugena Husára, JUDr. Slobodu, JUDr. Flássika. Na ich prínos a pomoc nezabúdame. Ale aj kolegovia, ktorí sa do tejto práce zapojili neskôr majú na srdci to, aby sa úroveň časopisu neznižovala.

Ukázalo sa, že voľba predsedu redakčnej rady v osobe Jozefa Brázdila bola veľmi dobrá. Vie vždy svojím nadhľadom, ale aj patričným zmyslom pre detaily vytvárať dobrú a naozaj pracovnú atmosféru. Za seba môžem povedať, že ak môžem, rád sa zúčastňujem na rokovaníach.

■ **Naplnili sa medzičasom Vaše prognózy a očakávania?**

Určite áno. Osobne ma veľmi teší, že časopis je predovšetkým odborným právnickým časopisom, ktorý súčasne plní aj informačnú funkciu. Čo je pre mňa azda najdôležitejšie, že sa časopis číta, že sú na články ohlasy a že sa aj reaguje na publikované názory. Snažíme sa dať priestor na diskusiu a vzájomnú výmenu názorov. Ak si uvedomíme, aký je náklad časopisu, a aký je jeho dosah na čitateľov, tak to samo o sebe núti stále myslieť na to, že časopis je dobrý.

Ak sa zamýšľam nad očakávaniami, ktoré som mal na začiatku, jedno sa mi splnilo určite. Podarilo sa nám zapojiť do písania pomerne dosť autorov. Mnohí sú mladí a práve v Bulletine publikovali po prvý raz.

■ **Čo považujete za najväčšie výzvy a prekážky, ktoré musel bulletin až dodnes prekonať?**

Najväčšou výzvou od samého začiatku a od vydania prvého čísla bolo vytvárať časopis, ktorý sa ujme, bude akceptovaný, čítaný a uznávaný. To sme si želali všetci.

Pokiaľ ide o prekážky, nespomínam si na nič mimoriadne veľké, ale bolo veľké množstvo malých prekážok, alebo skôr otázok, ktoré čakali na riešenie a vlastne vďaka nim sme

sa v tvorbe časopisu posúvali ďalej a verím, že k dobrému. Postupne sme si tak vytvárali pravidlá, ktoré sa snažíme dodržiavať.

Počas predchádzajúcich rokov sme napríklad často riešili otázku, či je ten ktorý príspevok vhodný pre bulletin, aká by mala byť optimálna obsahová štruktúra časopisu, čo môže byť užitočné pre advokátov napríklad aj z hľadiska rozsahu článkov. To sa postupne vyvíjalo a dnešná obsahová náplň je akceptovaná.

■ Má advokátska obec dostatok tvorivého potenciálu pre ďalšie naplnenie stránok BSA?

Boli časy, keď okruh prispievateľov nebol veľmi široký, ale dnes je situácia iná, a som presvedčený, že to bude v budúcnosti ešte lepšie. Časopis má svoj kredit a aj uznanie vo vedeckej sfére a má svoje miesto aj v bibliografickom hodnotení. Preto redakčná rada dostáva čoraz viac príspevkov aj od doktorandov, ktorí publikujú výsledky svojho vedeckého bádania.

■ Čo podľa Vášho názoru Bulletinu slovenskej advokácie v súčasnosti ešte chýba?

To by mali povedať čitatelia. Radi privítame námety na zlepšenie bulletinu, či priamu odpoveď na otázku, čo im chýba. Z môjho pohľadu by bolo možno vhodné a užitočné, keby sa do publikovania odborných článkov ešte viac zapojili sudcovia či prokurátori.

■ V čom vidíte prínos tohto časopisu pre odbornú právnickú verejnosť?

Vaša otázka je dôvodná, pretože časopis neslúži iba advokátom a koncipientom, ale aj ostatnej odbornej právnickej verejnosti. Bulletin sa tak stáva užitočným zdrojom a prameňom odborných, ale i vedeckých článkov, ktoré pomáhajú odbornej právnickej verejnosti vo zvyšovaní si svojich vedomostí a pri riešení konkrétnych právnych situácií. Bulletin prispieva k rozvoju právnej vedy a právnej teórie. Mnohé publikované návrhy a názory *de lege ferenda* sa stávajú cennými námetmi jednak pre novú legislatívu, či pre novelizáciu platných predpisov.

(dokončenie zo s. 1)

Podakovanie patrí JUDr. Štefanovi Detvaiovi, vtedajšiemu predsedovi komory, ktorý projektu dôveroval. Mladý časopis sa boril s rôznymi úskaliaми, niekedy sme nevedeli, či budeme mať dosť článkov do najbližšieho čísla a či sa ho podarí obsahovo naplniť.

Príchodom novej šéfredaktorky PhDr. Ondrišovej zavial nový vietor. So skúsenosťami z vydavateľskej činnosti do práce redakčnej rady priniesla systematiku a dynamiku a časopis v jej rukách dostal novú tvár. Začal vychádzať s mesačnou periodicitou, zmenil formát a farebnosť a pribudla jeho interná časť.

Čas plynul a všetkých, najmä mladých autorov, sme povzbudzovali, redigovali sme im články, pomáhali a – z môjho pohľadu sa stal malý zázrak. Podarilo sa nám vytvoriť kvalitné autorské zázemie, o akom som vždy sníval. Projekt priniesol očakávané ovocie nielen vďaka nasadeniu celej redakčnej rady, v ktorej sú dnes okrem advokátov zastúpené aj iné právnické povolania, ale aj vďaka porozumeniu a podpore samotného vydavateľa – Slovenskej advokátskej komory.

Jednou zo stálych ambícií redakčnej rady je podpora mladých autorov. Preto sme sa rozhodli každoročne vyhlasovať vekovo ohraničenú publikačnú súťaž s cieľom motivovať mladých prispievateľov. Ich odmeňovanie ma vždy naplňa radosťou a hrdosťou.

Príchodom mladých kolegov, najmä JUDr. Kerecmana, sa časopis znova pretvoril. Pribudli nové rubriky, JUDr. Kerecman mu článkami z histórie advokácie dal nový rozmer a inicioval aj uverejňovanie vybraných disciplinárnych rozhodnutí.

Dvadsať rokov. V živote človeka veľa, z pohľadu dejín možno málo... Práve toľko rokov viem redakčnú radu Bulletinu slovenskej advokácie. Keď príde čas, budem odchádzať s pocitom pýchy, že sa nám podarilo vytvoriť rešpektované periodikum a s vedomím, že časopis je v dobrých rukách. Kolegovia, ktorí sa na jeho vydávaní podieľajú, ho majú radi rovnako ako ja.

Jozef Brázdil

predseda Redakčnej rady BSA

www.lexlingea.sk

LEX LINGEA

ODBORNÝ JAZYK PRE NÁROČNÝCH

Kurzy právnickej

angličtiny, nemčiny, taliančiny, francúzštiny

DISKUSIA

Kde sú hranice substitučného splnomocnenia?

Svoje námety na nové témy, krátke glosy, prípadne stručné a heslovité poznámky do kontaktnej rubriky zasielajte na e-mailovú adresu office@sak.sk.
Vaše podnety publikačne spracuje JUDr. František Sedlačko, PhD., LL.M.

Z hľadiska praktického výkonu advokátskeho povolania je substitučné zastúpenie štandardným úkonom, ktorý nezriedka vytvára priestor pre efektívne a účelné poskytnutie právnych služieb. Advokáti bežne využívajú možnosť profesionálnej substitúcie v rozmanitom rozsahu procesných aj hmotnoprávných úkonov. V súlade s § 16 ods. 1 ZoA sa advokát v rámci svojho poverenia môže dať zastúpiť iným advokátom. Pri jednotlivých úkonoch môže advokáta zastúpiť advokátsky koncipient alebo aj iný zamestnanec advokáta (§ 16 ods. 2 ZoA).

Z viacerých podnetov do tejto rubriky však vyplýva, že všeobecne súdy v ojedinelých prípadoch odmietajú akceptovať tzv. generálnu substitúciu, kedy advokát všeobecne a bez obmedzenia splnomocní iného advokáta na zastupovanie v celom konaní. Odvolávajú sa pritom na judikatúru Ústavného súdu Slovenskej republiky, predovšetkým na jeho uznesenie zo dňa 4. 7. 2012, sp. zn. I. ÚS 339/2012, ktoré bolo uverejnené aj v Zbierke nálezov a uznesení ÚS SR 2012 pod č. 71/2012, s nasledujúcou právnou vetou: „Zmyslom a účelom substitučného (náhradného) splnomocnenia nemôže byť (z povahy veci) úplné nahradenie originálneho splnomocnenia. Náležitě nezodôvodnené a/alebo neobmedzené substitučné (náhradné) splnomocnenie, ktoré vo svojej podstate nahrádza originálne splnomocnenie, je v konaní pred Ústavným súdom Slovenskej republiky vylúčené.“

Zo skutkového hľadiska v danom prípade išlo o situáciu, kedy sťažovateľka udelila plnomocnenstvo na zastupovanie v konaní pred ústavným súdom spoločnosti s ručením obmedzeným – advokátskej kancelárii oprávnenej na poskytovanie právnych služieb. Táto spoločnosť ďalej substitučne splnomocnila advokáta, ktorý nebol jej spoločníkom ani konateľom, aby okrem iného „namiesto advokátskej kancelárie podpísal a podal ústavnú sťažnosť klienta (...)“. Samotná sťažnosť bola následne vyhotovená a podpísaná substituujúcim advokátom, ktorý do textu sťažnosti a k podpisovej doložke uviedol, že sťažnosť podáva sťažovateľka zastúpená jeho osobou na základe substitučného plnomocnenstva. Vzhľadom na vyššie citované závery ústavný súd túto sťažnosť odmietol pre nesplnenie zákonom predpísaných náležitostí.

Predovšetkým treba uviesť, že prezentovaný záver platí najmä pre konanie pred Ústavným súdom SR v zmysle zákona NR SR č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ÚS SR“), ktoré vykazuje určité procesné špecifiká. Predovšetkým vylučuje priamu aplikáciu citovaného § 16 ZoA, na čo ústavný súd s náznakom polemiky poukazuje v bode 11 identifikovaného uznesenia. Pokiaľ ide o subsidiárne použitie OSP a najmä jeho § 25 ods. 3, podľa ktorého je advokát oprávnený dať sa zastupovať iným advokátom ako ďalším zástupcom, prípadne advokátskym koncipientom, ktorého zamestnáva, odkázal ústavný súd na § 31a zákona o ÚS SR, v zmysle ktorého sa na konanie pred ním použijú primerane ustanovenia OSP iba za predpokladu, že zákon o ÚS SR neustanovuje inak a súčasne to nevylučuje povaha veci.

V súhrne Ústavný súd Slovenskej republiky svoje rozhodnutie o odmietnutí sťažnosti odôvodnil na základe troch argumentov, a to **a)** nezdôvodnenosť a neobmedzenosť substitučného splnomocnenia, **b)** nerešpektovanie predovšetkým *lex specialis* (§ 20 ods. 2 zákona o ÚS SR) ale aj iných zákonov, **c)** nenaplnenie zákonom stanovenej podmienky „povahy veci“ v zmysle § 31a zákona o ÚS SR pre prípadné subsidiárne použitie OSP a jeho § 25 ods. 3. Konštatoval, že predložená sťažnosť bola vypracovaná a podpísaná výlučne substituujúcim advokátom, teda nebola podpísaná sťažovateľkou alebo ňou splnomocneným advokátom, ako to ukladá § 20 ods. 1 v spojitosti s ods. 2 zákona o ÚS SR. Ústavný súd súčasne podotkol, že takýto nedostatok nie je povinný odstraňovať z úradnej povinnosti, ak sťažovateľ disponuje kvalifikovaným právnym zastúpením advokátom.

S poukazom na závery svojho uznesenia zo dňa 11. mája 2005, sp. zn. II. ÚS 117/2005, súčasne zdôraznil, že advokát je *ex lege* povinný dôsledne využívať všetky právne prostriedky a takto chrániť a presadzovať práva a záujmy klienta. Tieto povinnosti advokáta vylučujú, aby ústavný súd nahradzoval úkony právnej služby, ktoré je povinný vykonať advokát tak, aby také úkony boli objektívne spôsobilé vyvolať nielen začatie konania, ale aj prijatie sťažnosti na ďalšie konanie, ak sú

na to splnené zákonom ustanovené predpoklady. Osobitne to platí pre všetky zákonom ustanovené náležitosti úkonov, ktorými sa začína konanie pred ústavným súdom.

Vzhľadom na prezentované závery a aktuálny trend v rozhodovacej činnosti bude teda v záujme klienta nevyhnutné vždy dôsledne zväžiť udelenie substitučného plnomocenstva v konaní pred Ústavným súdom SR, predovšetkým z hľadiska formulovaných kritérií. Rozhodne je neakceptovateľné udelenie všeobecného a generálneho substitučného plnomocenstva na podanie sťažnosti a zastupovanie v celom konaní.

Nemožno taktiež zabrániť „presahu“ tejto judikatúry do praxe všeobecných súdov, na čo poukazujú niektorí advokáti. Pre občianske súdne konanie však už bez obmedzenia musí platiť § 25 ods. 3 OSP, podporený znením § 16 ods. 1

a 2 ZoA. Publikovaná právna veta citovaného uznesenia Ústavného súdu Slovenskej republiky ale zároveň determinuje určitý korektív, podstatou ktorého je nosná myšlienka, že substitučné plnomocenstvo nemôže bez obmedzenia a v celom rozsahu nahrádzať pôvodné plnomocenstvo udelené advokátovi klientom. V načrtnutých intenciách bude zrejme vhodné vnímať aj odpoveď na otázku formulovanú v nadpise tohto príspevku.

Záverom možno ešte označiť za vhodné oboznámiť sa s celým znením odôvodnenia tohto zaujímavého rozhodnutia. Okrem oficiálnej stránky www.concourt.sk bolo uznesenie publikované aj v Zbierke nálezov a uznesení Ústavného súdu Slovenskej republiky pod č. 71/2012, na str. 1135 – 1140. ■

Notárske osvedčenie o držbe podľa zákona č. 293/1992 Zb. v znení účinnom do 30. 11. 2000 a právna úprava podľa Občianskeho zákonníka

Ustanovenie § 2, ods. 2 zákona č. 293/1992 Zb. v znení účinnom do 30. novembra 2000 bolo vo vzťahu k § 134 Občianskeho zákonníka (OZ) špeciálnou úpravou, ktorá umožňovala vydržanie ako originálny spôsob nadobudnutia vlastníckeho práva za jednoduchších podmienok než aké stanovovala všeobecná úprava. Podmienka oprávnenej držby po zániku účinnosti uvedeného ustanovenia k 30. novembru 2000 bola u osoby zapísanej v katastri nehnuteľností za vlastníka na základe notárskeho osvedčenia o držbe a jeho zápisu splnená bez ďalšieho. Účinnosťou zákona č. 393/2000 Z. z. oprávnená držba osoby zapísanej v katastri nehnuteľností nezanikla. Takáto osoba nadobudla postavenie oprávneného držiteľa, ktoré je zaručené po dobu desiatich rokov odo dňa zápisu do katastra.

Rozsudok Najvyššieho súdu SR so sp. zn.: 6Cdo 47/2012 zo dňa 30. 4. 2013

Citované rozhodnutie Najvyššieho súdu SR sa zaoberá otázkou plynutia vydržacej doby v prípade oprávnenej držby zákonom založenej vydaním notárskych osvedčení o držbe podľa zákona č. 293/1992 Zb. o úprave niektorých vlastníckych vzťahov k nehnuteľnostiam v znení účinnom do 30. 11. 2000, t. j. pred prijatím zásadnej novely č. 393/2000 Z. z. a to aj v období po účinnosti tejto novely. Predovšetkým treba uviesť, že zavedením inštitútu notárskeho osvedčenia o držbe podľa zákona č. 293/1992 Zb. zákonodarca mienil umožniť oprávneným držiteľom nehnuteľností z obdobia pred prijatím tohto zákona jednoduchšie usporiadanie vlastníckych vzťahov, mnohokrát nevyjadrených v príslušnej evidencii nehnuteľností, resp. v pozemkovej knihe. Podľa § 2, ods. 1 citovaného zákona č. 293/1992 Zb. na základe osvedčenia notára vydaného za podmienok uvedených v tomto zákone sa v evidencii nehnuteľností zapíše za vlastníka nehnuteľnosti osoba uvedená v tomto osvedčení.

Podľa citovaného zákona sa osvedčenie vydávalo na návrh držiteľa nehnuteľnosti, pričom v návrhu okrem označenia nehnuteľnosti a identifikačných údajov držiteľa bola povin-

nosť označiť skutočnosti preukazujúce spôsob získania nehnuteľnosti ním alebo jeho právnym predchodcom, v prípade ak navrhovateľ nebol bezprostredným právnym nástupcom posledného vlastníka zapísaného v pozemkovej knihe. K písomnému návrhu sa prikladali čestné vyhlásenia dvoch, vo veci nezaujatých svedkov známych miestnych pomerov, ktorí sa vyjadrili k spôsobu získania nehnuteľnosti navrhovateľom – držiteľom a zároveň vyjadrenie obce v územnom obvode, ktorej sa takáto nehnuteľnosť nachádzala k okolnostiam dôležitým na vydanie osvedčenia. Po podaní návrhu notár vyhotovil oznámenie, ktoré sa po dobu 60 dní zverejnilo na vývesnej tabuli notára a v obci v mieste na to obvyklom. V prípade, ak v stanovenej lehote tretia osoba vzniesla námietky k návrhu na vydanie notárskeho osvedčenia, notár vyzval túto osobu, aby v lehote 30 dní podala na príslušnom súde žalobný návrh o určenie, že navrhovateľ nespĺnil podmienky na vydanie notárskeho osvedčenia, resp. o určenie, že navrhovateľ nie je oprávneným držiteľom nehnuteľnej veci. V prípade, že takýto žalobný návrh podaný nebol, alebo v stanovenej lehote neboli podané žiadne námietky, notár vydal navrhovateľovi notár-

ske osvedčenie, v ktorom osvedčil navrhovateľovi existenciu oprávnenej držby vecného práva k nehnuteľnej veci. Podľa § 6, ods. 1 citovaného zákona však notár pravdivosť obsahu dokladov pripojených k návrhu ani náležitosti vôle navrhovateľa ani iných osôb nepotvrdzoval. V praxi a ani podľa právnej úpravy notár neskúmal naplnenie podmienok na nadobudnutie oprávnenej držby tak, ako boli upravené v § 130 OZ č. 40/1964 Zb. v znení novely č. 509/1991 Zb. s účinnosťou od 1. 1. 1992. Pravdivosť týchto údajov bola daná len čestným prehlásením dvoch svedkov, vyhlásením navrhovateľa a potvrdením príslušnej obce. Zákon neukladal notárovi posudzovať okolnosti držby, jej oprávnenosť, či neoprávnenosť tak, ako to predpokladalo citované ustanovenie OZ a predpokladá *de lege lata* aj v súčasnosti. Oprávnenosť (dobromyseľnosť) držby ako jeden zo základných predpokladov sa posudzuje vždy z objektívneho hľadiska, teda či držiteľ bol vzhľadom na všetky okolnosti v dobrej viere, že mu držané právo patrí, alebo že ho vykonáva pre seba, teda naplnenie podmienok existencie náležitostí držby „*corpus*“ teda faktická moc nad vecou, ktorá sa nemusí prejavovať iba ako skutočné faktické uchopenie alebo ovládanie veci alebo práva, ale aj ako tzv. právne panstvo nad vecou, teda správanie sa k veci alebo vykonávanému právu ako vlastník alebo oprávnený z práva a ďalej „*animus*“ teda existencia držobnostnej vôle spočívajúcej v presvedčení, že právo držiteľ vykonáva ako vlastník alebo ako osoba oprávnená z pripúšťajúceho trvalý alebo opätovný výkon.

Podľa súčasného stavu judikatúry slovenských, ale aj českých súdov sa existencia dobromyseľnosti držiteľa v konkrétnom prípade vykladá skôr zužujúco. Do výrazného popredia sa dostáva aj posudzovanie existencie ospravedlniteľnosti omylu v držbe veci alebo práva ohľadom titulu nadobudnutia veci, alebo práva, ktorým môže byť právny úkon, samotný zákon alebo aj iná právna skutočnosť, ktorá podľa práva môže z objektívneho hľadiska založiť v držiteľovi dobrú vieru, že vykonáva právo ako vlastník alebo osoba oprávnená z práva zodpovedajúceho z vecného bremena. Sú to jednak náležitosti formy tohto titulu,¹ určitosť predmetu právneho titulu,² ale aj náležitosti v súvislosti s nadobudnutím vecno-právnych účinkov, alebo účinnosti právneho titulu nadobudnutia.³ Výnimočne judikatúra umožňuje nadobudnutie práva na základe tzv. putatívneho titulu nadobudnutia najmä v súvislosti s pomerom plochy nadobudnutého a skutočne držaného pozemku a ostatných okolností nasvedčujúcich o oprávnenosti držby.⁴

V súvislosti s predmetnými notárskymi osvedčeniami o držbe však existenciu oprávnenosti držby notár neskúmal a citovaný zákon mu navyše túto povinnosť výslovne neukladal. Podľa § 3, ods. 2 citovaného zákona notárske osvedčenie bolo možné vydať len držiteľovi nehnuteľnosti. Podľa § 134 OZ sa vlastníkom veci alebo práva pripúšťajúceho trvalý alebo opätovný výkon mohol stať len držiteľ oprávnený. Domnievam sa, že zákon č. 293/1992 Zb. v znení účinnom do 30. 11. 2000 nemožno vykladať tak, že samotným úkonom notára – vydaním notárskeho osvedčenia sa bez ďalšieho konštituovala oprávnenosť držby, ktorú by v následnom súdnom konaní a to

aj po uplynutí zákonnej doby po zápise osvedčenia podľa § 2, ods. 2 citovaného zákona nemohol súd v konaní o určovacej žalobe skúmať a v prípade jej negatívneho posúdenia súdom aj rozhodnúť o existencii vlastníckeho práva v prospech tretej osoby. Aj samotná dôvodová správa k zák. č. 393/2000 Z. z. uvádzala, že zákon č. 293/1992 Zb. nezohral takú úlohu v úprave vlastníckych vzťahov ako sa predpokladalo. Ba naopak, vniesol neistotu do právnych vzťahov, na ktorej nič nemení skutočnosť, že notár v obci, do katastrálneho územia ktorej nehnuteľnosť patrí, má povinnosť zverejniť oznámenie o návrhu na vydanie osvedčenia.⁵ Tým, že sa v navrhovanom novom znení zákona č. 293/1992 Zb. navrhlo vypustiť citované ustanovenia o vydávaní osvedčení o držbe a ich nahradení precizovanou úpravou § 63 zákona č. 323/1992 Zb. Notársky poriadok o vydávaní notárskych osvedčení o nadobudnutí vlastníckeho alebo iného vecného práva vydržaním za prísnejších podmienok sledoval, aby notár pri vydaní osvedčenia formou notárskej zápisnice skúmal, či žiadateľ preukáže splnenie podmienok vydržania podľa OZ.⁶ V praxi boli predmetné osvedčenia o držbe predmetom častých špekulatívnych usporiadaní vlastníckych vzťahov k nehnuteľnostiam a následne ich nakladaní s poukazom na citovan. § 2, ods. 1, keďže navrhovatelia osvedčenia v rozpore s právnym postavením držiteľa a obmedzením držiteľa disponovať s vecou ako vlastník, mohli túto ďalej ako vlastníci scudzovať bez ohľadu na plynutie alebo uplynutie vydržacej doby. Na túto skutočnosť poukazovala aj dôvodová správa k citovanému zákonu č. 393/2000 Z. z.⁷

Právny názor prezentovaný v tomto rozsudku Najvyššieho súdu SR je však v rozpore s právnym názorom, ktorý prijal ten istý súd v uznesení zo dňa 29. 11. 2010 so sp. zn.: 2Cdo 191/2009, v ktorom sa nestotožnil s právnym názorom odvolacieho súdu o nepochybniteľnosti vydržania vlastníckeho práva k nehnuteľnosti uplynutím 10-ročnej lehoty podľa § 2, ods. 2 zákona 293/1992 Zb. v znení účinnom do 30. 11. 2000. Poukazoval však na skutočnosť, že z výslovného znenia § 2, ods. 1 citovaného zákona vyplýva, že za vlastníka nehnuteľnosti sa zapíše osoba uvedená v osvedčení, ktoré bolo vydané za podmienok uvedených v tomto zákone, pričom ho možno vydať len držiteľovi nehnuteľnosti.⁸ Notárstvo pravdivosť obsahu dokladov pripojených k návrhu ani náležitosti vôle navrhovateľa a iných osôb nepotvrdzuje, čo však podľa názoru Najvyššieho súdu neznamená, že v prípade pochybnosti nemožno skúmať splnenie uvedených podmienok. Ďalej svoje rozhodnutie Najvyšší súd SR odôvodnil aj s odkazom na § 70 zákona č. 162/1995 Z. z. o katastri nehnuteľností a o zápise vlastníckych a iných práv k nehnuteľnostiam (katastrálny zákon), podľa ktorého sú údaje katastra (medzi ktoré patria aj údaje o právach k nehnuteľnostiam) hodnoverné a záväzné, ak sa nepreukáže opak.

Ak teda citovaný zákon ukladá, že vydať osvedčenie o držbe možno len držiteľovi nehnuteľnosti, ktorého definíciu obsahuje § 129 v spojitosti s § 130, ods. 1 OZ,⁹ podľa môjho názoru tým nie je dotknutá možnosť súdu v občianskom súdnom konaní aj po uplynutí zákonnej 10-ročnej lehoty plynúcej od zápisu tohto osvedčenia do katastra nehnuteľnosti posu-

dzovať u takéhoto držiteľa, resp. vlastníka splnenie podmienok na nadobudnutie vlastníckeho práva podľa kritérií na jeho nadobudnutie na základe vydržania stanovených OZ v znení účinnom pod 1. 1. 1992.

Záverom by som chcel uviesť, že sa podľa vyššie uvedeného nestotožňujem s právnym názorom predmetného rozsudku Najvyššieho súdu SR so sp. zn.: 6Cdo 47/2012 zo dňa 30. 4. 2013, pretože právny názor v ňom uvedený nemožno pre právnú prax v súvislosti s vedenými súdnymi konaniami, ktorých predmetom je práve posúdenie oprávnenosti držby a splnenia zákonných podmienok na nadobudnutie vlastníckeho práva vydržaním práve na podklade vydaného osvedčenia o držbe aplikovať bez ďalšieho. Je pravdou, že vydanie notárskeho osvedčenia o držbe podľa citovanej právnej normy založilo právne vzťahy k nehnuteľnostiam, na ktorých následnú zmenu deklaratórnym súdnym rozhodnutím je potrebné aplikovať aj ústavný princíp právnej istoty v takto založených právnych vzťahov, avšak na vec sa treba pozrieť aj z praktického hľadiska. Prax ukazuje, že mnohé z takto vydávaných osvedčení o držbe bolo vydaných zo špekulatívnych dôvodov bez splnenia podmienok oprávnenosti držby a existencie akéhokoľvek titulu nadobudnutia, ktorý by mohol v držiteľovi založiť objektívne presvedčenie o oprávnenosti jeho držby a následného splnenia zákonných predpokladov daných *lex generalis* OZ na nadobudnutie vecného práva vydržaním. Som toho názoru, že je tu daná právomoc súdu v občianskom súdnom konaní spravidla podľa § 80, písm. c) Občianskeho súdneho poriadku hodnotiť oprávnenosť držby držiteľa, ktorého držba za vyššie uvedených podmienok bola osvedčená prostredníctvom notárskeho osvedčenia o držbe a následne aj ako prejudiciálnu otázku konštatovať nadobudnutie alebo nenadobudnutie vecného práva držiteľom na základe vydržania. Vzhľadom na súčasný stav judikatúry v oblasti posudzovania oprávnenosti držby a podmienok nadobudnutia práva na základe vydržania je právny názor prezentovaný v pertraktovanom rozsudku podľa môjho názoru právne neudržateľný.

Poznámky

- 1 Dobrá viera držiteľa sa musí vzťahovať ku všetkým právnym skutočnostiam, ktoré majú za následok nadobudnutie veci alebo práva, ktoré je predmetom držby, teda aj k existencii písomnej zmluvy o prevode nehnuteľnosti. Ak sa niekto chopí držby nehnuteľnosti na základe ústnej zmluvy o jej prevode, nemôže byť vzhľadom na všetky okolnosti v dobrej viere, že je vlastníkom veci, a to ani v prípade, že je presvedčený že taká zmluva k nadobudnutiu vlastníctva k nehnuteľnosti postačuje (rozsudok Najvyššieho súdu ČR so sp. zn.: 22Cdo 885/2005 zo dňa 20. 6. 2008, rozsudok Najvyššieho súdu ČR so sp. zn.: 2Cdon 568/1996 zo dňa 10. 2. 1999).
- 2 Dobrá viera držiteľa sa musí vzťahovať ku všetkým právnym skutočnostiam, ktoré majú za následok nadobudnutie veci alebo práva, ktoré je predmetom držby, teda aj k existencii platnej zmluvy o prevode nehnuteľnosti. Pokiaľ sa niekto chopí držby nehnuteľnosti na základe kúpnej zmluvy neplatnej z dôvodu, že jej predmetom nie je dostatočne určitý, nemôže byť vzhľadom ku všetkým okolnostiam v dobrej viere, že je

vlastníkom veci, a to ani v prípade, že je presvedčený, že taká zmluva k nadobudnutiu vlastníctva k nehnuteľnosti postačuje. Držba nehnuteľnosti, ktorá sa o takúto zmluvu opiera, nemôže viesť k vydržaniu (uznesenie Ústavného súdu ČR so sp. zn.: III. ÚS 50/04 zo dňa 3. 6. 2004).

- 3 Oprávnená držba sa nemôže zakladať na takom omyle držiteľa, ktorému sa mohol pri normálnej, obvyklej opatrnosti vyhnúť. Ospravedlniteľným omylom môže byť výnimočne aj omyl právny. Právny omyl spočíva v nezalosti alebo neúplnej znalosti všeobecne záväzných právnych predpisov. Omyl vychádzajúci z nezalosti jednoznačne formulovaného ustanovenia OZ platného v dobre, kedy sa držiteľ chopí držby, nie je ospravedlniteľným. Pokiaľ sa držiteľ chopil držby nehnuteľnosti na základe zmluvy o jej prevode, ktorá nebola registrovaná štátnym notárstvom v dobe, kedy zákon takúto registráciu vyžadoval, nemohol byť so zreteľom ku všetkým okolnostiam v dobrej viere, že je vlastníkom tejto nehnuteľnosti (rozsudok Najvyššieho súdu ČR so sp. zn.: 22Cdo 490/2001 zo dňa 10. 10. 2002, aj uznesenie Najvyššieho súdu SR so sp. zn.: 4Cdo 283/2009 zo dňa 27. 10. 2010, obdobne aj uznesenie Najvyššieho súdu SR so sp. zn.: 3Cdo 97/2009 zo dňa 30. 3. 2011).
- 4 Pokiaľ sa nadobúdateľ nehnuteľnosti na základe právnej skutočnosti spôsobilý k nadobudnutiu vlastníckeho práva chopí držby pozemku, na ktorý sa táto právna skutočnosť nevzťahuje, môže byť so zreteľom ku všetkým okolnostiam v dobrej viere, že je vlastníkom aj tohto pozemku. Jedným z hľadísk pre posúdenie ospravedlniteľnosti omylu držiteľa je v takom prípade aj pomer plochy nadobudnutého a skutočne držaného pozemku (rozsudok Najvyššieho súdu ČR so sp. zn.: 22Cdo 1398/2000 zo dňa 27. 2. 2002). V tejto súvislosti treba uviesť, že záleží aj na tvare pozemkov a ich umiestnenie v teréne, spoločné oplotenie pozemkov, rozsah užívania právnym predchodcom a pod.
- 5 viď bližšie všeobecná časť dôvodovej správy k zákonu č. 393/2000 Z. z.
- 6 Podľa bodu 2 k čl. I osobitnej časti dôvodovej správy sa týmto navrhovalo, aby dňom nadobudnutia účinnosti zákona 393/2000 Z. z. a Notárskeho poriadku sa podané návrhy držiteľa nehnuteľností na vydanie osvedčenia o vydržaní posudzovali podľa kritérií, ktoré obsahuje nové znenie § 63 Notárskeho poriadku.
- 7 Dôvodová správa citovanou novelou výslovne sledovala legislatívne zamedziť možnosti získavania nehnuteľností vydržaním podvodným konaním.
- 8 Za držiteľa nehnuteľnosti *de lege lata* podľa ust. § 129 OZ v znení účinnom od 01. 01. 1992 ako zákona *lex generalis* vo vzťahu k zákonu 293/1992 Zb. možno považovať toho, kto s vecou nakladá ako s vlastnou alebo kto vykonáva právo pre seba, teda ide o tzv. civilného držiteľa.
- 9 Citovaný zákon 293/1992 Zb. v znení do 30. 11. 2000 nedefinuje pojem oprávneného držiteľa, teda je potrebné aplikovať definíciu oprávneného držiteľa podľa OZ a obdobne aj v otázke nadobudnutia vlastníckeho práva vydržaním je potrebné aplikovať ust. § 130, ods. 1 v spojitosti s ust. § 134 OZ. Oprávnenosť držby na účely nadobudnutia vecného práva vydržaním sa neskúma len v čase začatia plynutia vydržacej doby, ale musí byť splnená počas plynutia celej 10 ročnej vydržacej doby.

Zodpovednosť za výkon funkcie rozhodcu

JUDr. Jana Mitterpachová

Problematika rozhodcovského konania ako spôsobu riešenia sporov je v súčasnosti jednou z najdiskutovanejších tém slovenskej právnej praxe aj vedy. Rozhodovaním predovšetkým spotrebiteľských sporov v rozhodcovskom konaní... ale aj vytváraním rozhodcovských súdov rôznymi právnickými osobami (tzv. súkromných rozhodcovských súdov) dochádza k špecifickým problémom a k snahám o ich riešenie rôznymi spôsobmi. Napriek tomu, že väčšina právnej praxe vo vzťahu k rozhodcovskému konaniu rieši skôr arbitralitu sporov v rozhodcovskom konaní, z praktického hľadiska dochádza k snahám aj o vyvodzovanie osobnej zodpovednosti rozhodcov.¹

Tieto snahy bývajú najčastejšie realizované prostredníctvom žaloby o zrušenie rozhodcovského rozsudku – vrátane vyvodzovania pasívnej legitímácie rozhodcu v týchto sporoch,² prípadne dovolávaním sa osobnej zodpovednosti rozhodcu – advokáta podnetom na začatie disciplinárneho konania v rámci Slovenskej advokátskej komory. Z pohľadu advokátov tak môžeme na problematiku rozhodcovského konania nazerať z dvoch strán – z pohľadu tých, ktorí zastupujú práva svojich klientov v prípade sporov, ktoré sú rozhodované v rozhodcovskom konaní, ale často aj z pohľadu tých, ktorí vystupujú ako rozhodcovia v rozhodcovskom konaní. Napriek tomu, že

JUDr. Jana Mitterpachová

od skončenia Právnickej fakulty UPJŠ v Košiciach pôsobí v advokácii, od roku 2011

ako advokátka.

V súčasnosti pôsobí ako externá doktorandka na katedre obchodného práva na Právnickej fakulte Univerzity Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach.

stále pretrvávajú istá imunita voči vyvodzovaniu osobnej – súkromno-právnej zodpovednosti rozhodcov, pravdepodobne nebude trvať dlho a uvedený prípad sa vyskytne aj v slovenskej právnej praxi. Okrem toho je diskusia o zodpovednosti rozhodcov jedným z trendov rozhodcovského konania vo svete, a to aj v krajinách, kde má rozhodovanie sporov v rozhodcovskom konaní bohatú históriu.³

„Je nepochybné, že rozsah zodpovednosti rozhodcu je primárne závislý na určení právnej povahy rozhodcovského konania. V odborných prameňoch sa v tomto ohľade vykryštalizovali tri základné teórie, a to **teória jurisdikčná**, v rámci ktorej je právomoc rozhodcu odvíjaná od štátnej delegácie rozhodovacej právomoci inak náležiacej súdom, ďalej **teória zmluvná**, ktorá stavia rozhodcovské konanie len na súkromnoprávnom základe a odvíja postavenie rozhodcu z uzavretej rozhodcovskej zmluvy a prijatia funkcie rozhodcu, a konečne **teória zmiešaná**, ktorá kombinuje prvky z teórie jurisdikčnej a teórie zmluvnej.“⁴ Vzhľadom na to, že v našom právnom systéme sú najdôležitejšími momentmi vzniku funkcie rozhodcu uzavretie rozhodcovskej zmluvy a prijatie funkcie rozhodcu, chápanie rozsahu zodpovednosti za výkon funkcie rozhodcu vychádza zo zmluvnej teórie.

1 Táto problematika bola načrtnutá aj v nedávnom článku A. Škrinára publikovanom v Bulletin slovenskej advokácie č. 7/8/2013 – Škrinár A.: Problémy pri žalobách na zrušenie rozhodcovského rozsudku a uznávanie výkonu rozhodcovských rozsudkov, In: Bulletin Slovenskej advokácie č. 7/8/2013, str. 44–61

2 Tento názor však nie je správny – viď napr. Uznesenie NS SR z 16. 5. 2012 sp. zn. 6Cdo 89/2012, alebo rozsudok Krajského súdu v Banskej Bystrici zo dňa 17. 4. 2013 sp. zn. 17Co/51/2013 – „Napriek tomu, že zákon o rozhodcovskom konaní otázku pasívnej legitímácie výslovne neupravuje a neurčuje, ktorý subjekt je pasívne vecne legitimovaný v konaní o zrušení rozhodcovského rozsudku, logický výklad zákona neumožňuje prijať

záver, že pasívne legitimovaný subjektom v konaní je rozhodcovský súd.“

Pozri aj Škrinár A.: Problémy pri žalobách na zrušenie rozhodcovského rozsudku a uznávanie výkonu rozhodcovských rozsudkov, In: Bulletin Slovenskej advokácie č. 7/8/2013, str. 51

3 Podrobný prehľad je uvedený v článku Hwang M., Chung K., Cheng F. L.: Claims against Arbitrators for Breach of Ethical Duties, Fordham Papers, 2007, s. 225–246 na http://www.arbitration-icca.org/media/0/12232969167030/claims_against_arbitrators_for_breach_of_ethical_duties.pdf. Veľa štátov – napr. USA, Veľká Británia, Írsko priznáva rozhodcov postavenie kvázi-sudcu, z ktorého vyplýva aj imunita spojená s výkonom ich funkcie, pričom táto skutočnosť je dokonca výnimkou z profesijnej zodpovednosti rozhodcov ako profesionálov za spôsobenú škodu. V Austrálii je zakotvená zodpovednosť rozhodcov za úmyselne spôsobenú škodu (nedbanlivosť je vylúčená) a aj v USA sa vyskytli prípady, kedy bol rozhodca povinný zaplatiť škodu za porušenie svojich povinností (E. C. Ernst v. Manhattan Construction Company of Texas). Podobne zodpovednosť rozhodcu je možné v určitých prípadoch vyvodiť aj z pravidiel ICC, ICSID, Londýnskeho arbitrážneho súdu (LCIA), WIPO a ďalších. Veľmi často ide o porušenie etických kódexov uvedených rozhodcovských súdov. Vo vzťahu k porušeniu etického kódexu ide o nároky z dôvodu dĺžky konania, konfliktu záujmov, korupciu, ale aj z dôvodu nedbanlivosti (porušenia odbornej starostlivosti profesionála).

Postavenie a činnosť rozhodcu

Základom rozhodcovského konania je rozhodcovská zmluva. „Charakter rozhodcovskej činnosti je založený zmluvou delegujúcou vôľu strán a jej výsledok je kvalifikovanou formou záväzku a ako taký je tiež záväzný. Rozhodca právo nenachádza, ale tvorí (eventuálne napevno stavia, vyjasňuje, teda narovnáva) záväzkový vzťah v zastúpení strán.“⁵

Predmetom rozhodcovskej zmluvy je prejav vôle zmluvných strán, že rozhodnutie v ich vzájomnom spore zverujú rozhodcovi. Rozhodcovská zmluva môže zakladať právomoc na konanie pred rozhodcovským súdom alebo na konanie ad hoc. Rozhodcovské zmluvy sa členia podľa toho, či sú uzatvárané z jednotlivého už vzniknutého sporu (zmluva o rozhodcovi) alebo zo sporov, ktoré vzniknú v budúcnosti (rozhodcovská doložka). Rozhodcovské zmluvy sa členia aj podľa toho, či je rozhodcovská zmluva záväzná pre obe zmluvné strany alebo len pre jednu z nich, pričom niektorá zo zmluvných strán je oprávnená si vybrať aj všeobecný súd (tzv. asymetrická rozhodcovská zmluva).⁶ Rozhodcovská zmluva môže vo vzťahu k stanoveniu rozsahu povinností rozhodcu obsahovať:

- i) určenie osoby rozhodcu (rozhodcov) ako aj podrobné pravidlá rozhodcovského konania alebo odkaz na vzorové právne predpisy, podľa ktorých sa bude v spore postupovať,
- ii) určenie osoby rozhodcu (rozhodcov) a základných pravidiel rozhodcovského konania, podľa ktorých sa bude v spore postupovať,⁷
- iii) určenie rozhodcovského súdu a predpisov, ktoré prijal za účelom úpravy spôsobu konania pred ním, podľa ktorých sa bude postupovať v rozhodcovskom konaní.

Postavenie rozhodcu priamo vychádza zo spôsobu, akým je rozhodca poverený rozhodnutím sporu. Rozhodcovská zmluva alebo rozhodcovská doložka je uzatváraná vždy len medzi príslušnými sporovými stranami. Rozhodca teda nikdy nie je zmluvnou stranou rozhodcovskej zmluvy,⁸ ktorá je bežným záväzkovo-právnym vzťahom medzi jej účastníkmi. Avšak na to, aby sa určitá osoba stala rozhodcom, je v súlade s § 8 ods. 3 druhá veta zákona č. 244/2002 Z. z. o rozhodcovskom konaní v platnom znení (ďalej len „ZRK“) povinná písomne zmluvným stranám potvrdiť, že prijíma ustanovenie do funkcie rozhodcu. Prijatím ustanovenia do funkcie rozhodcu sa rozhodca nestáva zmluvnou stranou rozhodcovskej zmluvy, avšak vyplývajú mu z tejto skutočnosti jednak povinnosť dodržiavať rozhodcovskú zmluvu a v nej dohodnuté pravidlá a dodržiavať zákon o rozhodcovskom konaní. „Prijatím funkcie rozhodcu na seba fyzická osoba preberá celý rad konkrétnych povinností, medzi ktoré môžu podľa okolností konkrétneho prípadu patriť nielen povinnosti vyplývajúce zo Zákona o rozhodcovskom konaní, ale aj povinnosti vyplývajúce z procesných predpisov, ktorými sa má konkrétny spor riadiť.“⁹ To platí rovnako aj v prípade, kedy je rozhodca členom rozhodcovského súdu, kedy mu popri povinnosti rešpektovať rozhodcovskú zmluvu vzniká aj povinnosť rešpektovať vnútorné predpisy rozhodcovského súdu.¹⁰

Z týchto dôvodov bude postavenie rozhodcu dané:

1. Ustanoveniami rozhodcovskej zmluvy – v rozhodcovskej zmluve si zmluvné strany môžu zvoliť nielen osobu rozhodcu, ale dohodnúť si procesné pravidlá, ktoré rozhodca musí rešpektovať pri rozhodovaní sporu. Osobitosťou rozhodcovskej zmluvy je, že je platne uzavretá už jej podpisom budúcimi účastníkmi sporu a v tomto momente je možné vyvodzovať z nej aj právne dôsledky, a to aj v prípade, ak zmluvné strany ešte nevedia, či rozhodca (obzvlášť ak ide o ad hoc menovaného rozhodcu bez alternatívy menovania inej osoby) prijme funkciu rozhodcu. Rozhodcovská zmluva teda vytvára záväzkový vzťah jednak medzi účastníkmi navzájom, a jednak medzi účastníkmi rozhodcovského konania a rozhodcom. Rozhodcovská zmluva sa prijatím funkcie rozhodcu stáva záväznou pre osobu, ktorá jednak nie je účastníkom zmluvy a osobou zaviazanou povinnosťami vyplývajúcimi zo zmluvy sa stala často až po uplynutí pomerne dlhého času od jej uzavretia, pričom účinky vzniku takéhoto právneho vzťahu predpokladajú súčasné splnenie nasledovných podmienok:

- i) vznik sporu medzi zmluvnými stranami
- ii) predloženie sporu na rozhodnutie tretej osobe – rozhodcovi
- iii) prijatie funkcie rozhodcu

Po ich súčasnom splnení sa osoba navrhnutá zmluvnými stranami stáva rozhodcom – osobou, ktorá je povinná spor prejednať a rozhodnúť podľa rozhodcovskej zmluvy, ktorou je viazaná. V súlade s § 8 ods. 3 prvá veta ZRK nemožno nikoho nútiť prijať funkciu rozhodcu. Toto ustanovenie dáva rozhodcovi možnosť preskúmať okolnosti konkrétneho prípadu – ako sú pravidlá,

za ktorých bude povinný spor prejednať a rozhodnúť, svoju nezávislosť a vzťah k stranám či predmetu konania, ktoré by mu prípadne bránili spor prejednať – a v prípade nesúhlasu s akoukoľvek okolnosťou je oprávnený výkon funkcie rozhodcu odmietnuť. Osobitným je postavenie rozhodcu aj v tom, že sa nikdy nestáva účastníkom rozhodcovskej zmluvy ani záväzkového vzťahu medzi stranami rozhodcovskej zmluvy, a nikdy nemá oprávnenie rozhodcovskú zmluvu žiadnym spôsobom meniť ani svojím úkonom zmeniť alebo neakceptovať ktorékoľvek z jej ustanovení.

2. Ustanoveniami zákona o rozhodcovskom konaní – sa stanovuje právny rámec, ktorý reguluje výkon činnosti rozhodcu. V prípade, ak rozhodca prijme svoju funkciu, je pri jej výkone viazaný ustanoveniami zákona o rozhodcovskom konaní. Ide predovšetkým o nasledovné ustanovenia:

i) ustanovenia upravujúce spôsobilosť osoby byť rozhodcom

ii) ustanovenia o rovnosti účastníkov konania – ktoré zahŕňa povinnosť dodržiavania zákona o rozhodcovskom konaní v prospech oboch zmluvných strán rozhodcovskej zmluvy, nakoľko, ak by porušenie procesných predpisov znamenalo porušenie práv jedného účastníka, ide o vadu rozhodcovského konania, pre ktorú môže byť rozhodcovský rozsudok zrušený podľa § 40 ZRK

iii) ustanovenia o procesnom postupe rozhodcovského súdu – t. j. o začatí rozhodcovského konania, žalobe, žalobnej odpovedi a iných procesných návrhoch a úkonoch, ustanovenia o rozhodcovských rozhodnutiach (ako aj ich oprave a výklade) a ďalších otázkach

V prípade, ak rozhodca takú svoju povinnosť poruší, môže sa účastník rozhodcovského konania domáhať zrušenia rozhodcovského rozsudku súdom.

Nakoľko rozhodcovská zmluva môže meniť len tie ustanovenia, ktoré nie sú kogentné, v rozsahu dispozitívnych ustanovení bude mať jednoznačne prednosť zmluva, ktorá ako v prípade akejkoľvek inej zmluvy musí byť v súlade s kogentnými ustanoveniami právnych predpisov. Avšak v prípade, ak rozhodcovská zmluva je v rozpore s kogentnými ustanoveniami ZRK, v tejto časti (ale prípadne, ak ide o taký dôvod neplatnosti) je neplatná resp. v prípade rozporu so zákonom je rozhodca povinný postupovať podľa ustanovení zákona. Vo vzťahu k postaveniu a výkonu funkcie rozhodcu, musí tu existovať **súlad rozhodcovskej zmluvy so zákonom** v nasledovných otázkach:

- a) právomoc rozhodcovského súdu – rozhodcovská zmluva je neplatná v tej časti, v akej zákon vylučuje rozsah pôsobnosti ZRK (§ 1)
- b) spôsobilosť osoby vykonávať funkciu rozhodcu (§ 6 ZRK) – ak osoba nie je spôsobilá byť rozhodcom, táto osoba nie je oprávnená vydať rozhodcovský rozsudok ani v prípade, ak sa na tom zmluvné strany dohodli
- c) povinnosť rozhodcu vysloviť súhlas s prijatím funkcie (§ 8 ods. 3 ZRK) – v prípade, ak osoba nevyslovila súhlas s výkonom funkcie rozhodcu, nemohla sa stať rozhodcom
- d) povinnosť podľa § 6a ZRK výkon funkcie rozhodcu nestranne, s odbornou starostlivosťou a povinnosť zabezpečiť spravodlivú ochranu práv účastníkov rozhodcovského konania
- e) povinnosť podľa § 17 ZRK – zabezpečenie rovného postavenia účastníkov rozhodcovského konania
- f) povinnosť mlčanlivosti podľa § 8 ods. 4 ZRK
- g) povinnosť vo vzťahu k vylúčeniu rozhodcu z dôvodu jeho zaujatosti (na základe námietky proti rozhodcovi) resp. skutočností spôsobujúcich zánik jeho funkcie – nakoľko v prípade, ak nastala takáto skutočnosť, rozhodca aj napriek tomu, že ho na to oprávňuje rozhodcovská zmluva nesmie vo veci konať a rozhodnúť.

3. Procesnými pravidlami rozhodcovského súdu¹¹ – rozhodcovské súdy podľa § 12 ods. 2 ZRK vydávajú svoj štatút a poriadok, ktoré obsahujú otázky organizačného a procesného charakteru. V prípade, ak osoba chce vykonávať funkciu rozhodcu stáleho rozhodcovského súdu, musí byť zapísaná v zozname rozhodcov tohto stáleho rozhodcovského súdu (pričom, ak to štatút povoľuje je možné, aby osoba bola rozhodcom stáleho rozhodcovského súdu ad hoc). Aj keď osobitné kritéria pre zápis do zoznamu rozhodcov sú vecou štatútu rozhodcovského súdu, jedným z predpokladov funkcie rozhodcu stáleho rozhodcovského súdu je dodržiavanie predpisov rozhodcovského súdu. Pre porušenie tejto povinnosti môže byť na základe vnútorných predpisov osoba z funkcie rozhodcu stáleho rozhodcovského súdu vylúčená.

Vo vzťahu k právnej povahe predpisov rozhodcovského súdu a ich záväznosti pre výkon funkcie rozhodcu platí v zásade rovnaký právny stav ako v prípade rozhodcovskej zmluvy –

4 Horáček T.: In: Kol. autorov: Vybrané otázky zodpovednosti za škodu spôsobenú nesprávnym profesijným postupom. Košice: UPJŠ, 2010, str. 133, 134 Názor, že postavenie rozhodcu je dané na základe zmluvy sa vyskytuje v krajinách kontinentálnej právnej kultúry, názor, že výkon funkcie rozhodcu je výkon kvázi-súdnej funkcie – je analogický postaveniu sudcu – sa vyskytuje prevažne v krajinách anglo-americkéj právnej kultúry
– In: http://www.josemigueljudicearbitration.com/xms/files/02_TEXTOS_ARBITRAGEM/01_Doutrina_ScolarsTexts/arbitrators__impartiality_and_independence/mullerat_tlability_arbs.pdf

5 Rozhodnutie ÚS ČR – ÚS – IV. ÚS 174/02
In: Klein B., Doleček M.: Rozhodčí řízení. Praha: ASPI, 2007, str. 5

6 Klein B., Doleček M.: Rozhodčí řízení. Praha: ASPI, 2007, str. 17

7 V opačnom prípade bude rozhodca postupovať v súlade so ZRK a v zmysle § 51 ods. 3 ZRK aj v súlade s Občianskym súdnym poriadkom

8 V prípade diskusie ohľadom charakteru rozhodcovskej zmluvy ako zmluvného typu býva rozhodcovská zmluva zmluvou sui generis, nakoľko nespĺňa ani náležitosti mandátnej alebo komisionálnej zmluvy, ani zmluvy na poskytovanie služieb

9 Klein B., Doleček M.: Rozhodčí řízení. Praha: ASPI, 2007, str. 53

10 V tejto súvislosti je zaujímavou otázkou viazanosti zmluvou v prípade, ak sú v rozpore zmluva a pravidlá rozhodcovského súdu. Domnievame sa, že v prípa-

de, ak nie je možný výklad na základe rozhodcovskej doložky, prednosť bude mať vzhľadom na charakter rozhodcovského konania, v ktorom je základným princípom prejavenie vôle strán so spôsobom organizácie rozhodcovského konania, rozhodcovská zmluva

11 V iných právnych systémoch napr. v USA sú rozhodcovia združení v rôznych združeníach, ktoré vydávajú pre svojich členov tzv. etické kódexy obsahujúce pravidlá (procesný postup ako aj povinnosti rozhodcu), ktoré musia členovia združení zachovávať

12 § 6 ods. 1 ZRK požaduje, aby rozhodca mal skúsenosti na výkon funkcie rozhodcu; § 6 ods. 3 ZRK pri výbere rozhodcu inak ako zmluvnými stranami rozhodcovskej zmluvy je osoba vyberajúca rozhodcu povinná prihliadnúť na požadovanú kvalifikáciu

13 V tejto súvislosti zastávame rovnaký právny názor ako A. Škrinár, že v prípade, ak je účastník v konaní nečinný, nemôže neskôr namietť, že sa v konaní porušila zásada rovnosti účastníkov v konaní. In: Škrinár A.: Problémy pri žalobách na zrušenie rozhodcovského rozsudku a uznávanie výkonu rozhodcovských rozsudkov, In: Bulletin Slovenskej advokácie č. 7/8/2013, str. 46

čiže vnútorné pravidlá rozhodcovského konania majú prednosť pred dispozitívnymi pravidlami zákona a príslušných právnych predpisov. Vo vzťahu k rozhodcovskej zmluve alebo doložke platí, že v súlade s § 12 ods. 6 druhá veta ZRK sa predložením sporu stálemu rozhodcovskému súdu „podrobujú predpisom stáleho rozhodcovského súdu podľa § 13 a 14, ktoré sú platné v čase začatia rozhodcovského konania pred týmto stálym rozhodcovským súdom, ak sa v rozhodcovskej zmluve nedohodli inak.“ Z toho vyplýva, že rozhodcovská zmluva je predpisom rozhodcovského súdu nadriadená.

4. Právnymi predpismi – podľa § 31 ods. 3 ZRK rozhodca je povinný pri konaní a rozhodovaní rozhodnúť podľa rozhodcovskej zmluvy. Okrem toho je povinný pri rozhodovaní samozrejme prihliadať na príslušné právne predpisy, pretože je nimi viazaný. Túto povinnosť nemá iba v prípade, ak sa na tom účastníci dohodli, že rozhodca má mandát rozhodnúť spor podľa zásad spravodlivosti v súlade s § 31 ods. 4 ZRK, ktoré predstavuje voľné uváženie konkrétneho rozhodcu.

Súčasne na rozdiel od súdu, kedy takéto tvrdenie vytvára pre účastníkov konania dôkaznú povinnosť, podľa § 31 ods. 3 ZRK rozhodca pri rozhodovaní vždy vezme do úvahy obchodné zvyklosti vzťahujúce sa na spor, zásady poctivého obchodného styku a dobrých mravov. Táto požiadavka vyplýva zo skutočnosti, že rozhodca má mať príslušné skúsenosti,¹² pričom účastníci si nemusia zvoliť za rozhodcu osobu s právnickým vzdelaním (čo je výhodné pri rozhodovaní niektorých typov sporov, kde rozhodca ako odborník z danej oblasti sám pozná obchodné zvyklosti vzťahujúce sa na predmet sporu).

Rozhodcovský súd je tiež v zmysle ZRK povinný použiť rovnako ako súd ustanovenia všeobecne záväzných právnych predpisov na ochranu práv spotrebiteľa.

Aj keď niektoré rozhodcovské doložky alebo rozhodcovské zmluvy obsahujú pomerne ucelené pravidlá, ako sa má v konkrétnom spore postupovať, resp. také pravidlá sú obsiahnuté v pravidlách rozhodcovského súdu, nie je možné predvídať a riešiť každú procesnú situáciu. Na riešenie základných procesných situácií obsahuje zákon o rozhodcovskom konaní základné pravidlá na konanie a rozhodnutie pred rozhodcovských súdom. Ak sa vyskytne prípad, kedy rozhodca musí vyriešiť situáciu, ktorá je právne neupravená, v súlade s § 51 ods. 3 ZRK sa na rozhodcovské konanie použijú ustanovenia o občianskom súdnom konaní, a to ustanovenia o prerušení a zastavení konania a ďalšie procesné otázky, ustanovenia o vykonávaní dokazovania, rozhodnutie o trovách konania, vydávanie predbežného opatrenia, ustanovenia o účastníkoch, ich zástupcoch a ich úkonoch, ustanovenia o forme a obsahu rozhodnutia.

Na základe vyššie popísaných ustanovení, ktoré je rozhodca povinný dodržiavať a ktorými je viazaný, vyplývajú z nich nasledovné **povinnosti rozhodcu**:

- i) povinnosť rozhodcu skúmať, či je oprávnený vo veci konať a rozhodnúť:
 - a) preskúmať, či splňa zákonné predpoklady na výkon funkcie rozhodcu
 - b) preskúmať, či je za rozhodcu vymenovaný v súlade s rozhodcovskou zmluvou príp. štatútom rozhodcovského súdu a prijal funkciu rozhodcu zákonom stanoveným spôsobom
 - c) zistiť, či neexistuje taká skutočnosť, ktorá by mu bránila spor rozhodnúť predovšetkým s prihliadnutím na jeho nestrannosť a na splnenie podmienok, na základe jeho funkcia ako rozhodcu zaniká
- ii) povinnosť rozhodcu dodržiavať rozhodcovskú zmluvu – rozhodca je povinný procesne postupovať presne podľa rozhodcovskej zmluvy (tu odkazujeme na argumentáciu ohľadom záväznosti rozhodcovskej zmluvy)
- iii) povinnosť rozhodcu postupovať v súlade s procesnými pravidlami stanovenými v zákone prípadne v občianskom súdnom poriadku (napríklad ustanovenia o doručovaní, rozhodcovskom rozsudku, rozhodcovskom uznesení, ich právoplatnosti a vykonateľnosti a pod.)
- iv) povinnosť rozhodcu prihliadnúť na právne predpisy na ochranu spotrebiteľa
- v) povinnosť rozhodcu zachovávať mlčanlivosť
- vi) povinnosť rozhodcu zachovávať nestrannosť rozhodcovského konania, postupovať v konaní s odbornou starostlivosťou a poskytnúť účastníkom rovnaké možnosti na uplatnenie ich práv¹³
- vii) povinnosť rozhodnúť v súlade s obchodnými zvyklosťami, zásadami poctivého obchodného styku a dobrými mravmi

Aj keď rozhodca má vo svojej podstate postavenie sudcu, jeho postavenie oproti postaveniu sudcu vykazuje niekoľko rozdielov:

- a) v otázke výberu rozhodcu účastníkmi konania – na rozdiel od sudcu, ktorého si účastníci nemôžu vybrať ani jeho výber ovplyvniť, na osobe rozhodcu sa účastníci rozhodcovského konania môžu dohodnúť, alebo sa môžu dohodnúť na spôsobe jeho určenia, ktorý môže byť ako náhodný, tak cielený. Účastníci súdneho sporu rovnako nemôžu ovplyvniť to, či bude o ich nároku rozhodovať samosudca alebo senát.
- b) v otázke možnosti rozhodcu odmietnuť rozhodnutie o spore – zákonný sudca na rozdiel od rozhodcu nemôže odmietnuť v pridelennej veci konať a rozhodnúť
- c) v možnosti rozhodnúť bez možnosti preskúmania rozhodnutia – účastníci súdneho konania sa nemôžu pred začatím konania na súde dohodnúť o tom, že ich vec bude skončená bez možnosti podania riadneho opravného prostriedku
- d) v otázke odborného posúdenia žalovaného nároku – je súd podľa čl. 144 ods. 1 Ústavy SR viazaný zákonom a v zmysle princípov právneho štátu musí súd rozhodovať v zmysle zásady predvídateľnosti súdnych rozhodnutí, v prípade rozhodcovského konania to však pre rozhodcu neplatí, nakoľko rozhodca musí postupovať pri rozhodovaní s odbornou starostlivosťou, nestranné a tak, aby nedochádzalo k porušovaniu práv a právom chránených záujmov účastníkov. Rozhodca je nezávislým a nestranným orgánom, ktorý je povinný rozhodnúť podľa vlastného uváženia pri zachovaní odbornej starostlivosti. Pri tomto uvážení (s výnimkou ustanovení na ochranu spotrebiteľa)¹⁴ je rozhodca priamo oprávnený vysloviť názor pri aplikácii práva, ktorý nie je v súlade s názorom súdu, a to predovšetkým v súlade s neskoršie vysloveným záverom súdu, pričom aj súd je povinný takto vyslovený názor akceptovať.

Osobitnou otázkou, ktorú zákon o rozhodcovskom konaní neupravuje, je, akým spôsobom je rozhodca oprávnený rozhodnúť spor účastníkov. Zásadu odbornosti a ochrany práv a právom chránených záujmov účastníkov rozhodcovského konania rozhodca naplní v prípade, ak spor rozhodne pri zachovaní odbornej starostlivosti – teda starostlivosti, aká sa odborníkovi, ktorý pôsobí v danej oblasti, spravidla prisudzuje. Rozhodcovský rozsudok musí tiež obsahovať riadne odôvodnenie a správny výklad aplikovanej právnej normy.¹⁵ Rozhodca ad hoc nemôže v prípade, ak dodrží procesné predpisy, pri zachovaní odbornej starostlivosti vydať nesprávne rozhodnutie,¹⁶ pretože každé rozhodnutie rozhodcu je bez ohľadu na výhrady strán pre strany záväzná a tieto sú povinné sa tomuto rozhodnutiu podrobiť. Rozhodca nie je povinný aplikovať právo rovnako, ako by ho aplikoval súd (predovšetkým pri jeho preskúvaní). Zmluvné strany sa zaväzujú dodržiavať aj také rozhodnutie. Toto rozhodnutie, samozrejme, musí vykazovať známky odbornej starostlivosti – musí byť adekvátne a riadne odôvodnené. Rozhodca je oprávnený sa rozhodnutím súdu, iného orgánu alebo pre spor relevantnej inštitúcie, inšpirovať a rozhodnúť rovnako a s odvolaním na rozhodnutia súdu resp. relevantného orgánu. Rovnako však musí aplikáciu takéhoto názoru adekvátne odôvodniť. Zo zákona však vyplýva, že prejavom odbornej starostlivosti je aplikácia obchodných zvyklostí rozhodujúcich pre odvetvie sporu (a to predovšetkým, ak v takomto odvetví rozhodca pôsobí ako odborník), zásad poctivého obchodného styku a dobrých mravov, ktoré musí rozhodca aplikovať pri svojom rozhodovaní vždy. Pri možnosti vzniku akýchkoľvek pochybností by mal rozhodca vždy v odôvodnení uviesť, prečo je priznaný nárok v súlade so zásadami poctivého obchodného styku a dobrými mravmi. Pre úplnosť treba uviesť aj chápanie odbornej starostlivosti pri rozhodovaní sporu rozhodcovskými súdmi. V prípade rozhodcovských súdov ako trvalých inštitúcií je kladená vyššia miera odbornej starostlivosti ako je to pri rozhodcoch ad hoc. Odborná starostlivosť je vyjadrená aj určitým rozsahom očakávaní účastníkov sporu, ktorý ho zveria na rozhodnutie rozhodcovskému súdu. V tomto prípade by sa rozhodca rozhodcovského súdu nemal odlišovať od predchádzajúcich právnych názorov iných senátov rozhodcovského súdu, pokiaľ tento odlišný názor nie je náležité odôvodnený. V opačnom prípade je možné pri takomto rozhodnutí namietat porušenie odbornej starostlivosti pri výkone funkcie rozhodcu rozhodcovského súdu, pretože v prípade stálej inštitúcie bolo odôvodniteľným očakávaním účastníka, že rozhodcovský súd veci rozhodne rovnako ako rozhodol v iných konaniach.

Ďalšou, dôležitou je zásada nestrannosti. Nestrannosť v rozhodcovskom konaní znamená uplatňovanie rovnakých pravidiel pre oboch účastníkov. V prípade, ak je jeden účastník oprávnený predložiť dôkazy a tvrdenia v stanovenej lehote, musí byť aj druhý účastník oprávnený predložiť dôkazy a tvrdenia v rovnakej lehote. V prípade, ak sa jednému účastníkovi prizná právo vyjadriť sa k tvrdeniam druhého účastníka, musí byť aj tomuto účastníkovi priznané takéto právo. Na vylúčenie pochybností nedodrzaním zásady nestrannosti nie je, ak sa zmluvné strany rozhodli,

14 V tomto prípade je povinný použiť tieto právne predpisy rovnako ako súd – čo na jednej strane znamená, že rozhodca je povinný na neprijateľnú podmienku neprihliadať, na druhej strane v prípade, ak rozhodca dospeje, že nejde o neprijateľnú podmienku a toto náležité odôvodní, pričom nejde o už judikovanú neprijateľnú podmienku, nejde o porušenie odbornej starostlivosti pri výkone jeho funkcie

15 Nakoľko tým poruší základné právo na inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, právo na spravodlivé konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, zasiahne do základného práva vlastníť majetok podľa čl. 20 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a práva na pokojné užívanie svojho majetku podľa čl. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd. Ústavný súd Slovenskej republiky v náleze Ústavného súdu SR sp. zn. III. ÚS 162/2011 vyslovil, že rozhodnutím Rozhodcovského súdu došlo nerešpektovaním týchto zásad k porušeniu uvedených predpisov. V tomto

prelomovom rozhodnutí Ústavný súd SR rozhodcovský rozsudok zrušil a vec vrátil rozhodcovi na prejednanie a rozhodnutie.

16 Škrinár A.: Aktuálne otázky rozhodcovského konania. Bulletin Slovenskej advokácie č. 12/2006, str. 6: „V tomto smere treba súhlasiť s názorom Růžičku, že „zlé rozhodnutie rozhodcov nie je dôvodom na zrušenie rozhodcovského nálezu. S touto skutočnosťou je preto treba počítať pri uzavieraní rozhodcovskej zmluvy.“

17 Vo vzťahu k zodpovednosti rozhodcov existujú 3 typy zodpovednosti – imunita, absolútna zodpovednosť (založená na profesionálnej starostlivosti) a limitovaná zodpovednosť (napríklad v UK na základe Arbitration Act /1996/, kde je zakotvená imunita s výnimkou výkonu funkcie v zlej viere, alebo v španielsku Ley de Arbitraje (2003), kde je imunita obmedzená spôsobenými škodami spôsobenými úmyselne alebo z nedbanlivosti). V rakúsku je zodpovednosť rozhodcu založená na porušení jeho povinností Mulerat R.: The liability of Arbitrators: a survey of current practice (In: http://www.josemigueljudice-arbitration.com/xms/files/02_TEX-TOS_ARBITRAGEM/01_Doutrina_ScolarsTexts/arbitrators__impartiality_and_independence/mullerat_ilability_arbs.pdf)

18 Ide o podobný ako je to v prípade zodpovednosti za škodu spôsobenú porušením zmluvy tretej osobe, kde podobný názor zastáva aj J. Salač. In: Salač J., In: K otázke predpokladu zodpovednosti za škodu, In: Právni rozhledy 18/2004, In: [že účastníci musia predložiť všetky tvrdenia a dôkazy v obmedzenom termíne, pričom na iné ich tvrdenia a dôkazy sa už v rozhodcovskom konaní nebude prihliadať.](http://www.ipravnik.cz/cz/clanky/ob-</p></div><div data-bbox=)

Ďalšou dôležitou povinnosťou, ktorú musí rozhodca dodržať, je viazanosť žalobným návrhom a povinnosť rozhodnúť v súlade s návrhmi účastníkov konania. Rozhodca je povinný náležite zistiť skutkový stav podľa tvrdení, ktoré sa nachádzajú v žalobe žalobcu alebo v žalobnej odpovedi žalovaného. Rozhodca je pri vydávaní povinný preskúmať skutkový stav uvedený v žalobe a zistiť, či tento skutkový stav je náležite preukázaný, v opačnom prípade nemôže návrhu alebo obrane uvedenej v žalobnej odpovedi vyhovieť.

Zodpovednosť za výkon funkcie rozhodcu¹⁷

Rovnako ako pri akomkoľvek inom type zodpovednostného vzťahu, aj pri zodpovednosti za výkon funkcie rozhodcu bude potrebné naplnenie predpokladov vzniku zodpovednosti za škodu, ktorými sú protiprávny úkon, vznik škody a príčinná súvislosť medzi protiprávnym úkonom a vznikom škody.

Primárne však, vzhľadom na dualizmus právnej úpravy zodpovednosti za škodu v obchodnom aj občianskom zákonníku bude potrebné posúdenie, o aký typ zodpovednosti za škodu pôjde – obchodno-právnu či občiansko-právnu. Na účely tohto určenia je potrebné si odpovedať na otázku, či ide o zmluvnú alebo deliktnú zodpovednosť za škodu. Dôvodom je základ predmetnej právnej úpravy. Obchodno-právna zodpovednosť totiž zahŕňa výlučne zodpovednosť za porušenie obchodno-právnej zmluvy (§ 373 Obchodného zákonníka) alebo zodpovednosť za porušenie inej povinnosti stanovenej Obchodným zákonníkom (§ 757 Obchodného zákonníka). Čo sa týka otázky, či v prípade zodpovednosti za výkon funkcie rozhodcu ide o zmluvnú alebo deliktnú zodpovednosť, je možné zastávať názor, že nejde ani o jeden z uvedených druhov. Dôvodom je skutočnosť, že funkcia rozhodcu síce vzniká vyslovením súhlasu s ustanovením do funkcie, ale na druhej strane rozhodca nie je zmluvná strana rozhodcovskej zmluvy, aj keby sa táto mohla považovať za obchodno-právnu zmluvu. Rozhodca taktiež zodpovedá za škodu spôsobenú aj porušením rozhodcovskej zmluvy, nakoľko vyslovením súhlasu s ustanovením svojej osoby do funkcie rozhodcu prijal pravidlá stanovené pre spor zmluvnými stranami, ale súčasne je viazaný aj zákonnými predpismi, ktoré sa vzťahujú na výkon jeho funkcie. Keďže škoda môže vzniknúť tak porušením rozhodcovskej zmluvy ako aj porušením zákonnej povinnosti rozhodcu, pôjde buď o kvázizmluvnú alebo deliktnú zodpovednosť za škodu.¹⁸ Nakoľko však nejde ani v jednom prípade o porušenie zmluvnej povinnosti vyplývajúcej z obchodno-právnej zmluvy a ani povinnosti podľa obchodného zákonníka, pôjde všeobecnú zodpovednosť podľa § 420 Občianskeho zákonníka v platnom znení – teda o subjektívnu zodpovednosť.¹⁹

1. Porušenie povinnosti

Na základe opísaných povinností rozhodcu, ktorým sme sa venovali v predošlej časti tohto príspevku je možné zovšeobecniť, že rozhodca, ktorý bude za výkon svojej funkcie zodpovedný na základe súkromno-právnej zodpovednosti, môže byť zodpovedný za škodu spôsobenú porušením nasledovných skupín svojich povinností:

- i) povinností voči zmluvným stranám rozhodcovskej zmluvy vyplývajúcich mu zo zákona a z ustanovení rozhodcovskej zmluvy
- ii) v prípade, ak je rozhodca členom rozhodcovského súdu, zodpovednosť voči rozhodcovskému súdu pre porušenie pravidiel rozhodcovského súdu
- iii) pre prípad porušenia povinnosti zachovávať mlčanlivosť vo vzťahu k iným účastníkom rozhodcovského konania, ako sú právní zástupcovia, znalci, experti, svedkovia
- iv) voči tretím osobám, ktorým je spôsobená škoda zavineným konaním rozhodcu²⁰

Základným predpokladom vzniku zodpovednosti za škodu je porušenie právnej povinnosti, ktorým sme sa podrobnejšie venovali vyššie.

Na základe uvedeného právneho rozboru povinností rozhodcu, **zodpovednosť za výkon funkcie rozhodcu môžu založiť tieto úkony:**

- a) rozhodnutie v rozpore s rozhodcovskou zmluvou – v prípade, ak rozhodca rozhodne tak, že jeho rozhodnutie je v rozpore s ustanoveniami rozhodcovskej zmluvy a dohodnutými pravidlami rozhodcovského konania, ktoré si účastníci upravili vzájomnou dohodou,²¹ a s ktorými rozhodca vyslovil svoj súhlas prijatím funkcie rozhodcu, má účastník, ktorému tým bola spôsobená škoda právo domáhať sa jej náhrady rozhodcom, a to predovšetkým v prípade, ak rozhodca porušil ustanovenia rozhodcovskej zmluvy týkajúce sa spôsobu vedenia konania (napríklad vo vzťahu k dohodnutým lehotám na vykonanie jednotlivých podaní), spôsobu predkladania a vzájomného doručovania podaní a informácií o rozhodcovskom konaní a úkonoch rozhodcu, vykonávania dôkazov a iných dohodnutých pravidiel
- b) rozhodnutie v rozpore s ustanoveniami zákona o rozhodcovskom konaní, občianskeho súdneho poriadku – napríklad porušenie ustanovení o doručovaní, dokazovaní, poučovacej povinnosti rozhodcovského súdu, náležitostiach a spôsobe doručovania rozhodnutí, porušenie povinnosti zachovávať nestrannosť rozhodcovského konania, postupovať v konaní s odbornou starostlivosťou a poskytnúť účastníkom rovnaké možnosti na uplatnenie ich práv, porušenie povinnosti prihliadnúť na predpisy na ochranu práv spotrebiteľa, obchodné zvyklosti, zásady poctivého obchodného styku a dobré mravy a ďalšie povinnosti vyplývajúce rozhodcovi z uvedených predpisov
- c) porušenie povinnosti rozhodcu zachovávať mlčanlivosť – podľa § 8 ods. 4 ZRK „Rozhodca je povinný, a to aj po skončení svojej funkcie, zachovávať mlčanlivosť o všetkých skutočnostiach, o ktorých sa dozvedel pri výkone svojej funkcie alebo v súvislosti s ňou. Tejto povinnosti ho môže zbaviť len zmluvná strana, v ktorej záujme je viazaný povinnosťou zachovávať mlčanlivosť, ak osobitný predpis neustanovuje inak.“ Povinnosť mlčanlivosti je jednou z najvýznamnejších povinností rozhodcu. Nakoľko rozhodcovské konanie je podľa ZRK neverejné (čo je v prípade prejednávania dôverných informácií výhodou oproti konaniu pred súdom), „úprava mlčanlivosti rozhodcov je preto logickým doplnením neverejnosti rozhodcovského konania.“²² Rozsah povinnosti mlčanlivosti je v zákone vymedzený generálne a zahŕňa všetky skutočnosti, o ktorých sa dozvedel pri výkone svojej funkcie alebo v súvislosti s ňou – túto povinnosť je teda potrebné aj v súvislosti so zásadou neverejnosti rozhodcovského konania vykladať čo najširšie. „Povinnosť mlčanlivosti sa tak, popri mlčanlivosti o obsahu jednotlivých podaní strán, o obsahu predložených dokumentov či o výsledku konania, bude vzťahovať napr. aj na skutočnosť, že je rozhodcovské konanie medzi stranami vôbec vedené,... na predmet tohto konania aj na ďalšie skutočnosti, ktoré s výkonom jeho funkcie súvisia, napr. na obsah porád medzi rozhodcami o predmete konania či o procesných otázkach.“²³
- Rovnako je potrebné túto povinnosť vykladať široko aj vzhľadom na to, že zákon stanovuje povinnosť mlčanlivosti nielen na skutočnosti, ktoré sa rozhodca dozvedel pri výkone svojej funkcie, ale aj „v súvislosti s ňou“, kam je potrebné zaradiť nielen skutočnosti, ktoré sa rozhodca dozvedel priamo v konkrétnom rozhodcovskom konaní, ale aj tie, ktoré sa dozvedel pri výkone svojej funkcie od účastníkov rozhodcovského konania ako aj tretích osôb. Povinnosť mlčanlivosti rozhodcu súčasne trvá bez časového obmedzenia – teda nielen počas výkonu funkcie rozhodcu, ale aj po skončení rozhodcovského konania, ako aj v prípade zániku funkcie rozhodcu iným spôsobom, a to až do času, kedy ho tejto povinnosti zbaví zmluvná strana, v ktorej záujme je viazaný povinnosťou zachovávať mlčanlivosť.
- d) rozhodnutie v prípade, ak nie je oprávnený vo veci konať a rozhodnúť, a to tak v prípade, ak ide o nespôsobilý predmet rozhodcovského konania, ako v prípade, ak ide o osobu, ktorá nie je spôsobilá byť rozhodcom všeobecne alebo v tomto prípade.
- e) porušenie povinnosti rozhodcu vykonávať svoju funkciu s odbornou starostlivosťou a prihliadnúť na právne predpisy na ochranu spotrebiteľa – ako už bolo spomínané vyššie, odborná starostlivosť je základom pre výkon funkcie rozhodcu. Na definovanie rozsahu odbornej starostlivosti rozhodcu môžeme analogicky použiť výklad použiteľný pre odbornú starostlivosť advokáta, notára, sudcu a iných osôb využívajúcich pri výkone svojej profesie aplikáciu práva. Nakoľko je nemyšliteľné, aby každý rozhodca mal vedomosť o všetkých prameňoch poznania práva (pokiaľ nejde o osobu, ktorá má povesť odborníka v danej oblasti, a pri ktorej sa očakáva vyššia odbornosť a znalosť aj takých názorov, ktorých znalosť nie je bežná), treba za požadovaný stupeň vedomostí považovať úroveň tzv. **priemerne svedomitého a obozretného**²⁴ rozhodcu – teda rozhodcu, ktorý „má za pomoci bežne
- canske-pravo/art_3752/k-otazce-predpokladu-odpovednosti-za-skodu.aspx.
O tomto – Najvyšší súd ČR vo svojich rozsudkoch sp. zn. 20 Cdo 1499/2000, resp. 29 Odo 379/2001
- 19 Podobný koncept zodpovednosti je aj v prípade zodpovednosť advokáta za škodu – viď Tichý L (ed.): Odpovednosť advokáta za škodu, Praha: C. H. Beck, 2013, Kerecman P.: Zodpovednosť advokáta za škodu (1. časť), Bulletin Slovenskej advokácie č. 10/2011
- 20 Podobné členenie aj Mulerat R.: The liability of Arbitrators: a survey of current practice (In: http://www.josemiguel-judice-arbitration.com/xms/files/02_TEXTOS_ARBITRAGEM/01_Doutrina_ScolarsTexts/arbitrators__impartiality_and_independence/mullerat_ilability_arbs.pdf)
- 21 a v prípade, ak išlo o tie ustanovenia zákona, kedy si ich účastníci mohli vlastnou dohodou upraviť odlišne od príslušných právnych predpisov ako je spomínané vyššie
- 22 Klein B., Doleček M.: Rozhodčí řízení. Praha: ASPI, 2007, str. 56
- 23 Klein B., Doleček M.: Rozhodčí řízení. Praha: ASPI, 2007, str. 56–57

- 24 Tichý L. (ed.): Odpovednosť advokáta za škodu. Praha: C. H. Beck, 2013, str. 126
- 25 Tichý L. (ed.): Odpovednosť advokáta za škodu. Praha: C. H. Beck, 2013, str. 126
- 26 Ak ide o rozhodnutie, o ktorého prijatí médiá informovali, znalosť by mala byť v zásade okamžitá na rozdiel od rozhodnutia, ktoré nebolo prezentované médiami, a o ktorého existencii sa možno dozvedieť výlučne lustráciou rozhodnutí publikovaných na webovom sídle súdu
- 27 „*Obsah práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote, ktoré je súčasťou základného práva na spravodlivý proces v zmysle čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, je širší ako numerické vyjadrenie času na konanie bez zbytočných prieťahov stanoveného jednoročnou lehotou. Základom pre posúdenie „primeranosti lehoty“ v zmysle tohto ustanovenia nie je abstraktná úvaha o lehote potrebnej na rozhodnutie súdu, ale sú ním vždy len konkrétne okolnosti každého jednotlivého prípadu. V súdnom konaní sa skutkový základ pre rozhodnutie musí zisťovať za podmienok, ktoré žiadnu zo strán súdneho sporu nestavajú do zjavnej nevýhody vo vzťahu k druhej strane.*“ (Nález Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. PL. ÚS 25/01)
- 28 Bejček, Eliáš, Raban a kol.: Kurs obchodného práva, Obchodní závazky, 3. Vydání. Praha: C. H. Beck, 2003, str. 112
- 29 Bejček, Eliáš, Raban a kol.: Kurs obchodného práva, Obchodní závazky, 3. Vydání, Praha: C. H. Beck, 2003, str. 113, podobne aj Ovečková O. a kol.:

dostupných elektronických médií prístup k širokej palete informačných zdrojov, pravidelným štúdiom si udržiava relatívne vysokú všeobecnú úroveň vedomostí a je si schopný vždy s prihliadnutím ku konkrétnej situácii vedomosti aktualizovať, obnoviť a adaptovať.²⁵ Tu je potrebné, samozrejme, zahrnúť aktuálne znenia právnych predpisov (slovenských aj európskych), vrátane informácie o vyslovení súladu/nesúladu s Ústavou SR, rozhodnutia súdov (a to predovšetkým zjednocujúcich stanoviská najvyššieho súdu SR ako aj významných judikátov obsahujúcich právne vety a významné rozhodnutia Ústavného súdu), a to vzhľadom na okolnosti v primeranom čase od ich zverejnenia,²⁶ pričom pri rozhodovaní by mal prihliadať aj na názory vyslovené vo významných zdrojoch – učebniciach, významných monografiách ako aj v odborných článkoch publikovaných v odborne významných časopisoch.

Omeškanie pri výkone funkcie rozhodcu (prieťahy v konaní) a rýchlosť rozhodcovského konania

Ďalšou povinnosťou, ktorá je analogická povinnosti súdu je povinnosť rozhodcu, ak vysloví súhlas s menovaním do funkcie rozhodcu, rozhodnúť rýchlo a bez prieťahov v konaní. Častou prezentovanou výhodou rozhodcovského konania je rýchlosť rozhodcovského konania. Na druhej strane, pri zachovaní zvoleného postupu a rovnosti účastníkov konania často nie je možné zabezpečiť, aby sa aj rozhodcovské konanie konalo superrýchlo. Aj zmluvné strany rozhodcovskej zmluvy musia počítať s lehotami na doručovanie zásielok prostredníctvom pošty, ktoré za účelom dodržania celého procesného postupu aj v prípade, ak rozhodca vykoná príslušný úkon bezodkladne, môžu spôsobiť, že rozhodcovské konanie bude trvať niekoľko mesiacov. Rozhodca však ani napriek tomu nesmie rozhodcovské konanie „skrátit“ na dobu očakávanú alebo požadovanú niektorou zo zmluvných strán, a to predovšetkým v prípade, ak by takýmto procesným postupom prijal tzv. predčasné rozhodnutie, nakoľko nevykonaním dokazovania riadnym spôsobom a porušením by predpisy stanovené pre riadne vykonanie rozhodcovského konania.

Vo vzťahu k prieťahom v rozhodcovskom konaní môžeme rovnako povedať, že nie je možné celkom jednoznačne určiť, aká je primeraná lehota na rozhodnutie.²⁷ V každom prípade, medzi jednotlivými úkonmi rozhodcu nemôžu byť neodôvodniteľné a neprimerané prestávky. V zásade je možné v týchto otázkach zaujať rovnaké stanovisko, ako to býva v prípade prieťahov všeobecného súdu, aj keď zastávame názor, že jednotlivé termíny medzi úkonmi rozhodcovského súdu by mali byť vykonávané s menším časovým rozdielom ako úkony všeobecného súdu, s prihliadnutím na potrebu vykonania úkonov, uložené povinnosti účastníkov konania príj. ospravedlnenia účastníkov konania. Ako východisko sú použiteľné rozhodnutia týkajúce sa prieťahov v konaní. Zodpovednosť za vznik prieťahov v konaní a s tým súvisiace porušenie povinnosti je však v prípade rozhodcovského konania v porovnaní so súdnym konaním prísnejšia ako v prípade prieťahov súdu, nakoľko aj spôsobenie prieťahov v konaní zakladá zodpovednosť rozhodcu a vznik škody, ako ju opisujeme v tomto článku.

2. Škoda

Druhým predpokladom vzniku zodpovednosti za škodu je vznik škody. „Vznik škody znamená vznik majetkovej ujmy vyjadriteľnej v peniazoch. Táto ujma môže mať predovšetkým podobu škody skutočnej (*damnum emergens*), spočívajúcu v:

- i) zmenšení majetku poškodeného, vrátane nákladov spojených so vznikom a zisťovaním škody,
- ii) v márne vynaložených nákladoch a
- iii) v nemožnosti vykonávať určité majetkové práva.

Základom je zmenšenie majetku poškodenej strany. Skutočná škoda nemusí byť reprezentovaná len zmenšením aktív poškodeného, ale tiež zväčšením jeho pasív.²⁸

Majetková ujma však môže mať aj podobu ušlého zisku (*lucrum cessans*). „Ušlý zisk je rovnako druh majetkovej ujmy a spočíva v nedosiahnutí toho, čoho by poškodený pri neexistencii škodnej udalosti za normálnych okolností býval dosiahol.“²⁹

Druhou, dôležitou je otázka, ako a akú škodu si môže účastník rozhodcovského konania uplatniť za porušenie výkonu funkcie rozhodcu.

Škoda, za ktorú rozhodca zodpovedá, sa vyjadruje podľa rozhodovaného sporu a druhu povinností, ktoré rozhodca porušil. Pri zistení rozsahu a výšky škody pôjde o porovnanie stavu, v ktorom sa poškodený nachádza a stavu, v ktorom by sa poškodený rozhodcovským rozsudkom nachádzal v prípade, ak by rozhodca konal v súlade s jeho povinnosťami. Pôjde teda o zisťovanie hypotetického stavu tvrdeného poškodeným.³⁰ Na základe takéhoto posúdenia môžeme k výške škody dospieť nasledovne:

- a) v prípade, ak je poškodeným žalobca – škodou je suma zistená ako rozdiel medzi tým, čo by poškodený získal v prípade, ak by rozhodca neporušil svoje povinnosti, a tým, čo poškodený získal na základe rozhodnutia súdu, pričom je irelevantné, či ide len o škodu nepriznaním celého alebo časti nároku
- b) v prípade, ak je poškodeným žalovaný – škodou je suma zistená ako rozdiel medzi tým, čo by poškodený stratil resp. nestratil v prípade, ak by rozhodca neporušil svoje povinnosti, a tým, čo poškodený stratil na základe rozhodnutia rozhodcu, škodou je teda nárok respektíve jeho časť, ktorú rozhodca priznal napriek tomu, že taký nárok priznať nemal – ide teda o sumu, o ktorú sa zmenšil majetok alebo zväčšili pasíva žalovaného v dôsledku porušenia povinnosti rozhodcu
- c) škoda spôsobená prietahmi v konaní – v prípade vzniku prietahov v konaní je možné uplatniť škodu, ktorá by v prípade, ak by rozhodca účastníkom nespôsobil prietahy, nevznikla

Osobitosťou tohto druhu zodpovednosti s prihliadnutím na preukázané splnenia tohto predpokladu je, že na to, aby sa účastníci mohli dovolávať porušenia povinnosti rozhodcu je potrebné sa okrem porušenia povinnosti rozhodcu zaoberať aj tým, aký by bol výsledok rozhodcovského konania v prípade, ak by rozhodcovský súd vo veci konal a rozhodol bez tvrdeného porušenia povinnosti. Škoda teda bude určená ako rozdiel medzi tým, ako rozhodca mal rozhodnúť a ako rozhodol. Súd rozhodujúci o zodpovednosti za škodu teda bude de facto rekonštruovať samotné konanie – a rozhodovať o tom, ako by bol rozhodca býval rozhodol v prípade, ak by neporušil svoje povinnosti s použitím vtedajšej rozhodovacej praxe, a to aj s prihliadnutím na prax daného rozhodcovského súdu a s prihliadnutím na tie obchodné zvyklosti, ktoré rozhodca nepoužil, aj keď ich použiť mal.³¹

Vzhľadom na to, že v našej právnej úprave aktuálne neexistuje nárok, na základe ktorého by bol poškodený oprávnený žiadať náhradu nemajetkovej ujmy spôsobenej rozhodcom, nie je možné sa voči rozhodcovi domáhať inej škody, ako je opísaná vyššie.

Osobitným druhom škody spôsobenej rozhodcom bude škoda spôsobená porušením povinnosti mlčanlivosti, kde sa za škodu bude považovať ujma, ktorá by poškodenému nevznikla v prípade, ak by došlo k zachovaniu povinnosti mlčanlivosti, spočívajúca v spôsobenej skutočnej škode a ušlom zisku, ktoré boli spôsobené jednak prezradením skutočností, ktoré sa rozhodca dozvedel počas rozhodcovského konania a v súvislosti s ním, ako aj prezradením informácie, že je vedené rozhodcovské konanie a v akej procesnej situácii sa poškodený nachádza, a v súvislosti s ktorými bola poškodenému spôsobená škoda.

3. Príčinná súvislosť

Pri preukázaní nároku na náhradu škody je vždy najťažšia otázka príčinnej súvislosti (kauzality) medzi porušením povinnosti a vznikom škody. Pri určení zodpovednosti za škodu je totiž možné priznať len takú škodu, ktorá vznikla v príčinnej súvislosti s porušením povinnosti rozhodcu ako vzťahu medzi príčinou a následkom, kde príčinou sa rozumie protiprávny úkon spočívajúci v porušení právnej povinnosti – v tomto prípade rozhodcu (predstavujúci tzv. causu) a následkom – vznikom škody (predstavujúci tzv. nexus), ich vzájomné väzby podmienenosť causy a nexu. „Tento zložitý vzťah sa formuje na základe pôsobenia určitých objektívnych faktorov, vrátane správania sa zainteresovaných subjektov, ktoré vo svojom komplexe vytvárajú dispozície na vznik protiprávneho úkonu smerujúceho k vzniku škody.“³² „Príčinou škody môže byť len tá okolnosť, bez existencie ktorej by škodový následok nevznikol. Pritom nemusí ísť o príčinu jedinú, ale stačí, ak ide o jednu z príčin, ktorá sa podieľa na nepriaznivom následku, o ktorého odškodnenie ide, a to ako príčinu podstatnú.“³³ „Zistenie a objasnenie príčinnej súvislosti je zistením skutkovým – súvislosť medzi príčinou, t. j. deliktuálnym (deliktyným) konaním a následkom, t. j. škodou, musí byť vecná.“³⁴ „Skúmanie príčinnej súvislosti je vždy spojené s hľadaním javu, ktorý škodu spôsobil. Všeobecne

Obchodný zákonník 2.
Komentár. Bratislava: Iura
Edition, 2005, str. 173

30 podobne aj Tichý L (ed.):
Odpovednosť advokáta
za škodu. Praha: C. H. Beck,
2013, str. 145

31 V tomto prípade bude poškodený povinný preukázať existenciu obchodných zvyklostí.

32 Suchoža J. a kol.: Obchodný zákonník. Komentár. Bratislava: Eurounion. 2007, str. 656

33 Fekete I.: Občiansky zákonník 1. Veľký komentár. Bratislava: Eurokódex. 2011, str. 1055

34 D. Jakabovič: Zmluvná disciplína a zabezpečovacie právne inštitúty v obchodnom práve s relevantnou judikatúrou. Bratislava: EPOS. 2005, str. 204

35 Fekete I.: Občiansky zákonník 1. Veľký komentár. Bratislava: Eurokódex. 2011, str. 1054

36 Šilhán J.: Náhrada škody v obchodných vzťahoch a možnosti její smluvní limitace. Praha: C. H. Beck, 2011, str. 31

37 V súlade s § 40 ods. 1 písm. i) ZRK je skutočnosť, že bol rozhodcovský rozsudok ovplyvnený trestným činom rozhodcu, účastníkov konania alebo znalca, za ktorý bol právoplatne odsúdený aj dôvodom pre zrušenie rozhodcovského rozsudku. Nakoľko je však lehota na uplatnenie tohto dôvodu neplatnosti rozhodcovského rozsudku v súlade s § 41 ods. 1 ZRK len 30 dní, omnoho účinnejším prostriedkom nápravy bude v prípade trestného činu vyvodenie zodpovednosti rozhodcu za škodu v zmysle predpisov súkromného práva, kde je pre účely uplatnenia práva zachovaná premlčacia lehota v zmysle § 106 zákona č. 40/1964 Zb. Občianskeho zákonníka v platnom znení.

však platí, že ak existuje ku škode niekoľko relevantných príčin, je potrebné zistiť a vyhodnotiť ich vplyv a odstupňovanie (gradáciu) vo vzťahu k následku (škode). Otázka príčinnej súvislosti medzi určitým protiprávnym úkonom a konkrétnou škodou je otázkou skutkovou; súd zisťuje jej existenciu. Právnym posúdením je vymedzenie, medzi akou ujmom (ako následkom) a akou skutočnosťou ako príčinou tejto ujmy má byť príčinná súvislosť zisťovaná. Pre posúdenie vzniku zodpovednosti za škodu má preto zásadný význam otázka, v čom konkrétne spočíva škoda (majetková ujma), za ktorú sa požaduje náhrada. Práve vo vzťahu medzi konkrétnou ujmom poškodeného (ak vznikla) a konkrétnym konaním škodcu (ak je protiprávne) sa zisťuje príčinná súvislosť.“ (Ro NS ČR z 27. 8. 2008, sp. zn. 32 Cdo 2749/2007)³⁵

Ako už bolo naznačené vyššie, v prípade zodpovednosti za výkon funkcie rozhodcu bude potrebné pre stanovenie príčinnej súvislosti medzi porušením povinnosti preukázať:

- (a) či došlo k porušeniu niektorej z povinností pri výkone funkcie rozhodcu
- (b) akým spôsobom toto porušenie (a) ovplyvnilo konkrétne rozhodnutie vo veci samej, ktoré na základe tvrdenia poškodeného mu spôsobilo škodu
- (c) preukázanie výšky a oprávnenosti nároku v prípade, ak by rozhodca svoju povinnosť neporušil (skúmanie fiktívnej situácie, v akej by sa poškodený nachádzal, ak by nedošlo k porušeniu povinnosti rozhodcu)
- (d) preukázanie a vyčíslenie výšky spôsobenej škody (rozdiel medzi tvrdným nárokom a nárokom, na ktorý by poškodený mal nárok v prípade, ak by nedošlo k porušeniu povinnosti rozhodcu (c))
- (e) príčinnú súvislosť medzi výškou škody (d) a porušením povinnosti (b) – pričom v tomto prípade treba zohľadniť jednak teóriu kauzality (t. j. podmienky sine qua non – čiže po odpadnutí ktorej by škodlivý následok nenastal), princíp adekvátnej príčinnej súvislosti (t. j. takej príčiny škodlivých následkov spôsobených poškodenému, ktoré boli predvídateľné podľa skúseností priemerne svedomitého a obozretného rozhodcu) a princíp ochranného účelu právnej normy (t. j. pričítateľnosť takej škody, za účelom odvrátenia resp. predchádzania bola predmetná právna norma vydaná).

Pri dokazovaní skutočností, že rozhodca postupoval v rozpore so svojimi povinnosťami (predovšetkým v prípade nedodržania odbornej starostlivosti pri rozhodovaní), je potrebné preukázať výlučne tie okolnosti, ktoré boli skutočne predložené rozhodcovi, a s ktorými sa pri výkone svojej funkcie mohol a mal oboznámiť, pričom nie je možné poukazovať na skutočnosti, s ktorými sa rozhodca nemohol ani pri náležitej starostlivosti oboznámiť.

Rovnako má príčinná súvislosť súvis s rozsahom škody, nakoľko predmetom náhrady bude výlučne len škoda priama, t. j. taká škoda, ktorá vznikla ako priamy následok zavineného porušenia povinnosti rozhodcom, nie škoda nepriama resp. škoda, ktorá vznikla v príčinnej súvislosti napríklad s preskúmaním rozhodnutia rozhodcu v exekučnom konaní podľa § 44 ods. 2 zákona č. 233/1995 Z. z. Exekučného poriadku a na ktoré rozhodca nemá dosah. Príčinná súvislosť však musí byť neprerušená akoukoľvek inou okolnosťou na strane tretej osoby ako aj poškodeného, a to predovšetkým nezanedbaním zakročovacej povinnosti poškodeného „Akákoľvek pristupujúca externá príčinná väzba, ktorá nemá pôvod v škodnej udalosti (škodcovo porušenie právnej povinnosti), by totiž spôsobila prerušenie (pretrhnutie) kauzálneho reťazca,“³⁶ v prípade, ak táto pristupujúca príčina predstavuje skutočnosť nezávislú na konaní škodcu a je rozhodujúca pre vznik škody.

4. Zavinenie

Posledným predpokladom vzniku zodpovednosti za škodu pri výkone funkcie rozhodcu je zavinenie. Úprava v Občianskom zákonníku vychádza z prezumpcie zavinenia, avšak prezumuje sa len nedbanlivostné zavinenie, ale nie úmyselné, ani hrubá nedbanlivosť. Rozhodca sa v takomto prípade môže svojej zodpovednosti zbaviť, ak preukáže, že škodu nezavinil ani z nedbanlivosti, a teda zo zodpovednosti sa exkulpuje.

V prípade posúdenia otázok zavinenia bude situácia jednoduchšia, ak pôjde o porušenie povinností rozhodcu v príčinnej súvislosti s ktorým bude voči rozhodcovi vyvodená trestná zodpovednosť za úmyselný trestný čin. Otázky zavinenia budú určené v samotnom trestnom rozsudku, pričom závery trestného konania budú rovnakým spôsobom aplikovateľné aj v prípade rozhodovania o občiansko-právnej zodpovednosti rozhodcu.³⁷

Pasívna legitímácia

Čo sa týka pasívne legitimovaného v prípade uplatňovania zodpovednosti za výkon funkcie rozhodcu, v otázke pasívnej legitímácie je potrebné rozlišovať, či ide o:

- a) uplatnenie zodpovednosti za škodu voči rozhodcovi ad hoc
- b) uplatnenie zodpovednosti za škodu voči rozhodcovskému senátu menovanému ad hoc
- c) zodpovednosti rozhodcovského súdu

Ak je zodpovednosť za škodu uplatňovaná voči **rozhodcovi ad hoc**, je za škodu zodpovedný a v spore pasívne legitimovaný priamo rozhodca ad hoc ako osoba, ktorá daný spor rozhoduje. Zložitejšia situácia vzniká, ak ide o uplatnenie zodpovednosti za škodu, ak bol spor rozhodovaný **ad hoc menovaným rozhodcovským senátom**. Nezostáva iné, len postupovať analogicky ako v prípade rozhodcu ad hoc, pričom je potrebné zaujať stanovisko, že za napádané rozhodnutie sú spoločne a nerozdielne zodpovední všetci členovia rozhodcovského senátu.

Zložitejšia situácia nastáva pri **pasívnej legitímácii rozhodcovského súdu** – teda ak nález vydal rozhodca ako člen rozhodcovského súdu alebo senátu rozhodcovského súdu. Vo vzťahu k právnej povahe rozhodcovských nálezov rozhodcovského súdu je zaužívaný názor, že „Rozhodcovské nálezy vydané rozhodcovským senátom alebo rozhodcom pôsobiacim na stálom rozhodcovskom súde nie sú rozhodcovskými nálezmi vydanými menom tohto rozhodcu resp. rozhodcov (v prípade rozhodcovského senátu), ale rozhodcovským nálezom vydaným stálym rozhodcovským súdom.“³⁸

V zmysle uvedeného právneho názoru treba rovnako aj pasívnu legitímáciu v spore o zodpovednosť za škodu spôsobenú rozhodcom rozhodcovského súdu pričítať priamo rozhodcovskému súdu v zmysle rozsudku Najvyššieho súdu ČR z 28. novembra 2007, sp. zn. 32 Cdo 1044/2005: „Rozhodca Rozhodcovského súdu nie je pasívne legitimovaný v žalobe na náhradu (tvrdenej) škody spôsobenej rozhodcovským nálezom. Rozhodcovské nálezy vydávané rozhodcovskými senátmi, prípadne jednotlivými rozhodcami v rámci pôsobnosti Rozhodcovského súdu sú rozhodcovskými nálezmi tohto súdu a nie nálezmi rozhodcov. Z toho, že sa rozhodnutie rozhodcovského senátu pričíta Rozhodcovskému súdu, je zjavné, že rozhodcovia nezodpovedajú za škodu vzniknutú rozhodovaním, lebo rozhodujú v mene rozhodcovského súdu.“

V zmysle súčasnej právnej úpravy však rozhodcovský súd nie je právnická osoba s vlastnou právnou subjektivitou, a teda rovnako nemôže byť pasívne legitimovaný v spore o náhradu škody. Zo zákona o rozhodcovskom konaní síce vyplýva, že rozhodcovský súd sa zriaďuje na základe právneho úkonu jeho zriaďovateľa. Na základe uvedeného však nie je možné dospieť k záveru, že rozhodcovský súd je samostatnou osobou so samostatnými právami, nakoľko rozhodcovský súd nespĺňa žiadne z vymedzení právnickej osoby podľa § 18 ods. 2 Občianskeho zákonníka³⁹. Z dôvodu, že pri súčasnej právnej úprave právnou subjektivitou má len zriaďovateľ rozhodcovského súdu, je možné zaujať stanovisko, že táto osoba je pasívne legitimovaná v spore o zodpovednosť z dôvodu porušenia povinností v rozhodcovskom konaní. Dôvodom je aj skutočnosť, že zriaďovateľ rozhodcovského súdu môže svojím rozhodnutím nastaviť pravidlá pre fungovanie daného rozhodcovského súdu. Súčasne tým, že nevytvorí právny subjekt, nemôže mať samotný rozhodcovský súd procesnoprávnu subjektivitu.⁴⁰

V súvislosti s problematikou stálych rozhodcovských súdov, v zahraničných právnych úpravách ide najčastejšie o vyvodzovaný typ zodpovednosti voči rozhodcovi, predovšetkým v dôsledku porušovania tzv. Etických povinností rozhodcu.⁴¹ Vo vzťahu k zodpovednosti rozhodcu voči rozhodcovskému súdu by sa podľa charakteru záväzku mal riadiť tiež ustanoveniami príkaznej zmluvy podľa § 724 a nasl. Občianskeho zákonníka, nakoľko príkazca, ktorým je rozhodcovský súd, udelí príkaz príkazníkovi, ktorým je rozhodca, aby v jeho mene pre neho zriadil určitú záležitosť, t. j. rozhodol spor. Vzhľadom na osobitnú právnú úpravu uvedenú v ZRK sa vykonanie príkazu riadi výlučne internými predpismi stáleho rozhodcovského súdu – štatútom, rokovacím poriadkom, prípadne ďalšími internými normami stáleho rozhodcovského súdu. V prípade porušenia týchto povinností vzniká medzi rozhodcovským súdom a rozhodcom vzťah zodpovednosti za spôsobenú škodu. Rovnako ako v prípade rozhodcov ad hoc, aj tu je pri rozhodnutí prijatým rozhodcovským senátom daná spoločná zodpovednosť podľa § 438 a nasl. Občianskeho zákonníka. Súčasne zastávame názor, že v prípade, ak jeden z rozhodcov na základe odlišného stanoviska nesúhlasil s rozhodnutím, ktoré spôsobilo škodu, odôvodňuje postih v zmysle § 440 OZ proti ostatným členom senátu, ktorí ho prehlasovali.

38 Klein B., Doleček M.: Rozhodčí řízení. Praha: ASPI, 2007, str. 18, v zmysle uznesenia Ústavného súdu ČR v rozhodnutí IV. ÚS 174/02 z 15. 7. 2002, publikované ako U20/27 SbNU 257

39 Vid' aj Štatút Stáleho rozhodcovského súdu Asociácie bánk

40 Rozdielna situácia je v Českej republike, kde v nadväznosti na právnú úpravu, podľa ktorej rozhodcovský súd môže byť vytvorený len zákonom. Najvyšší súd Českej republiky v rozhodnutí sp. zn. 29 Cdo 1899/2008 z 25. 2. 2010 vyslovil, že „Rozhodčí soud při Hospodářské komoře České republiky a Agrární komoře České republiky je právnickou osobou a má způsobilost být účastníkem řízení,“ a teda v takomto prípade by bol pasívne legitimovaný priamo rozhodcovský súd. Napriek tomu, že Najvyšší súd ČR riešil otázku pasívnej legitímácie v spore o náhradu škody aj v konaní sp. zn. 32 Cdo 1044/2005, v tomto prípade však len negatívne rozhodol o nedostatku právomoci žalovaného rozhodcu, o zodpovednosti rozhodcovského súdu alebo jeho zriaďovateľa nerozhodol z dôvodu, že toto rozhodnutie presahovalo rámec konania.

41 Hwang M., Chung K., Cheng F. L.: Claims Against Arbitrators for Breach of Ethical Duties. In: Contemporary Issues in International Arbitration and Mediation, In: The Fordham Papers, 2007

Povinnosti a zodpovednosť advokáta pri výkone funkcie rozhodcu

Predovšetkým treba poukázať na to, že výkon funkcie rozhodcu nie je výkonom advokácie. Z tohto dôvodu automaticky vznikom zodpovednosti rozhodcu za porušenie funkcie rozhodcu nevzniká disciplinárna zodpovednosť advokáta v prípade, ak osoba, ktorá pôsobí ako advokát, pôsobí aj ako rozhodca. Väčšina povinností vyplývajúcich zo stavovských predpisov sa týka výkonu advokácie. Napriek tomu „*Od advokáta sa očakáva, že sa bude vždy a za každých okolností správať v medziach spoločenských noriem. Zlé správanie sa advokátov, a to aj v ich prejave mimo profesionálneho výkonu advokácie, môže viesť k ich disciplinárnemu previneniu.*“⁴²

42 Olej J., Kerecman P., Kalata P.: Zákon o advokácii. Komentár. Bratislava: C. H. Beck, 2013, str. 146

Aj keď pri výkone funkcie rozhodcu nejde o výkon advokácie, nie je možné vylúčiť, že takéto konanie môže založiť disciplinárnu zodpovednosť advokáta-rozhodcu, predovšetkým v prípade, ak rozhodca je do funkcie menovaný ako advokát, uvedením jeho funkcie advokáta, označením sídla jeho kancelárie a čísla zápisu v advokátskej komore. Muselo by ísť o závažné zásahy do práv účastníkov rozhodcovského konania, ktoré by mohli na základ uvedených povinností naplniť znaky disciplinárnej zodpovednosti advokáta.

Osobitným však bude prípad, ak bude advokát vystupovať ako rozhodca v konaní, v ktorom poskytoval právnu službu, alebo v konaní, kde dochádza k rozhodovaniu o skutočnostiach, v ktorých je povinný zachovať mlčanlivosť podľa § 23 zákona č. 586/2003 Z. z. o advokácii v platnom znení. V takomto prípade dôjde k vzniku disciplinárnej zodpovednosti advokáta aj v prípade, ak dotknutá strana nenamieta zaujatosť rozhodcu – advokáta.

Záver

Zodpovednosť za výkon funkcie rozhodcu je osobitným druhom mimozmluvnej zodpovednosti. Charakter tohto druhu zodpovednosti vychádza zo zmluvnej teórie rozhodcovského konania. Rozsah a obsah zodpovednosti sa odvodzuje z ustanovení rozhodcovskej zmluvy a z právneho úkonu – prijatia výkonu funkcie rozhodcom, na základe ktorých je povinný plniť povinnosti stanovené zmluvnými stranami rozhodcovskej zmluvy ako aj zákonom o rozhodcovskom konaní. Zodpovednosť za výkon funkcie rozhodcu je všeobecnou občiansko-právnou zodpovednosťou v súlade s § 420 Občianskeho zákonníka, ktorá môže vzniknúť v dôsledku porušenia povinností rozhodcu. K vzniku škody rozhodcom môže dôjsť v prípade rozhodnutia v rozpore s rozhodcovskou zmluvou, zákonom o rozhodcovskom konaní, porušením povinnosti rozhodcu zachovať mlčanlivosť, rozhodnutím v prípade, ak nie je oprávnený vo veci konať a rozhodnúť alebo porušením povinnosti rozhodcu vykonávať svoju funkciu s odbornou starostlivosťou. Rovnakým spôsobom je možné založiť aj zodpovednosť rozhodcu v prípade, ak je členom rozhodcovského súdu. Okrem všeobecnej súkromno-právnej zodpovednosti, sa vo vzťahu k postaveniu niektorých rozhodcov môžu vyskytnúť aj iné druhy zodpovednosti za výkon ich funkcie. V zahraničnej rozhodcovskej praxi⁴³ sa často vyskytujú etické kódexy rozhodcovských súdov, ktoré tiež stanovujú osobitné povinnosti a predpoklady na výkon funkcie rozhodcu, ktorých porušením je oprávnený rozhodcovský súd vyvodzovať voči rozhodcom – svojim členom zodpovednosť. Rovnako nie je vylúčené, že v prípade, ak je rozhodcom advokát, ktorý poruší svoje povinnosti rozhodcu bude v dôsledku výkonu svojej funkcie disciplinárne zodpovedný v disciplinárnom konaní. ■

43 Etické kódexy rozhodcov boli prijaté aj niektorými rozhodcovskými súdmi SR

Použitá literatúra

- 1 Bejček, Eliáš, Raban a kol.: Kurs obchodného práva. Obchodní závazky. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2003
- 2 Fekete I.: Občiansky zákonník 1. Veľký komentár. Bratislava: Eurokódex. 2011
- 3 Horáček T.: In: Kol. autorov: Vybrané otázky zodpovednosti za škodu spôsobenú nesprávnym profesijným postupom. Košice: UPJŠ, 2010

- 4 Hwang M., Chung K., Cheng F. L.: Claims Against Arbitrators for Breach of Ethical Duties.
In: Contemporary Issues in International Arbitration and Mediation, In: The Fordham Papers, 2007,
dostupné elektronicky na http://www.arbitration-icca.org/media/0/12232969167030/claims_against_arbitrators_for_breach_of_ethical_duties.pdf
- 5 Jakabovič D.: Zmluvná disciplína a zabezpečovacie právne inštitúty v obchodnom práve
s relevantnou judikatúrou. Bratislava: EPOS. 2005
- 6 Kerecman P.: Zodpovednosť advokáta za škodu (1. časť), Bulletin Slovenskej
advokácie č. 10/2011, str. 6
- 7 Klein B., Doleček M.: Rozhodčí řízení. Praha: ASPI, 2007
- 8 Klein B.: Je rozhodčí řízení opravdu v ohrožení nebo jde jen o „běžné potíže růstu“?
In: Zborník z konferencie 19. Slovenské dni práva. Bratislava, 2013
- 9 Mulerat R.: The liability of Arbitrators: a survey of current practice
(In: http://www.josemigueljudice-arbitration.com/xms/files/02_TEXTOS_ARBITRAGEM/01_Doutrina_ScolarsTexts/arbitrators__impartiality_and_independence/mullerat_ilability_arbs.pdf)
- 10 Nález Ústavného súdu SR sp. zn. III. ÚS 162/2011
- 11 Nález Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. PL. ÚS 25/01
- 12 Olej J., Kerecman P., Kalata P.: Zákon o advokácii. Komentár. Bratislava: C. H. Beck, 2013
- 13 Ovečková O. a kol.: Obchodný zákonník 2. Komentár. Bratislava: Iura Edition, 2005
- 14 Rozsudok Krajského súdu v Banskej Bystrici zo dňa 17. 4. 2013 sp. zn. 17Co/51/2013
- 15 Rozsudek Nejvyššího soudu ČR z 28. 11. 2007, sp. zn. 32 Cdo 1044/2005
- 16 Salač J., In: K otázce předpokladů odpovědnosti za škodu, In: Právní rozhledy č. 18/2004,
In: http://www.ipravnik.cz/cz/clanky/obcanske-pravo/art_3752/k-otazce-predpokladu-odpovednosti-za-skodu.aspx
- 17 Suchoža J. a kol.: Obchodný zákonník. Komentár. Bratislava: Eurounion. 2007
- 18 Šilhán J.: Náhrada škody v obchodních vztazích a možnosti její smluvní limitace.
Praha: C. H. Beck, 2011
- 19 Škrinár A.: Problémy pri žalobách na zrušenie rozhodcovského rozsudku a uznávanie výkonu rozhodcovských rozsudkov, In: Bulletin Slovenskej advokácie č. 7/8/2013, str. 44
- 20 Škrinár A.: Aktuálne otázky rozhodcovského konania. Bulletin Slovenskej advokácie č. 12/2006, str. 6
- 21 Tichý L (ed.): Odpovědnost advokáta za škodu. Praha: C. H. Beck, 2013
- 22 Uznesenie NS SR z 16. 5. 2012 sp. zn. 6 Cdo 89/2012
- 23 Uznesení Ústavního soudu ČR z 15. 7. 2002 sp. zn. IV. ÚS 174/02

RESUMÉ

Zodpovednosť za výkon funkcie rozhodcu

Autorka článku sa zaoberá problematikou zodpovednosti za výkon funkcie rozhodcov ad hoc a rozhodcov stálych rozhodcovských súdov v rozhodcovskom konaní na základe ich postavenia vyplývajúceho z rozhodcovskej zmluvy, zákona o rozhodcovskom konaní, procesných pravidiel rozhodcovského súdu a iných právnych predpisov. Príspevok sa zaoberá analýzou predpokladov vzniku zodpovednosti za škodu pri výkone funkcie rozhodcu ako zodpovednosti v súlade s § 420 OZ, ktorá vzniká v dôsledku porušenia rozhodcovskej zmluvy, zákona o rozhodcovskom konaní, povinnosti zachovať mlčanlivosť, povinnosti vykonávať funkciu s odbornou starostlivosťou, a rozhodnutím v prípade, ak na to rozhodca nie je oprávnený.

SUMMARY

Arbitrators' Professional Liability

The author deals with the issues related to arbitrators' professional liability while performing their profession ad hoc and as arbitrators of permanent courts of arbitration on the basis of their status arising out of arbitration agreements, Arbitration Act, rules of procedure of courts of arbitration and other legal rules. The article analyses prerequisites for the rise of arbitrators' professional liability for claims as liability under Sec. 420 of the Civil Code, which arises as a consequence of a breach of an arbitration agreement, Arbitration Act, duty of confidentiality, duty to perform profession with a due professional care and decision in the case where an arbitrator does not have the power to make it.

ZUSAMENFASSUNG

Haftung bei der Ausübung des Schiedsrichteramtes

Die Autorin des Artikels befasst sich mit der Problematik der Haftung bei der Ausübung des Schiedsrichteramtes ad hoc sowie der Schiedsrichter bei ständigen Schiedsgerichten im Schiedsverfahren aufgrund deren Stellung, die sich aus dem Schiedsvertrag, dem Gesetz über das Schiedsverfahren, aus den Prozessregeln des Schiedsgerichtes und aus sonstigen Rechtsvorschriften, ergibt. Im Beitrag werden die Voraussetzungen für den Eintritt der Haftung für einen Schaden analysiert, der bei der Ausübung des schiedsrichterlichen Amtes zugefügt wurde, als einer Haftung gemäß dem § 420 des Bürgerlichen Gesetzbuches, die wegen der Verletzung des Schiedsvertrages, wegen der Verletzung der Schweigepflicht, der Pflicht, das Amt mit fachlicher Sorgfalt auszuüben und der Entscheidung im Falle, wenn dazu der Schiedsrichter nicht befugt war, eingetreten ist.

Metodický návod výpočtu hypotetického ušlého zisku s komparací v SR a ČR

JUDr. Ing. Karel Nedbálek, PhD.

Ke zpracování tohoto příspěvku mne vedlo několik úvah. Tato problematika je dle mého názoru v odborné literatuře opomíjena, ačkoli má značné praktické dopady. Práce je výsledkem a shrnutím mých předchozích akademických prací na toto téma. Metodika by mohla pomoci jak odborné veřejnosti, tak širokému spektru zájemců o tuto problematiku. V žádné odborné literatuře jsem nenašel způsob, jak by měl soud postupovat při výpočtu hypotetického ušlého zisku. Pokusím se naznačit, jak by se mělo postupovat, aby byla zachována co největší míra objektivity. Někdy se místo hypotetického ušlého zisku používá termín abstraktní ušlý zisk. Snažím se dva pojmy specifikovat, kdy abstraktní pojem vychází z obecného teoretického hlediska a hypotetický je založen na konkrétním předpokladu, který se více blíží praktickému použití. Dále budu používat termín hypotetický ušlý zisk, i když v mých původních pracích jsem inklinoval k teoretickému abstraktnímu ušlému zisku. Ve větší míře se stať bude zabývat zvláštní odpovědností za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem, i když budu muset někdy vycházet z občanského zákoníku vzhledem k tomu, že speciální zákon to nedefinuje.

1.1 Obecná odpovědnost za škodu

Podle nového občanského zákoníku v ČR, zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník (dále jen NOZ) s účinností k 1. 1. 2014, říká, že nelze-li výši náhrady škody přesně určit, určí ji podle spravedlivého uvážení jednotlivých okolností případu soud.¹ Škůdce, který vlastním zaviněním poruší povinnost stanovenou zákonem a zasáhne tak do absolutního práva poškozeného, nahradí poškozenému, co tím způsobil. Povinnost k náhradě vznikne i škůdci, který zasáhne do jiného práva poškozeného zaviněním porušením zákonné povinnosti stanovené na ochranu takového práva.² Obdobně doposud v ČR, a na Slovensku stále obecná odpovědnost za škodu dle § 420 Obč. zak. Každý odpovídá za škodu, kterou způsobil porušením právní povinnosti.³

Jednající subjekt musí odpovídat za své činy, za své kroky. Je považován za odpovědného za důsledky svého chování a případně za něj ručí. To má především právní a nikoli vlastní mravní význam. Způsobená škoda musí být napravena.⁴

Odpovědnost za škodu je právním institutem, kterým právo reaguje na takové chování subjektů, jehož výsledkem je vznik majetkové, nebo nemajetkové újmy. Účelem tohoto institutu je zjednání nápravy a odstranění důsledků, které vznikly způsobením škod.⁵

Za předpoklady vzniku odpovědnosti za škodu jsou považovány:

- a) **protiprávní úkon, nesprávný úřední postup**
- b) **újma nebo škoda**
- c) **příčinná souvislost mezi ad a) a ad b)**
- d) **zpravidla i zavinění** buď ve formě úmyslu či nedbalosti
- e) **způsobilý subjekt**

Splnění těchto předpokladů má za následek vznik odpovědnostního vztahu jako zvláštního druhu závazkového právního vztahu. První tři předpoklady jsou objektivní povahy, čtvrtý subjektivní povahy. V občanském právu hraje důležitou úlohu odpovědnost za škodu založená na principu zavinění, to je **subjektivní odpovědnost**.

V některých případech občanské právo ze závažných důvodů spojuje vznik odpovědnosti za škodu s existencí předpokladů **objektivní povahy**, konkrétně jen s určitou zákonem kvalifikovanou událostí, tzn. bez zřetele k zavinění či k protiprávnímu úkonu škůdce.

Každý odpovídá za škodu, kterou způsobil porušením právní povinnosti.⁶

1 § 2955 NOZ.

2 § 2910 NOZ.

3 § 420, Občanský zákoník č. 40/1964 Sb.,

4 JONAS, H. *Princip odpovědnosti: Pokus o etiku pro technologickou civilizaci*. 1997, str. 142.

5 BREJCHA, A. *Odpovědnost v soukromém a veřejném právu*. 2000, str. 55.

6 § 420, zákona č. 40/1964 Sb., Občanský zákoník.

7 Zákon č. 82/1998 Sb., o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem a o změně zákona České národní rady č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád).

8 FIALA, J. et al. *Občanské právo hmotné*. 2002, str. 375.

9 TARANDA, P., KULKOVÁ, R. Zákon o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci s komentářem. In *Poradce* 2005/11. 2005, str. 13.

1.1.1 Zvláštní odpovědnosti za škodu

Zákonná úprava této zvláštní odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem se nenachází v občanském zákoníku, nýbrž v *lex specialis*, speciálním zákoně č. 82/1998 Sb.⁷ Obecně však lze říci, že v podstatě spadá do režimu občanského práva jako *lex generalis*. Zákon představuje především reparační funkci, zvyšuje však i právní jistotu fyzických a právnických osob.⁸ Na Slovensku dlouho platil federální zákon č. 58/1969 Sb., o odpovědnosti za škodu způsobenou rozhodnutím orgánů státu nebo jeho nesprávným úředním postupem, novelizace přišla až v roce 2003 zákonem č. 514/2003 Z. z., o zodpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci a o změně některých zákonů (dále 514/2003 Z. z.), který je obsahově téměř totožný s českým zákonem č. 82/1998 Sb., o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem.

Podle ustanovení § 5 zák. č. 82/1998 Sb., o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem, ve znění pozdějších předpisů, stát odpovídá za podmínky stanovených tímto zákonem za škodu, která byla způsobena rozhodnutím, jež bylo vydáno v občanském soudním řízení, ve správním řízení nebo v řízení trestním, ale i jinými předpisy, např. zákonem o Policii České republiky. V ostatních případech odpovědnosti za škodu má stát postavení právnické osoby.

Z pohledu právní teorie, je nutno upozornit, že právní úprava odpovědnosti státu za škodu představuje propojení aspektů soukromoprávních a veřejnoprávních. To lze ostatně dokumentovat i na tom, že v obecné části důvodové zprávy k tomuto zákonu je předmětná právní úprava vyčleněna z občanského zákoníku zejména z toho důvodu, že škoda z výkonu veřejné moci vzniká vždy z veřejnoprávního vztahu, zatímco odpovědnostní právní vztah je již vztahem soukromoprávním.⁹

Podmínky pro splnění přiznání nároku škody v ČR:

- Každé konkrétní rozhodnutí hmotněprávní povahy nebo procesní úkony v podání, byly jako nezákonné pravomocně zrušeny, či změněny, příslušným orgánem za předchozího využití řádných nebo mimořádných opravných prostředků. Rozhodnutí však mohou být zrušena i z moci úřední, dle § 8 nebo § 21, zákona č. 82/1998 Sb.
- Stát odpovídá za škodu způsobenou nesprávným úředním postupem. Nesprávným úředním postupem je taky porušení povinnosti učinit úkon nebo rozhodnutí v zákonem stanovené lhůtě, dle § 13 nebo § 22 zákona č. 82/1998 Sb.
- Ve spojitosti s těmito zrušenými rozhodnutími neprobíhá další řízení (soud).
- Řízení, na základě kterého vznikla eventuálně škoda, musí být ukončeno.
- Musí být přesně a konkrétně uvedeno, jakými opravnými prostředky byla jednotlivá rozhodnutí hmotněprávní povahy napadena.
- **Vyčíslit přesnou výši škody** a příčinný vztah u každého jednotlivého protizákonného rozhodnutí hmotněprávní povahy, nebo nesprávného procesního úkonu.
- **Vyčíslení výše škody na případných movitých věcech** je třeba doložit znaleckým posudkem.
- **Nárok na náhradu škody je nutno uplatnit u příslušných orgánů státní správy** dle § 6, zákona č. 82/1998 Sb.
- Další podmínka, která musí být ze strany podatele dodržena, je, že nárok na uplatnění náhrady škody nebyl promlčen dle § 32 – 35, zákona č. 82/1998 Sb.

JUDr. Ing. Karel Nedbálek, PhD.

získal vzdelanie v technickom i humanitnom smere. Bol riaditeľom družstevného podniku JRD AK Slušovice, ktorý sa zaoberal chemickou a strojníckou výrobou so špecializovaným

robotizovaným pracoviskom. Predseda roľníckeho družstva so sídlom vo Veľkých Pavloviciach, predseda správnej rady školy, Stredná umelecká škola varhanárska, o. p. s.

Krnov. V súčasnosti prednáša právo na Univerzite Tomáša Baťu v Zlíne a je rozhodcom Rozhodčího soudu pri Hospodárskej komore Českej republiky a Agrárnej komore Českej republiky.

1.2 Pojetí škody a její náhrada

Při určení výše škody na věci se vychází z její obvyklé ceny v době poškození a zohlední se, co poškozený musí k obnovení nebo nahrazení funkce věci účelně vynaložit.¹⁰

Pojem škody je definován tak, že jde o majetkovou újmu, tedy o újmu, která nastala v majetkové sféře poškozeného. Přitom majetková újma může existovat jen tehdy, lze-li ji objektivně vyjádřit penězi. Pokud takto charakterizovaná majetková újma nevznikne, nevznikne ani odpovědnost za škodu v občanském právu. Určitá disproporce nastane, když chceme vyjádřit satisfakci za nemajetkovou újmu, ale to je trochu jiná kategorie, i když poslední dobou se začíná více uplatňovat a soudy k ní začínají přihlížet. V ČR a SR nebyl na rozdíl od angloamerického práva znám pojem tzv. nominální škody (nominál damages), kdy se v určitých případech žalobci přiznává jako důkaz o tom, že jeho právo bylo porušeno a že ve sporu zvítězil, určitá symbolická peněžitá částka, i když mu žádná reálná škoda nevznikla. Úprava rozsahu a způsobu náhrady škody předchází zvláštním úpravám odpovědnosti za škodu a neustále se vyvíjí, dnes má tyto podoby:

Škoda se dělí:

- **na škodu na věcech** (na majetku), tzv. věcnou škodu
- **na škodu na zdraví** (životě)
- **nemajetková satisfakce** (zejména porušením osobnostních práv)

Při věcné škodě se rozeznává:

- **škoda skutečná** (zmenšení majetku)
- **ušlý zisk** (nezvětšení majetku)

Škoda a újma jsou jako jeden z předpokladů vzniku odpovědnosti za škodu v našem občanském právu. Zákon umožňuje poškozenému domáhat se cestou satisfakce obecně i nemajetkové újmy. Úprava nároku na přiměřené zadostiučinění je pojata jako jednotná, t. j. na úrovni obecného právního institutu. Vedle toho je při poškození zdraví poškozenému přiznán rovněž nárok na odškodnění i za následné diagnostikování a za to, že s poškozeným bylo terapeuticky pracováno. Poškozenému by mělo být umožněno domáhat se naturální restituce, bude-li taková restituce možná.

Při stanovení ušlého zisku otázka zní, zda chránit škůdce nebo poškozeného, nebo zda korigovat kogentními ustanoveními smluvní svobodu stran sjednat si i škodní důsledky úplně volně. Problém ušlého zisku je v tomto směru méně kontroverzní, nežli problém apriorní smluvní limitace náhrady škody.¹¹ O ekonomické, etické a právně politické nutnosti restituovat poškozenému nejen škodu skutečnou, ale i ušlý zisk, se dá sotva rozumně pochybovat, že není v souladu se spravedlností a právem.

Značné nejasnosti však nepochybně mohou vzniknout zejména u tzv. abstraktního ušlého zisku, ze zmařených příležitostí, nezrealizovaných podnikatelských záměrů. Náhradou škody, co se týče úpravy de lege ferenda, by mělo být uplatňováno moderační právo soudu ve vztahu k náhradě škody, které by bylo podloženo seriózními znaleckými posudky. Uplatňování tohoto práva na Slovensku by vyžadovalo větší legislativní změny.

1.3 Ušlý zisk konkrétní a ušlý zisk hypotetický

Ušlý zisk se obvykle charakterizuje jako rozdíl mezi tím, čeho poškozený majetkově skutečně dosáhl a čeho by dosáhl, kdyby nebylo škodné události, jinak řečeno, v jakém zvýšení majetku mu zabránila škodná událost. V českém právu je tedy nesporné, že ušlý zisk, dříve označovaný jako druh tzv. jiné škody, je chápán jako újma, spočívající v tom, že u poškozeného nedošlo v důsledku škodné události k rozmnožení majetkových hodnot, které by jinak podle rozumného očekávání nastalo.

Skutečně ušlý zisk spočívá podle ustálené judikatury^{12, 13} v nezvětšení majetku poškozeného, k němuž průkazně došlo jen a pouze v důsledku škodné události. Jde o případy, kdy je možné od sebe přesně oddělit vliv škodné události od jiných okolností ovlivňujících možné zvýšení zisku. Konkrétní výši ušlého zisku, kterého by bylo poškozeným v konkrétním případě vzhledem ke všem okolnostem nepochybně dosaženo, je obecně třeba dokázat. Ustanovení § 381 obch. zák. umožňuje ve vztazích obchodních zjednodušené určení výše ušlého zisku jako náhradní metody vyčíslení ušlého zisku, a to zřejmě v případech, kdy je konkrétní vyčíslení obtížné nebo nemožné, např. u zisku z budoucích, ještě nezavřených obchodů.

10 § 2969 NOZ.

11 BEJČEK, J. Poznámka ke vztahu ušlého zisku a tzv. zmařené příležitosti. In *Obchodní právo*, 2005, č. 4.

12 Nález Ústavního soudu, sp. zn. III. ÚS 124/03, ze dne 11. 12. 2003.

13 Nález Ústavního soudu, sp. zn. II. ÚS 321/98, ze dne 5. 5. 1999.

Ušlý zisk tedy může podle českého práva spočívat i v tzv. zmařené příležitosti. Podnikatel může na opatření podnikatelské příležitosti vynaložit určité náklady, které poté, co podnikatelskou příležitost v důsledku protiprávního jednání škůdce pozbude, může uplatnit i jako marně vynaložené náklady, toto se ale musí zahrnout do škody skutečné. O konkrétní zisk se zjednodušeně jedná, jestliže podnikatel ztratil konkrétní podnikatelskou příležitost, např. tím, že jeho další partner odstoupil od smlouvy pro podnikatelovo prodlení způsobené škůdcem. V tomto případě se nejedná o hypotetický ušlý zisk, ale jedná se o ušlý zisk, který se dá odvodit ze smluvních podmínek oné zrušené smlouvy.

14 Zákon č. 513/1991 Sb.,
obchodní zákoník.

Hypotetický ušlý zisk se ve smyslu § 381 obch. zák.¹⁴ tradoval jako zisk dosahovaný zpravidla v poctivém obchodním styku za podmínek obdobných podmínkám porušené smlouvy v okruhu podnikání poškozené osoby. Nový občanský zákoník ruší obchodní zákoník a v § 2952 NOZ se hradí skutečná škoda, což není v rozporu se stávající zákonnou regulací, u ušlého zisku je pouze lakonicky řečeno, že hradí se také, co poškozenému ušlo. Nový zákon č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech podle § 3, kdy škůdce má povinnost nahradit újmu, dále má povinnost nahradit i nemajetkovou újmu. Dokázat tento druh ušlého zisku je mimořádně obtížné. Samotný charakter zákonem vyžadovaných podmínek předurčuje uplatnění tohoto způsobu v rutinních, standardních a opakovaných obchodech s nivelizovanou mírou zisku. Zákon podle mého názoru jen stanoví podpůrnou metodu vyčíslení a nikoliv volbu mezi skutečným ušlým ziskem a abstraktním ziskem. Hypotetický ušlý zisk je podle mého názoru možno vyčíslit až v případě, že konkrétní (skutečný) ušlý zisk nelze vyčíslit. I důkazně bude vzhledem k zákonným podmínkám prakticky jednodušší dokazovat skutečný ušlý zisk nežli zisk hypotetický. Požadavky na jednoznačné prokázání příčinné souvislosti a věrohodnosti hypotetického ušlého zisku musí být totiž zvláště důkladně prozkoumány objektivním odborným dobrozdáním či nezpochybnitelným expertním odhadem. Hypotetický ušlý zisk se dá uplatnit právě jen u podnikatelů proto, že existuje jakýsi referenční rámec, zpravidla dosahovaný zisk v daném okruhu podnikání při zachování poctivého obchodního styku a za podmínek obdobných podmínkám porušené smlouvy. Jde tedy o jakousi „zprůměrovanou“ ziskovost určitého druhu (okruhu) podnikání, v němž poškozený podnikatel působil, resp. teprve hodlal působil, a tento reálný záměr působení mu byl škodnou událostí znemožněn.¹⁵

15 BEJČEK, J. Poznámka
ke vztahu ušlého zisku
a tzv. zmařené příležitosti.
In *Obchodní právo: Časopis
pro obchodně právní praxi*.
č. 4/2005, str. 3–7.

Teoreticky je tedy možno abstraktní ušlý zisk požadovat, ale výše komentované podmínky zákona to činí prakticky velmi obtížným, neboť v podstatě znemožňují hodnověrný výpočet abstraktního ušlého zisku, který musí poškozená strana doložit. Dosud se o této možnosti jen teoretizuje, ale není mi zatím znám jediný případ v naší judikatuře, že by soud ušlý zisk v podobě zisku abstraktního poškozenému přisoudil. Problémem bude zejména důkaz o příčinné souvislosti jednání škůdce a ušlého zisku poškozeného, vyčísleného jako zisk abstraktní, proto je lépe stanovit hypotetický ušlý zisk na základě konkrétního předpokladu. Přípustnost nároku na hypotetický zisk by měla vyplynout z toho, že žádný konkrétně doložitelný zisk poškozenému neušel. Toto stanovené kritérium plně dominuje, je-li podnikatel poškozen již při vstupu do podnikání, a proto dosud žádného zisku nedosahoval. Samotná ztráta podnikatelské příležitosti není sama o sobě ani skutečnou škodou, ani ušlým ziskem. Pokud však je poškozený protiprávním jednáním škůdce připraven o určitou podnikatelskou možnost, může uplatnit na škůdci náhradu zisku, který mu prokazatelně jen a výlučně v důsledku toho ušel. V takovém případě totiž tzv. „ztracená podnikatelská příležitost“ a ušlý zisk splývají. Jde-li o konkrétní ušlý zisk, je k úspěšnému uplatnění jeho náhrady, kromě prokázání všech dalších předpokladů vzniku odpovědnosti za škodu, tedy protiprávnosti, příčinné souvislosti mezi protiprávností a ušlým ziskem, neexistence okolností vylučujících odpovědnost a předvídatelnosti na straně škůdce, nutné jej vyčíslit. Teprve není-li to dobře možné, lze použít náhradní metodu vyčíslení jakožto tzv. zisku hypotetického. Naše právo tedy v zásadě nevyklučuje tzv. náhradu škody „ze ztráty podnikatelské příležitosti“, má-li tato ztráta formu skutečné škody nebo ušlého zisku. Stěžejním problémem je však důkazní břemeno poškozeného, který musí prokázat zákonem stanovené podmínky, které jsou v případě tzv. hypotetického ušlého zisku velmi náročné, až nerealistické.¹⁶

16 BEJČEK, J. Poznámka
ke vztahu ušlého zisku
a tzv. zmařené příležitosti.
In *Obchodní právo: Časopis
pro obchodněprávní praxi*.
č. 4/2005, str. 2–7.

Podmínky náhrady hypotetického ušlého zisku

Z výše uvedeného se dají odvodit nebo stanovit určitá kritéria, kdy je možno požadovat náhradu škody za hypotetický ušlý zisk:

a) Musí jít o zisk dosahovaný zpravidla statisticky průkazný.

- b) Jde o zisk dosahovaný v určitém okruhu, oblasti podnikání, v němž je poškozený aktivní, nebo v němž chtěl aktivitu teprve zahájit.
- c) Od zisku by se měla část zisku odečíst na korekci konkurenčních vlivů.
- d) Musí být splněn i další předpoklad, a sice existence podmínek obdobných.

Obecně je třeba vycházet z toho, že nárok na náhradu ušlého zisku se nemusí vždy odvíjet od zjištění průměrného výdělku poškozeného nebo dosahovaného zisku před vznikem škody.¹⁷ Způsob zjišťování výše ušlého zisku závisí v každém jednotlivém případě na skutkových tvrzeních poškozeného, jimiž je uplatněný nárok na náhradu škody zdůvodněn, tedy na tvrzeních o konkrétních okolnostech, z nichž dovozuje, že by v inkriminovaném období dosáhl při svém podnikání zisku, o který přišel. Významná pro vymezení nároku mohou být např. tvrzení o konkrétních smluvních vztazích, které měl pro rozhodnou dobu sjednány, do této oblasti se mohou zahrnout i částky, které souvisejí se záchranou majetku, zatímco předtím tyto prostředky nebyly vynakládány apod. Jednoznačně sem patří investice, které byly již uhrazeny do nového majetku ve fázi budování tohoto majetku. Tento majetek zatím nepřináší žádný zisk. V daném případě jde o posouzení výše nároku na náhradu příjmů, kterých by podnikatel svou podnikatelskou činností dosáhl, nebýt odpovědnosti za vzniklou škodu. Takový nárok je v podstatě obdobným nárokem, jenž vzniká osobě, která pro poškození zdraví není schopna vykonávat své dosavadní zaměstnání. Podle obecné úpravy odpovědnosti za škodu v občanském zákoníku se ztráta na výděleku hradí, došlo-li při ní ke škodě na zdraví.

Pro stanovení výše náhrady ušlého zisku v rámci nároku na náhradu škody, je tedy rozhodující zjištění průměrného výdělku poškozeného před vznikem škody, a to i v případech, kdy průměrný výdělek poškozeného, kterého dosahoval před poškozením, se určuje specifickým způsobem podle prováděcí vyhlášky. Vychází se zásadně ze stavu, jaký tu byl před poškozením, t. j. v dané věci před okamžikem, než poškozenému začala vznikat škoda.¹⁸

1.4 Ušlý zisk stanovený různými metodami

1.4.1 Podnikatelský záměr

Podnikatelský záměr, který je zpracován, vychází z predikovaných údajů o potenciální tržbě a výnosech, kde ekonomické údaje zde obsažené se dají správnými kvalifikovanými odhady korigovat, a tím se dosti přiblíží možným skutečným hodnotám. Tyto údaje nám ale jenom říkají potenciální možnosti uvedeného podnikatelského záměru. Uvedené hodnoty musíme porovnat s údaji jinými, které s odstupem času můžeme nějak verifikovat.

1.4.2 Ušlý zisk vypočtený z rentability výrobních fondů

Ukazatel rentability vlastního kapitálu (ROE) poměří čistý zisk (EAT), který připadá již pouze vlastníkům (věřitelé byli uspokojeni formou plateb nákladových položek a státu zaplacené dani), s velikostí vlastního kapitálu.

$$ROE = EAT / VK$$

ROE¹⁹ = rentabilita (výnosnost) vlastního kapitálu

EAT²⁰ = čistý zisk po zdanění

VK = vlastní kapitál

ROE je jedním z klíčových ukazatelů hodnocení úspěšnosti podniku z pohledu vlastníků. Jejich cílem je maximalizovat čistý zisk s minimem vloženého vlastního kapitálu, tudíž jejich cílem je maximalizace hodnoty tohoto poměrového ukazatele. Minimální hodnota ROE konkrétního podniku by měla převyšovat míru implicitních nákladů, protože jen v tom případě čistý zisk může pokrýt náklady vlastního kapitálu. Aby byl pro vlastníky podnik investičně atraktivní, musí ROE dosahovat míry výnosnosti minimálně stejné jako alternativní investice, u které by investor podstoupil stejné riziko. Hodnota minimální ROE je pro různá odvětví stanovována řadou jednodušších i sofistikovanějších metod, např. následovně:

- expertně (odhadem)
- na základě znalosti průměrné rentability vlastního kapitálu v odvětví, statistika
- na základě standardního podílu dividend na akciích v daném odvětví

17 Rozsudek Nejvyššího soudu 25Cdo1920/99 ze dne 28. listopadu 2001.

18 NEDBÁLEK, K. Abstraktní ušlý zisk při škodě v daňovém řízení. In *Obchodní právo*. č. 1/2010, str. 3. Praha: 2010. ISSN 1210-8278.

19 ROE, anglicky Return On Equity.

20 EAT anglicky Earnings After Taxes.

Výslednou hodnotu ROE ovlivňují faktory, které působí na ukazatel EAT (+EAT = +ROE) v čitateli a faktory působící na ukazatel VK (+VK = -ROE) ve jmenovateli tohoto poměrového ukazatele. Stručně řečeno zvýšení EAT a snížení VK vede ke zvyšování ROE. Mimo maximalizace tržeb a minimalizace nákladů za účelem zvyšování ROE lze uvést další faktory ovlivňování výše rentability vlastního kapitálu:

- zvolený způsob odpisování (odpisy: rovnoměrné, zrychlené, výkonové)
- oceňovací metody dalších výrobních vstupů (FIFO, metoda průměrných cen)
- nákladovost cizího kapitálu (růst úrokové míry způsobuje pokles EAT)
- aktuální zadluženost podniku

Tvorba a rozpouštění rezerv (tvorba snižuje EAT, rozpouštění zvyšuje EAT). Pro názornost jsou v následující tabulce uvedeny průměrné hodnoty ROE v různých odvětvích, které na svém webovém portálu uvádí Ministerstvo průmyslu a obchodu.

Rentabilita či také výnosnost je peněžním ukazatelem, který nám říká o poměru mezi finančními prostředky, které nám plynou z našich aktiv, a prostředky, které jsme nějakým způsobem alokovali, nebo sledujeme. My budeme sledovat jenom rentabilitu vlastního kapitálu ve světě označovanou ROE. Vezmeme v úvahu zjednodušeně, že hmotný a nehmotný investiční majetek je součtem hodnoty výrobní technologie a hodnoty nemovitostí a rovná se tak výrobním fondům. Dále předpokládáme, že je to celý majetek společnosti, a zároveň představuje vlastní jmění společnosti, potom bude výsledný zisk z rentability výrobních fondů respektive vlastního jmění.

$$\text{ROE} [\%] = \text{ZR} / \text{VJ} \times 100$$

$$\Rightarrow \text{ZR} = \text{ROE} \times \text{VJ} / 100$$

ROE = rentabilita vlastního kapitálu

ZR = čistý zisk po zdanění

VJ = vlastní jmění redukované

Tab. 1: ROE – rentabilita vlastního kapitálu v České republice, obdobně v Slovenské republice

NACE	Název	2009	2010	2011
A	Zemědělství, lesnictví a rybníkářství	—	8,19 %	5,71 %
B	Těžba a dobývání	12,37 %	12,71 %	14,07 %
C	Zpracovatelský průmysl	6,15 %	13,57 %	11,52 %
D	Výroba a rozvod elektřiny, plynu, tepla a klimatizovaného vzduchu	15,84 %	15,16 %	13,97 %
E	Zásobování vodou; činnosti související s odpadními vodami, odpady a sanacemi	4,44 %	12,86 %	4,11 %
Průmysl (B + C + D + E)		9,96 %	14,01 %	12,11 %
F	Stavebnictví	18,39 %	12,80 %	9,20 %
G	Velkoobchod a maloobchod; opravy a údržba motorových vozidel	7,63 %	17,63 %	10,28 %
H	Doprava a skladování	2,00 %	13,08 %	4,61 %
I	Ubytování, stravování a pohostinství	-9,82 %	17,48 %	-9,17 %
J	Informační a komunikační činnosti	15,96 %	9,31 %	15,41 %
L	Činnosti v oblasti nemovitostí	1,18 %	17,94 %	0,95 %
M	Profesní, vědecké a technické činnosti	17,34 %	15,46 %	2,38 %
N	Administrativní a podpůrné činnosti	11,32 %	17,59 %	7,55 %
Vybrané služby (G až N bez K)		7,45 %	14,61 %	6,92 %

Výpočtem dostaneme naprosto věrohodné údaje o ušlém zisku, které by dané zařízení produkovalo za rok. Rentabilita výrobních fondů vychází z průměrných údajů statistického úřadu v obdobných průmyslových výrobcích v České republice. Tento ušlý zisk představuje ztrátu společnosti za jeden rok, jinými slovy o kolik se nezvětšil majetek za jeden rok. Celkem dílčí roční ušlý zisk musíme diskontovat počtem let, za které působila škodná událost, a mírou inflace.

U = roční míra inflace př. ($3\% = i = 0,03$)

q = úročitel = $1 + i = 1,03$

n = počet let

$BK = SK \times q^n$

SK = současný kapitál, ušlý zisk z rentability v roce

BK = kapitál na konci po diskontování

Výsledný ušlý zisk z rentability výrobních fondů získáme tak, že sečteme jednotlivé roční ušlé zisky po předchozím diskontování.²¹

$$\sum_{i=n}^1 BK_1 + BK_2 + \dots + BK_n$$

1.4.3 Ušlý zisk z finančních prostředků v podnikání

Jedna z relativně nejjednodušších metod, jak stanovit ušlý zisk, hojně používaná v různých znaleckých posudcích jako míra toho, co by se dalo s disponibilními prostředky dosáhnout, jaké míry zisku. Vychází se z předpokladu, že tyto finanční prostředky by se vložily do podnikání s omezenou mírou rizika, kde se předpokládá výnos min. 10 % ročně.

Díčí roční zisky musíme diskontovat očekávanou mírou ročního zisku v podnikání.

$BK = SK \times q^n$

SK = současný kapitál, jistina

BK = kapitál na konci

u = roční úrok = 10% ($i = 0,1$)

q = úročitel = $1 + i = 1,1$

n = počet let

Jednoduchým výpočtem stanovíme ušlý zisk.

1.5 Zadostiučinění za vzniklou nemajetkovou újmu

Podívejme se však, jak by měl postupovat odpovědný ekonom v případě, kdy uplatňujeme náhradu škody. Celkem jednoduchá situace nastane, když řešíme problém zmenšení majetku, toto se dá jednoduše stanovit z účetní evidence, jako rozdíl hodnoty majetku před škodní událostí a hodnoty majetku po škodní události. Daleko složitější případ nastane, když škodu řešíme presumpcí ve formě ušlého zisku. Někdy je popisována jako zmařená příležitost, zmařené šance, jedná se o institut, který je znám i v mezinárodním právu v oblasti ochrany základních lidských práv. Při porušení těchto práv přiznávají se těm, jejichž práva a svobody chráněné Evropskou Úmluvou o ochraně lidských práv a základních svobod²² byly porušeny, určité spravedlivé nároky a zadostiučinění.

Zadostiučinění má tři základní složky:

- náhradu materiální újmy
- náhradu nemajetkové újmy
- náhradu nákladů řízení

Náhrada materiální újmy v praxi přejde do institutu ztráty reálných šancí (příp. příležitosti) v souvislosti s očekávaným nebo hypotetickým ziskem, který by nastal. Ve francouzštině „*perte de chance*“²³ (zmařené šance) nebo v angličtině „*lost of opportunity*“²⁴ (ztráta příležitosti). V oblasti českého práva lze náhradu za tzv. zmařenou příležitost, nebo ztrátu reálné šance, uplatnit prostřednictvím náhrady škody v podobě ušlého zisku, a to prostřednictvím institutu náhrady škody.²⁵

Nároky na náhradu ušlého zisku i skutečné škody byly doposud v českém a slovenském právu řešeny dle § 442 odst. 1 Obč. zák. Jsou to samostatné nároky, na sobě nezávislé, oba mohou vzniknout z téže škodní události. Existence skutečné škody není předpokladem vzniku ušlého zisku, a to platí i naopak. Z praxe soudů a státních institucí tyto dvě složky nejsou v mnoha případech akceptovány. Uznáváme-li, že náhrada škody má určité společenské funkce (především preventivní a restituční), můžeme právní úpravu, resp. její interpretaci, poměřovat tím, jak k naplňování těchto funkcí přispívá, nebo jak je oslabuje. Můžeme též hodnotit konkurenční vztahy těchto právně politických cílů a jejich vyvažování. Stejně jako ve smluvním právu můžeme

21 NEDBÁLEK, K. Výpočet abstraktního ušlého zisku z rentability při škodě v daňovém řízení. In *Právník: Teoretický časopis pro otázky státu a práva* č. 3/2011, str. 294.

22 Evropská Úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod, článek 41.

23 Rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ze dne 13. 7. 2006 ve věci stížnosti č. 77575/01 Farange S. A. proti Francii, § 49.

24 Rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ze dne 16. 1. 2007 ve věci stížnosti č. 60682/00 *Young proti Spojenému království*, § 48.

25 NEDBÁLEK, K. Výpočet abstraktního ušlého zisku z rentability při škodě v daňovém řízení. In *Právník: Teoretický časopis pro otázky státu a práva* č. 3/2011, str. 294. Praha: Ústav státu a práva AV ČR, 2011. ISSN 0231-6625.

26 BEJČEK, J. Poznámka ke vztahu ušlého zisku a tzv. zmařené příležitosti. In *Obchodní právo: Časopis pro obchodně právní praxi*. č. 4/2005, str. 2-3.

pozorovat věčný spor mezi liberalismem a protekcionismem ve prospěch slabší smluvní strany, je i v deliktním právu odpovědnosti za škodu ona hranice konsensu a představ o správných proporcích mezi svobodou a rovností pohyblivá.²⁶

Dle speciálního zákona je zadostiučinění za vzniklou nemajetkovou újmu bez ohledu na to, zda byla nezákonným rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem způsobena škoda, poskytuje se podle tohoto zákona též přiměřené zadostiučinění za vzniklou nemajetkovou újmu.

1.6 Závěr – vyhodnocení škody a hypotetického ušlého zisku

U podnikatelů je při určení náhrady ušlého hypotetického zisku nutno vycházet nejen z jejich průměrných zisků, (příjmu) v období před škodní událostí. Musíme zde vzít v úvahu trajektorie případných výnosů, buď z podnikatelského projektu, nebo průměrnou rentabilitu hodnoty výrobních prostředků, a tyto musíme diskontovat na současnou hodnotu kapitálu. Při hledání vztahu mezi spravedlností a odpovědností musíme konstatovat, že dnešní společnost se snaží poměřovat i nemajetkové újmy jako čest, zdraví, život, finančním vyjádřením. U této satisfakce, kromě omluvy, vyžaduje i peněžní částky z nemajetkové újmy, poškozená osoba to vnímá jako spravedlivé vyrovnání škody vzniklé z odpovědnosti. Jako spravedlivé chápe taky to, že škůdce má být přiměřeně potrestán, a to ekonomickým zatížením. Škodu ale musíme posuzovat ze všech požadovaných kritérií:

- velikost škody, a zda došlo ke zmenšení majetku
- velikost ušlého zisku, o kolik se majetek nezvětšil
- nemajetková újma

V prvním případě tuto hodnotu však musíme ponížít o částky, které zatím poškozený nemusel platit, i když v budoucnu k tomu může dojít, ale naopak si myslím, že sem patří ztráta hodnoty za akcie, kterou vinou škůdce ztratily hodnotu, protože prokazatelně došlo ke zmenšení majetku. Dalo by se diskutovat, zda sem patří platba za područitelství za daň z převodu z nemovitosti. Tato platba byla např. ze strany finančního úřadu stržena z přeplatku až po lhůtě, kdy lze pohledávky přihlašovat do konkurzu apod. Musí být prokázána přímá souvislost s jednáním škůdce a vznikem škody. Škoda zahrnuje zmenšení majetku nebo přímé platby, které se na tom podílely.

V druhém případě je velmi těžké dokázat nárůst zisku, o němž nevíme, jak by se mohl vyvíjet. Využijeme rentabilitu výrobních fondů a porovnáme to s podnikatelskými záměry. Když je velký nepoměr mezi rentabilitou a podnikatelským záměrem, použije se vážený průměr.

V třetím případě se mi částka za nemajetkovou újmu zdá velmi malá, pokud se bere v úvahu goodwill společnosti, a taky fakt, že se společnost nemohla zúčastňovat veřejných zakázek. Při porovnání s ušlým hypotetickým ziskem, škodou a dobou škůdceva konání, by měla nemajetková satisfakce vyjádřená v penězích být průměrem předcházejících. ■

Seznam použité literatury:

BEJČEK, J. Poznámka ke vztahu ušlého zisku a tzv. zmařené příležitosti. In *Obchodní právo*. Praha: Prospektrum, 2005. ISSN 1211-8278, 2005, č. 4, 2-7 s.

BREJCHA, A. *Odpovědnost v soukromém a veřejném právu*. Lektor, Mates, P. Praha: ASPI; Codex Bohemia, 2000. 420 s. ISBN 80-85963-92-2.

FIALA, J., et al. *Občanské právo hmotné*. 3. opr. a dopl. vyd. Brno: Masarykova univerzita v Brně, 2002. 433 s. ISBN 8021027932.

JONAS, H. *Princip odpovědnosti: Pokus o etiku pro technologickou civilizaci*. [Das Prinzip Verantwortung: Versuch einer Ethik für die technologische Zivilisation]. Praha: Oikoyomenh, 1997. (c1979). 320 s. ISBN 80-86005-06-2.

KOBÍK, J., TARANDA, P. *Náhrada škody způsobené v daňovém řízení*. Praha: ASPI, 2006. 124 s. ISBN 80-7357-199-4.

TARANDA, P., KULKOVÁ, R. Zákon o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci, s komentářem. In *Poradce* č. 11. Český Těšín: Poradce, 2005. ISSN 1211-2437, č. 2005/11, s. 11-62.

RESUMÉ

Metodický návod výpočtu hypotetického ušlého zisku s komparaci v SR a ČR

Problematika je v odborné literatuře značně opomíjena, ačkoli má značné praktické dopady. Práce je současně výsledkem a shrnutím autorových předchozích akademických prací na toto téma. Příručka by proto mohla pomoci jak odborné veřejnosti, tak širokému spektru zájemců o tuto problematiku.. Článek ukazuje způsob výpočtu hypotetického ušlého zisku, aby byla zachována největší míra objektivity. Částečně se vypořádává s terminologií hypotetického ušlého zisku a abstraktního ušlého zisku. Abstraktní pojem vychází z obecného teoretického hlediska a hypotetický je založen na konkrétním předpokladu, který se více blíží praktickému použití. Ve větší míře se stať bude zabývat zvláštní odpovědností za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem, i když někdy vychází z občanského zákoníku vzhledem k tomu, že speciální zákon to nedefinuje.

SUMMARY

The methodology to calculate the hypothetical loss of profit in comparison with SR and CR

Issue in the literature largely neglected, although it has significant practical implications. The article is also result and a summary the author's previous academic work on the subject. Manual could therefore help both professionals and a wide range of people interested in this issue. The article shows the method of calculating the hypothetical loss of profit, to maintain the highest degree of objectivity. Partly tackles terminology of the hypothetical lost profits, loss of abstract profits. Abstract concept is based on a general theoretical point of view and based on a specific hypothetical assumption, which is closer to practical use. To a greater extent with the state will deal with special responsibility for damage caused in the exercise of public authority decision or incorrect official procedure, although sometimes based on the Civil Code due to the fact that the special law does not define.

ZUSAMENFASSUNG

Methodische Einleitung zur Berechnung des hypothetischen entgangenen Gewinns mit dem Vergleich in der Slowakischen und Tschechischen Republik.

Diese Problematik wird in der Fachliteratur ziemlich vernachlässigt, obwohl ihre praktischen Auswirkungen beträchtlich sind. Die Arbeit ist zugleich das Ergebnis und die Zusammenfassung von früheren akademischen Arbeiten des Autors zu diesem Thema. Das Fachbuch könnte deswegen sowohl der Fachöffentlichkeit als auch einem breiten Spektrum der Interessenten für diese Problematik, behilflich sein. Im Artikel wird die Art und Weise der Berechnung des hypothetischen entgangenen Gewinns mit dem Akzent auf die Erhaltung des höchstmöglichen Objektivitätsmaßes, dargelegt. Es wird hier teilweise die Terminologie des hypothetischen entgangenen Gewinnes und des abstrakten entgangenen Gewinnes behandelt. Der abstrakte Begriff geht vom allgemeinen theoretischen Sichtpunkt aus und der hypothetische beruht auf einer konkreten Voraussetzung, die sich mehr der praktischen Verwendung nähert. Größtenteils befasst sich der Artikel mit der besonderen Haftung für einen Schaden, der bei der Ausübung der öffentlichen Gewalt durch einen unrichtigen Bescheid oder durch einen unrichtigen Amtsweg verursacht wurde, obwohl sich dieser manchmal aus dem bürgerlichen Gesetzbuch ergibt, angesichts dessen, dass es durch ein Sondergesetz nicht definiert ist.

Je potrebný súhlas druhého manžela pri prevode obchodného podielu?

JUDr. Alexander Škrinár, CSc.

*Pomerne dlhé obdobie trvala diskusia o povahe obchodného podielu a o tom, či sa má zaradiť do bezpodielového spoluvlastníctva manželov. Rozličné pohľady boli z radov zástupcov obchodného práva a občianskeho práva. Prelomový rozsudok Najvyššieho súdu SR z roku 2005, v ktorom prijal záver, že do vyporiadania bezpodielového spoluvlastníctva manželov sa zahrňuje **hodnota obchodného podielu** a obchodný podiel, najmä práva a povinnosti z neho patria spoločníkovi manželovi, zavŕšil diskusiu o tejto otázke.*

Sporná zostala otázka, či v spore má súd prideliť obchodný podiel spoločníkovi, ktorému aj tak patrí. V príspevku poukazujeme na problém v súvislosti s prevodom obchodného podielu, či je na jeho platnosť potrebný súhlas druhého manžela. V tejto súvislosti sa vyskytlo rozličné posudzovanie otázky súdmi, či na prevod obchodného podielu je potrebný súhlas druhého manžela a či absencia takéhoto súhlasu spôsobuje neplatnosť zmluvy o prevode obchodného podielu. Prikláňame sa k názoru súdu, ktorý vyslovil, že na prevod obchodného podielu nie je potrebný súhlas manžela. Rozhodnutia súdov, ktoré v rozsudku vyslovili neplatnosť zmluvy o prevode obchodného podielu, ak bola táto uzavretá bez súhlasu druhého manžela, nepovažujeme za správne.

Nadobudnutím účinnosti Obchodného zákonníka (ďalej ObZ) od 1. januára 1992 a úprave obchodných spoločností vznikala právna situácia, keď jeden z manželov sa stal spoločníkom spoločnosti z ručením obmedzeným a zo spoločného majetku patriaceho do bezpodielového spoluvlastníctva manželov splatil svoj peňažný alebo aj nepeňažný vklad. Napriek tomu, že išlo o určitý zásah do spoločného majetku manželov, pri rozvoze manželov a vyporiadaní bezpodielového spoluvlastníctva manželov sa otázka použitia prostriedkov zo spoločného majetku, ktorým došlo k jeho zmenšeniu – aj s prihliadnutím na platnú právnu úpravu v Občianskom zákonníku (ďalej OZ) – pri vyporiadaní neriešila.

Určítym prelomom pri riešení otázky vyporiadania BSM došlo v Česku v roku 2004 a na Slovensku v roku 2005 vydaním rozhodnutí, ktoré urobili zásadný obrat pri riešení otázky, akým spôsobom budú súde posudzovať zaradenie hodnoty majetku získaného na základe vloženého vkladu spoločníka do spoločnosti s ručením obmedzeným. Pozitívne je možné hodnotiť, že súde svojou rozhodovacou praxou pri absencii novej legislatívnej úpravy výkladom nahradili nedostatok právnej úpravy. Svojou rozhodovacou činnosťou vo vzťahu majetkovej hodnoty vzniknutej na základe obchodného podielu, ktorý má spoločník a jeho vyporiadaním pri zrušení BSM vlastne uplatňujú zásadu spravodlivosti

JUDr. Alexander Škrinár, CSc.

absolvoval Právnickú fakultu UK Bratislava, kde získal hodnosť kandidát vied. Od roku 1992 bol členom predsedníctva Komory komerčných právnikov, po zlúčení komôr bol členom predsedníctva a revíznej komisie SAK.

V súčasnosti pôsobí ako advokát a vyučuje na Trnavskej univerzite na katedre občianskeho a obchodného práva.

Je členom Revíznej komisie SAK, Redakčnej rady Bulletinu SAK, rozhodcom viacerých rozhodcovských súdov. Spracoval viac monografií s problematikou obchodného práva, je spoluautorom komentára k Obchodnému zákonníku a autorom odborných článkov publikovaných v odborných časopisoch a zborníkoch z konferencií.

pri rozhodovaní súdnych sporov s touto problematikou a nahrádzajú chýbajúcu právnu úpravu tejto otázky.

V súvislosti s právnou úpravou bezpodielového spoluvlastníctva manželov sa dlhší čas viedla diskusia o rozsahu majetku, ktorý doň patrí. Išlo najmä o otázku, či predmetom BSM môžu byť len veci, ako vyplýva z jazykového výkladu § 143 OZ, alebo či je prípustný rozširujúci výklad, že do BSM patria aj majetkové práva. Táto otázka rezonovala v súvislosti s obchodným podielom, ktorý vlastní jeden z manželov ako spoločník spoločnosti s ručením obmedzeným a vyporiadaním v rámci bezpodielového spoluvlastníctva manželov. Na niektoré problémy chceme poukázať.

Treba uviesť, že problematika **sa vzťahuje len na obchodný podiel, ktorý nadobudol jeden z manželov zo spoločného majetku**, ktorý patrí do BSM. Táto otázka môže byť niekedy predmetom sporov z hľadiska, či peňažný alebo nepeňažný vklad spoločníka patril alebo nepatril do spoločného majetku. V prípade, ak spoločník nebude súhlasiť s tým, že išlo o splatenie vkladu zo spoločného majetku, bude musieť túto skutočnosť v súdnom konaní preukázať. Môže ísť napríklad o nepeňažný vklad – nehnuteľnosť, ktorú nadobudol na základe uplatneného nároku v reštitučnom konaní alebo o dedenie. Nevzťahuje sa ani na prípady zrušenia BSM na návrh jedného z manželov podľa § 148a ods. 1 OZ.

Na druhej strane je zaujímavé, že právna prax viedla a vedie obsiahle diskusie o povahe obchodného podielu z hľadiska, či má byť predmetom BSM, ale menej sa interesoala o podnik manžela. V tomto smere z úpravy uvedenej v § 148a ods. 1 OZ vyplýva, že podnikateľ na použitie majetku v bezpodielovom spoluvlastníctve potrebuje súhlas druhého manžela pri začatí podnikania (môže byť udelený aj konkludentne). Na ďalšie úkony súvisiace s podnikaním už súhlas manžela nepotrebuje. Pritom riziko pri podniku živnostníka, ktorý zodpovedá za svoje záväzky celým svojím majetkom je podstatne vyššie ako pri podnikaní manžela spoločníka v spoločnosti s ručením obmedzeným, ktorý ručí za záväzky spoločnosti len do výšky svojho nesplateného vkladu zapísaného do obchodného registra.

V teórii zaznievali názory, že „obchodný podiel nemôže byť predmetom BSM, pretože nespĺňa podmienku pojmu vec v občianskoprávnom zmysle... použitím analógie zákona potom možno zahrnúť hodnotu obchodného podielu do masy bezpodielového spoluvlastníctva manželov“,¹ čo predstavovalo aj väčšinový názor v diskusii k tejto otázke.

Naznačovalo to aj stanovisko k odpovedi na riešenie problému k otázke povahy obchodného podielu vo vzťahu k BSM. Väčšinová odborná prax sa priklonila k riešeniu problému tak, že **obchodný podiel nie je súčasťou BSM, ale jeho hodnota bude predmetom vyporiadania BSM.**

Právna prax v Česku diskusiu k povahe obchodného podielu uzavrela rozsudkom Najvyššieho súdu ČR sp. zn. 22 Cdo 700/2004,² podľa ktorého ak „nadobudne jeden z manželov za trvania manželstva z prostriedkov patriacich do spoločného majetku manželov obchodný podiel v spoločnosti s ručením obmedzeným, stáva sa tým získaný majetok (hodnota takeého podielu) zo zákona súčasťou spoločného majetku manželov“. Pozri aj Švestka a kol., ktorý uvádzajú, že „Najvyšší súd sa týmto rozsudkom priklonil k časti odbornej diskusie, ktorá pripúšťa oddelenie právneho postavenia manžela, ktorý sa stal spoločníkom obchodnej spoločnosti, od právneho postavenia manžela, ktorý sa spoločníkom nestal. Len manžel spoločník má práva a povinnosti vyplývajúce preňho z úpravy postavenia spoločníka obchodnej spoločnosti. Je však oddelený od majetkovej hodnoty obchodného podielu, ktorá zostáva manželom spoločná“.³

Treba však uviesť, že v Česku bola zák. č. 91/1998 Sb. zmenená definícia BSM s tým, že sa namiesto BSM používa „spoločný majetok manželov“. Právna úprava však oproti zneniu § 143 nášho OZ bola rozšírená tak, že do spoločného majetku **patria aj záväzky, ktoré vznikli niektorému z manželov** alebo obidvom spoločne vznikli za trvania manželstva s výnimkou záväzkov týkajúcich sa majetku, ktorý patrí výhradne jednému z nich a záväzkov, ktorých rozsah presahuje primeranú mieru majetkovým pomerom manželov a ktoré prevzal jeden z nich bez súhlasu druhého.

V § 143 ods. 2 českého Občianskeho zákonníka sa však rieši aj sporná otázka, ktorá je u nás predmetom sporov, že ak sa stane jeden z manželov spoločníkom obchodnej spoločnosti, **nadobudnutie podielu v nej nezakladá účasť druhého manžela** na tejto spoločnosti (družstva). (Uvedené však platí do vydania nového OZ v Česku s účinnosťou od 12. 1. 2014 a nového zákona o obchodných korporáciách).

Na Slovensku došlo vo vzťahu obchodný podiel a BSM k prelomovému rozhodnutiu Najvyššieho súdu SR sp. zn. 2 Cdo 168/2005,⁴ podľa ktorého, ak jeden z manželov za trvania manželstva

1 Pozri napríklad Pavelková, B.: Ku vzťahu obchodného podielu a bezpodielového spoluvlastníctva manželov, in Podnikateľ a právo 4/2001.

2 Rozsudok NS ČR 22 Cdo 700/2004.

3 Švestka, Spáčil, Švárová, Hulmák a kol.: Občianský zákoník, komentár, 2008, C. H. Beck.

4 Rozsudok NS SR sp. zn. 2 Cdo 168/2005.

nadobudne z prostriedkov patriacich do bezpodielového spoluvlastníctva manželov obchodný podiel v spoločnosti s ručením obmedzeným, stáva sa takto získaný majetok (hodnota takeho podielu) zo zákona súčasťou bezpodielového spoluvlastníctva manželov. Súd rozhodujúci o vyporiadaní bezpodielového spoluvlastníctva **prikazuje obchodný podiel len tomu z manželov**, ktorý je spoločníkom obchodnej spoločnosti. Cena obchodného podielu by mala byť stanovená tzv. obvyklou cenou (všeobecnou alebo trhovou).

Bajánková v súvislosti s uvedeným rozhodnutím uvádza, že rozhodnutie znamená progres aj v súvislosti s rozšíreným výkladom § 143, ale, „že súd v konaní o vyporiadaní bezpodielového spoluvlastníctva manželov **by nemal prikazovať obchodný podiel**. Obchodný podiel ani netvorí predmet bezpodielového spoluvlastníctva manželov... Zákon neupravuje prevod obchodného podielu... po rozvode manželstva na druhého manžela, ako je to v prípade družstva s členským vkladom.“⁵

Opačný názor vyslovil Fekete, podľa ktorého je súčasťou bezpodielového spoluvlastníctva manželov aj obchodný podiel, ak bol nadobudnutý jedným z manželov za trvania manželstva z prostriedkov patriacich do bezpodielového spoluvlastníctva manželov.⁶ Svoj názor však bližšie nerozvil. Obdobne je to aj v iných komentároch, ktoré sa otázkou obchodného podielu a BSM nezaoberajú.

Charakteristika obchodného podielu

Obchodný podiel je definovaný v § 114 Obchodného zákonníka a predstavuje práva a povinnosti spoločníka a im zodpovedajúcu účasť na spoločnosti. Podľa Ovečkovej obchodný podiel nie je vecou, ale **inou majetkovou hodnotou**, ktorá je obchodovateľná a ocniteľná v peniazoch. Obchodný podiel má svoju kvalitatívnu stránku, obsahom ktorej sú práva a povinnosti spoločníka vyjadrujúce jeho právne postavenie vnútri spoločnosti a kvantitatívnu stránku, pod ktorou treba rozumieť výšku obchodného podielu a s tým súvisiaci rozsah účasti spoločníka na majetku spoločnosti.⁷

Obchodný podiel môže byť predmetom dedenia, ak to spoločenská zmluva nevylúči, môže byť rozdelený pri prevode alebo prechode na dediča alebo právneho nástupcu spoločníka. Na obchodný podiel je možné viesť exekúciu, môže byť predmetom záložného práva. Vznik záložného práva na obchodný podiel je však viazaný na prevoditeľnosť obchodného podielu, lebo ak spoločenská zmluva nepripúšťa prevoditeľnosť obchodného podielu, nie je možné ani zriadenie záložného práva. V prípadoch, ak sa na prevod obchodného podielu vyžaduje súhlas valného zhromaždenia, tak sa jeho súhlas vyžaduje aj pri zriadení záložného práva. Vo všeobecnosti treba uviesť, že ustanovenia o obchodnom podiele majú spravidla dispozitívnu povahu, takže je možná odchylná úprava vzájomných práv a povinností od znenia zákona v spoločenskej zmluve. Výška obchodného podielu sa určuje podielom vkladu spoločníka k základnému imaniu spoločnosti, ak spoločenská zmluva neurčuje inak (v spoločenskej zmluve sa môže určiť výška obchodného podielu v rovnakom rozsahu pre každého spoločníka, aj keď nemali rovnakú vkladovú povinnosť).

V súvislosti s BSM treba uviesť, že spoločník získal účasť na spoločnosti vložením vkladu do spoločnosti, ktorého výška bola určená v spoločenskej zmluve pri jej založení. Spoločníkom sa mohol stať aj derivatívnym spôsobom, ak účasť v spoločnosti nadobudol prevodom obchodného podielu na základe zmluvy o prevode obchodného podielu od spoločníka už založenej spoločnosti.

Názory v teórii a aj v súdnej praxi sa zjednotili pri posudzovaní otázky, že **hodnota obchodného podielu** patrí do vyporiadania bezpodielového spoluvlastníctva manželov.

K zjednoteniu názorov došlo aj v súvislosti s použitím peňažných alebo nepeňažných prostriedkov zo spoločného majetku manželov na splatenie vkladu spoločníka do spoločnosti s ručením obmedzeným. Napriek tomu, že spoločník použil prostriedky zo spoločného majetku, **predmetom vyporiadania BSM nebude výška vloženého vkladu manželom spoločníkom, ale hodnota obchodného podielu, alebo vyrovnacieho podielu.**

V tejto súvislosti však môžu vzniknúť problémy z dôvodu, že výška obchodného podielu, alebo vyrovnacieho podielu pri zániku účasti spoločníka v spoločnosti v prípade zlého hospodárenia

5 Bajánková, J.: Bezpodielové spoločenstvo manželov a obchodný podiel v spoločnosti s ručením, in Zborník z konferencie 12. Slovenské dni obchodného práva, 2006, Slovenská advokátska komora.

6 Fekete, I.: Občiansky zákonník, komentár, 2007, Ing. Miroslav Mračko, ISBN-978-80-8057-688.

7 Ovečková, O.: Obchodný zákonník, komentár, IURA Edition, 2012, ISBN 978-80-8078-434-8

spoločnosti a dosahovaní straty v hospodárení, alebo ak spoločnosť nemá vlastný majetok, **bude nižšia ako prostriedky použité** zo spoločného majetku manželov na splatenie vkladu spoločníka do spoločnosti. V súčasnom období hospodári so stratou pomerne veľké množstvo spoločností s ručením obmedzeným.

Vo všeobecnosti sa však predpokladá, že obchodný podiel, ktorý podľa § 61 ObZ predstavuje mieru účasti spoločníka na čistom imaní spoločnosti, bude vyšší, ako bol vložený vklad spoločníka. Miera účasti spoločníka sa vypočíta z pomeru vložených vkladov do základného imania spoločnosti a z neho vyplývajúcej miery účasti na čistom imaní spoločnosti. Bude sa pritom vychádzať z účtovnej závierky spoločnosti s výkazom majetku spoločnosti. Spoločníci sa však môžu v spoločenskej zmluve dohodnúť aj na inom spôsobe výpočtu podielu spoločníka, napríklad výpočtom trhovej hodnoty obchodného podielu na základe vypracovaného znaleckého posudku. Problémy však bude spôsobovať výpočet obvyklej ceny obchodného podielu, lebo ťažko sa bude hľadať porovnateľná obchodná spoločnosť s obdobným predmetom podnikania a s porovnateľnými hospodárskymi výsledkami.

Problémy pri výklade povahy obchodného podielu v súvislosti s vyporiadaním v rámci BSM vznikajú preto, že sudy aj odborná verejnosť pociťovali potrebu riešiť túto otázku, ale legislatíva nereagovala na úpravu sporných otázok pri úprave BSM a jeho rozdelenia.

Je potrebný súhlas druhého manžela na prevod obchodného podielu?

Spomínané neupravené právne otázky v súvislosti s obchodným podielom a najmä jeho prevodom viedli k rozdielnym názorom pri posudzovaní otázky prevodu obchodného podielu jedným z manželom v súvislosti s požadovaním súhlasu druhého manžela na jeho prevod.

Najvyšší súd SR rozsudkom sp. zn. 5 Obdo 11/2007 zamietol dovolanie účastníka konania, v ktorom žiadal o zrušenie prvostupňového rozsudku, potvrdeného odvolacím súdom, v ktorom sudy vyslovili názor, že zmluva o prevode obchodného podielu uzavretá **bez súhlasu druhého manžela je neplatná**. Na odôvodnenie rozsudku uviedol, že „hodnota obchodného podielu patrí do BSM, preto pri jeho predaji, ktorý sa vymyká z kategórie bežných vecí, je potrebný súhlas oboch manželov. Iný záver nevyplýva ani z § 148a Občianskeho zákonníka.“⁸

Na druhej strane Najvyšší súd SR rozsudkom sp. zn. 6 Obdo 30/2009 zamietol dovolanie, v ktorom účastník konania navrhol zmeniť rozsudok odvolacieho súdu KS v P., ktorý vyslovil, že na prevod obchodného podielu sa nevyžaduje súhlas druhého manžela, lebo podľa § 115 ods. 1 a 2 ObZ, len spoločník má právo disponovať s obchodným podielom a so súhlasom valného zhromaždenia môže previesť obchodný podiel na iného spoločníka alebo inú osobu. Preto pre disponovanie s obchodným podielom sa nevyžaduje súhlas druhého manžela. Následne zmenil rozsudok Okresného súdu, ktorý vyslovil neplatnosť zmluvy o prevode obchodného podielu.

Najvyšší súd SR vyslovil názor, že obchodný podiel predstavuje práva a povinnosti spoločníka obchodnej spoločnosti a tieto jeho práva sú obmedzené len zákonom a spoločenskou zmluvou. Preto nikto iný ako spoločník, ani manžel spoločníka nemôže zasahovať do práv spoločníka previesť svoj obchodný podiel na tretiu osobu za podmienok stanovených v § 115 ObZ a spoločenskou zmluvou spoločnosti, ktorej podiel je predmetom prevodu.⁹

Podľa nášho názoru odkaz na § 148a OZ a argumentácia, že iný názor nevyplýva ani z tohto ustanovenia nie je možné použiť pri odôvodňovaní potreby súhlasu druhého manžela pri prevode obchodného podielu. V § 148a sa rieši otázka súhlasu druhého manžela pri začatí podnikania. Zmluvu o prevode obchodného podielu nie je možné považovať za začatie podnikania, lebo, ako sme spomínali v predchádzajúcom, ide o súhlas druhého manžela na začatie podnikania spravidla na základe živnostenského zákona, ale aj podľa ObZ. **Na ďalšie právne úkony súvisiace s podnikaním už manžel súhlas druhého manžela nepotrebuje. K prevodu obchodného podielu dochádza až po začatí podnikania** po založení spoločnosti s ručením obmedzeným, takže argumentácia odkazujúca na § 148a OZ je vlastne proti názoru, že na prevod obchodného podielu je potrebný súhlas druhého manžela a nie je použiteľná.

Základnou otázkou pri posudzovaní potreby súhlasu druhého manžela na prevod obchodného podielu je preto výklad § 114 ObZ. Názory presadzujúce v teórii a aj v súdnej praxi, že

8 Rozsudok Najvyššieho súdu SR 5 Obdo 11/2007 z 25. júna 2008

9 Rozsudok Najvyššieho súdu SR 6 Obdo 30/2009 z 26. novembra 2009

10 Pozri aj Tomašovič, M.: Aplikácia inštitútu spoluvlastníctva manželov na majetkové účasti v obchodných spoločnostiach, in Justičná revue 6-7/2007.

11 Valko, E.: Aký je vzťah obchodného podielu k BSM, Bulletin Slovenskej advokácie 3/2008, str. 8.

na prevod obchodného podielu sa vyžaduje súhlas druhého manžela vychádzajú z § 145 ods. 1 druhá veta OZ, podľa ktorého, ak nejde o bežné veci týkajúce sa spoločných vecí je potrebný súhlas druhého manžela na vykonávanie právnych úkonov týkajúcich sa spoločných vecí.^{10, 11} V prípade obchodného podielu však nejde o spoločnú vec, ale ide o **inú majetkovú hodnotu, ktorá je predmetom vyporiadania BSM.**

Zaujímavé pri argumentácii časti právnej praxe, podľa ktorej je potrebný súhlas manžela pri prevode obchodného podielu je, že vychádzajú z povinnosti upravených v § 145 a 148a Občianskeho zákonníka, ale nezaoberajú sa povinnosťami spoločníka v spoločnosti s ručením obmedzeným. Práva a povinnosti spoločníka vyplývajúce z § 114 a nasledujúcich ObZ zakladajú mieru účasti spoločníka na spoločnosti. Ide najmä o povinnosť splatiť peňažný vklad spoločníka pri založení spoločnosti a zvyšok nesplateného vkladu v lehote určenej v spoločenskej zmluve, najneskoršie do 5 rokov po vzniku spoločnosti, ak nie je upravené inak, platiť úrok z omeškania vo výške 20% z nesplateného vkladu, podieľať sa na strate spoločnosti.

Vzniká otázka, či je druhý manžel povinný splatiť záväzky manžela spoločníka v súvislosti s nesplateným vkladom spoločníka a podieľať sa na strate spoločnosti? S týmito otázkami sa nikto v diskusii nezaoberá, ale riešia sa len otázky súhlasu druhého manžela pri prevode obchodného podielu.

Podľa nášho názoru ide o autonómnu povinnosť spoločníka splatiť svoje záväzky vo vzťahu k spoločnosti a nie je možné ich vymáhať od druhého manžela.

Bajánková, v príspevku pod poznámkou č. 5, uviedla aj odkaz na rozhodnutie Najvyššieho súdu SR sp. zn. 4 Cz 10/66 „...podľa ktorého pri vyporiadaní bezpodielového spoluvlastníctva manželov nie je možné nechať stranou ani pohľadávky a dlhy, ktoré vznikli za trvania bezpodielového spoluvlastníctva manželov. Takéto spoločné majetkové práva, pohľadávky, resp. dlhy, sa rovnako ako veci patriace do bezpodielového spoluvlastníctva manželov, ak existujú v čase vyporiadania, sa prikazujú niektorému z účastníkov a do výroku sa zahrnie aj suma, ktorú je povinný daný účastník v tejto súvislosti nahradiť druhému účastníkovi“.

Tieto dlhy však vznikli pri hospodárení manželov a nie účasťou na podnikaní.

Vzťah Obchodného a Občianskeho zákonníka

V diskusii vyslovené teoretické názory aj rozhodnutia súdov vychádzali zo záveru, že na prevod obchodného podielu sa vyžaduje súhlas druhého manžela podľa § 145 OZ, lebo ide o právny úkon týkajúci sa spoločných vecí. Ako sme už v predchádzajúcom uviedli, obchodný podiel nie je vecou, ale je iným majetkovým právom. Domnievame sa preto, že § 145 odsek 2 OZ nie je možné tak široko aplikovať pri jeho výklade a argumentovať, že sa vzťahuje aj na iné majetkové právo, ako je obchodný podiel.

Podľa nášho názoru však na posúdenie, či sa na prevod obchodného podielu vyžaduje súhlas druhého manžela, sa musí vychádzať predovšetkým z aplikácie § 1 ods. 2 ObZ, podľa ktorého sa použijú ustanovenia podľa predpisov občianskeho práva až vtedy, ak **ObZ neupravuje niektoré otázky** pri úprave právnych vzťahov. Úprava vkladu spoločníka do spoločnosti, otázky súvisiace s obchodným podielom a jeho prevoditeľnosťou, možnosti obmedzenia alebo vylúčenia prevodu obchodného podielu obsahujú ustanovenia § 114 a nasledujúcich a § 61 ObZ a predstavujú komplexnú úpravu týchto vzťahov, takže sa na ich úpravu podporne nevyžadujú ustanovenia OZ.

Ako sme už uviedli, obchodný podiel predstavuje práva a povinnosti spoločníkov a im zodpovedajúcu účasť na spoločnosti. Ide o autonómnu úpravu práv a povinností spoločníkov vo vzťahu k spoločnosti, ktorá je komplexná a je daná na základe zákona a spoločenskej zmluvy. S prihliadnutím na to, že ustanovenia ObZ pri úprave vzťahov súvisiacich s obchodným podielom a jeho prevoditeľnosťou majú dispozitívnu povahu, môžu sa spoločníci dohodnúť na ich odchylnej úprave. Pri prevode obchodného podielu na spoločníka platí, že možno prevod uskutočniť, ak sa v spoločenskej zmluve nedohodli inak, pri prevode obchodného podielu na tretiu osobu platí, že tak môže spoločník urobiť, ak to pripúšťa spoločenská zmluva.

Na základe obchodného podielu, ktorý má spoločník, mu vznikajú práva zúčastniť sa na riadení spoločnosti, hlasovaní na valnom zhromaždení, právo žiadať o poskytnutie informácií

a nahliadnutie do dokladov. Vzniká mu aj právo na podiel na zisku, na vyrovnací podiel pri zániku jeho účasti v spoločnosti.

Na druhej strane spoločníkom vznikajú aj povinnosti. Ide najmä o povinnosť prispieť na úhradu strát spoločnosti peňažným plnením nad výšku vkladu, ak to určuje spoločenská zmluva a uloží ju valné zhromaždenie až do výšky polovice základného imania (§ 121 ObZ).

Môže ísť aj o povinnosť vrátiť podiel na zisku vyplatený v rozpore s § 123 ObZ. Názory, podľa ktorých sa na platnosť zmluvy o prevode obchodného podielu vyžaduje súhlas druhého manžela preto považujeme za neodôvodnený zásah do zmluvnej autonómie spoločníkov v spoločnosti s ručením obmedzeným, ktorý pôsobí rušivo aj do chodu spoločnosti, lebo spoločnosť a spoločníci môžu mať záujem na tom, aby sa uskutočnil prevod obchodného podielu na tretiu osobu. Pôjde najmä o prípady, ak spoločnosť chce získať odborníka v súvislosti s predmetom podnikania, prípadne umožniť nahradenie osoby spoločníka, ktorý sa nezúčastňuje na podnikaní z osobných alebo zdravotných dôvodov treťou osobou.

Do BSM sa preto bude zaraďovať hodnota obchodného podielu, hodnota vyrovnacieho podielu, ako aj ostatné príjmy zo spoločnosti, ktoré vyplývajú spoločníkovi manželovi z účasti na spoločnosti.

Argumentácia niektorých súdov, ale aj názory v teórii,¹⁰ že v § 114 ods. 3 ObZ sa umožňuje zápis obchodného podielu, ktorý patrí viacerým osobám do obchodného registra a že § 117 ObZ umožňuje rozdelenie obchodného podielu, a preto sa manžel môže stať spoločníkom a spoločným držiteľom obchodného podielu, **nie je správna**. K rozdeleniu obchodného podielu môže dôjsť len pri prevode alebo prechode na dediča alebo právneho nástupcu. Okrem toho k rozdeleniu obchodného podielu môže dôjsť aj na základe iných dôvodov, ak s tým súhlasí valné zhromaždenie. V každom prípade k rozdeleniu obchodného podielu nemôže dôjsť na základe rozhodnutia druhého manžela, že sa chce stať spoločníkom a spoločným majiteľom obchodného podielu spolu s manželom. Nie je preto možné súhlasiť s Tomašovičom, ktorý tvrdí, že ... ak¹⁰ obchodný podiel nadobudne jeden z manželov, mohli by práva zo spoločného podielu vykonávať manželia spoločne (§ 114 ods. 3 ObZ), avšak iba za predpokladu, že druhý manžel svoje právo voči spoločnosti preukáže a požiada o zápis do zoznamu spoločníkov.¹⁰

Bez súhlasu ostatných spoločníkov vyjadrenom na valnom zhromaždení, alebo bez dodržania podmienok zakotvených v spoločenskej zmluve o rozdelení obchodného podielu, nie je možné obchodný podiel rozdeliť a **druhý manžel sa nemôže stať spolumajiteľom** obchodného podielu na základe vlastného prejavu vôle a rozhodnutia stať sa spolumajiteľom obchodného podielu, len na základe argumentácie, že je manželom spoločníka a má s ním nerozdelené bezpodielové spoluvlastníctvo manželov.

Uvedený príklad je v rozpore s § 114 ods. 3 a najmä § 117 ObZ, lebo k rozdeleniu obchodného podielu môže dôjsť len na základe súhlasu valného zhromaždenia. Takisto aj situácia, že **obchodný podiel bude patriť viacerým osobám** môže nastať len na základe súhlasu spoločníkov na valnom zhromaždení. Právna úprava obchodného podielu vylučuje možnosť jednostranného vnútenia sa druhého manžela za spolumajiteľa obchodného podielu. Spoločný obchodný podiel môže vzniknúť už pri vzniku spoločnosti. Nič by nebránilo, ak by sa manželia chceli stať spolumajiteľmi jedného obchodného podielu, alebo každý z manželov ba mal jeden obchodný podiel. Samozrejme by to vyžadovalo súhlas ostatných spoločníkov a úpravu v spoločenskej zmluve. Po vzniku spoločnosti môže spoločný obchodný podiel vzniknúť rozdelením na základe dedenia alebo prevodu na právneho nástupcu spoločníka, alebo na základe súhlasu spoločníkov s rozdelením existujúceho obchodného podielu na viacerých spolumajiteľov vyjadreným na valnom zhromaždení spoločnosti.

Domnievame sa, že závery právnej praxe a rozhodovania súdov v otázke obchodného podielu, ktorého **hodnota je zaradená do vyporiadania** bezpodielového spoluvlastníctva manželov na základe rozširujúceho výkladu § 143 OZ je správna a je v súlade so zásadou spravodlivosti aplikovanou v súdnom konaní.

Rozširovanie tohto výkladu aj na otázky potreby súhlasu druhého manžela v súvislosti s prevodom obchodného podielu však nepovažujeme za dôvodné. Práve naopak, vyžadovanie súhlasu druhého manžela by mohlo rušivo pôsobiť do zmluvnej voľnosti rozhodovania spoločníkov, do ktorej patrí aj výber spoločníka do spoločnosti. Druhý manžel by mohol bezdôvodne odopierať udelenie súhlasu na prevod obchodného podielu, čím by mohol rušivo zasahovať do chodu spoločnosti. Úplne treba odmietnuť úvahy o tom, že druhý manžel môže na základe toho, že

hodnota obchodného podielu manžela spoločníka patrí do bezpodielového spoluvlastníctva manželov, požiadať o zápis do obchodného registra ako spolumajiteľa obchodného podielu.

Napriek tomu, že už boli vydané niektoré rozhodnutia súdov, v ktorých vyslovili neplatnosť zmluvy o prevode obchodného podielu (ako sme ich spomínali a niektoré už boli aj zrušené) domnievame sa, že takáto prax súdov by nebola správna. Samotná skutočnosť rozdielného právneho posudzovania rovnakého právneho problému vyvoláva právnu neistotu. V praxi spoločností s ručením obmedzeným sa uskutočňuje dosť veľké množstvo prevodov obchodného podielu na iného spoločníka alebo na tretiu osobu. Nestretli sme sa s tým, že by na zmluve o prevode obchodného podielu bol uvedený súhlas druhého manžela s prevodom. Samozrejme, to ešte nie je právny argument. Dovoľávanie sa neplatnosti zmlúv o prevode obchodného podielu z dôvodu absencie súhlasu druhého manžela je však z vyššie uvedených dôvodov právne neopodstatnené.

Prelom v súdnom rozhodovaní, podľa ktorého pri vyporiadaní bezpodielového spoluvlastníctva manželov sa **do masy majetku určenej na delenie zahrňuje aj hodnota obchodného podielu** je na základe rozširujúceho výkladu súdov správny a najmä spravodlivý pre druhého manžela nepodnikateľa.

Treba súhlasiť najmä so závermi súdov, že samotný obchodný podiel nepatrí do bezpodielového spoluvlastníctva manželov. Súd preto ani nemusí rozhodovať o tom, že sa manželovi podnikateľovi prideluje. Súd rozhodne o hodnote obchodného podielu a určení povinnosti manžela podnikateľa prispieť polovicu z tejto hodnoty druhému manželovi.

Takéto rozhodnutie súdu však nemá žiadny vplyv na vznik, zmenu alebo zánik práv spoločníka v spoločnosti pred prevodom obchodného podielu a jeho nástupcu, ktorý po prevode obchodného podielu na základe zmluvy do spoločnosti prístupuje.

Druhý manžel nemá oprávnenie požadovať vstup do spoločnosti len na základe toho, že hodnota obchodného podielu patrí do bezpodielového spoluvlastníctva manželov.

Prikláňame sa k už v minulosti vysloveným návrhom, že pri najbližšej novelizácii OZ by sa mali v zákone tieto otázky upraviť minimálne v rozsahu ako to urobili v Česku pred vydaním nového kodifikovaného OZ. ■

Literatúra:

Bajánková, J.: Bezpodielové spoločenstvo manželov a obchodný podiel v spoločnosti s ručením, in Zborník z konferencie 12. Slovenské dni obchodného práva, 2006, Slovenská advokátska komora

Fekete, I.: Občiansky zákonník, komentár, 2007, Ing. Miroslav Mračko, ISBN-978-80-8057-688.

Ovečková, O.: Obchodný zákonník, komentár, IURA Edition, 2012, ISBN 978-80-8078-434-8 6)

Pavelková, B.: Ku vzťahu obchodného podielu a bezpodielového spoluvlastníctva manželov, in Podnikateľ a právo 4/2001

Švestka, Spáčil, Švárová, Hulmák a kol.: Občiansky zákoník, komentár, 2008, C. H. Beck

Tomašovič, M.: Aplikácia inštitútu spoluvlastníctva manželov na majetkové účasti v obchodných spoločnostiach, in Justičná Revue 6-7/2007

Valko, E.: Aký je vzťah obchodného podielu k BSM, Bulletin Slovenskej advokácie 3/2008

RESUMÉ

Je potrebný súhlas druhého manžela pri prevode obchodného podielu?

Autor sa v príspevku zaoberá otázkou vzťahu obchodného podielu a vyporiadania BSM. Poukazuje na dlhšiu diskusiu v právnej praxi, ktorá sa ustálila na tom, že hodnota obchodného podielu sa zaraďuje do vyporiadania bezpodielového spoluvlastníctva manželov. Problematická však zostáva časť názorov, ako aj rozhodnutí niektorých súdov, či sa na platnosť prevodu obchodného podielu vyžaduje súhlas druhého manžela s prevodom. Niektoré sudy pri absencii súhlasu manžela s prevodom obchodného podielu vyslovili neplatnosť zmluvy o prevode. Iný súd žalobu o neplatnosť zmluvy zamietol, lebo podľa neho súhlas druhého manžela s prevodom

nie je potrebný. Podľa autora pri prevode obchodného podielu ide o samostatný právny vzťah komplexne upravený v Obchodnom zákonníku a vnútorných predpisoch spoločnosti, do ktorého nemôže zasahovať súhlas druhého manžela. Autor preto nepovažuje za správny názor súdu, ktorý vyslovil neplatnosť zmluvy o prevode obchodného podielu z dôvodu, že druhý manžel nedal súhlas na uzavretie zmluvy o prevode obchodného podielu. Autor odporúča zjednotenie judikatúry v tejto otázke a poukazuje najmä na potrebu legislatívnej úpravy vyporiadania BSM vo vzťahu k obchodnému podielu.

SUMMARY

Is the Other Spouse's Consent to the Transfer of an Ownership Interest Needed?

The author deals with an ownership interest in the context of division of matrimonial property. He points to an ongoing discussion among legal professionals as a result of which there is an established practice that the value of an ownership interest is to be included in the division of matrimonial property. However, there is one issue that still seems to be problematic being some views as well as decisions of some courts whether the other spouse's consent to the transfer of an ownership interest is needed to make the transfer is valid. Some courts ruled that transfer agreements are invalid without the consent of the other spouses thereto. On the other hand, some courts dismissed claims for invalidity of transfer agreements because in their opinion the other spouses' consent was not needed. The author believes that the transfer of an ownership interest is a separate legal relationship which is as a whole governed and regulated in the Commercial Code and in the company's internal rules and regulations, with which the other spouse's consent shall not interfere. The author therefore thinks that the opinion of the court, which ruled on invalidity of the transfer agreement just because the other spouse had not consented thereto, is not correct. The author recommends unification of case-law regarding this issue, and he points mainly to the need of a regulation of the division of matrimonial property with regard to an ownership interest.

ZUSAMENFASSUNG

Bedarf man zur Übertragung des Geschäftsanteiles der Zustimmung des andern Ehegatten?

Der Autor befasst sich im Artikel mit der Frage des Verhältnisses zwischen einem Geschäftsanteil und der Auseinandersetzung der Gütergemeinschaft der Ehegatten. Er verweist auf eine längere Diskussion in der Rechtspraxis, die sich erst danach konsolidiert hat, als festgestellt wurde, dass der Wert des Geschäftsanteiles bei der Auseinandersetzung der Gütergemeinschaft der Ehegatten mitberechnet wird. Problematisch bleibt jedoch ein Teil der Ansichten sowie Entscheidungen einiger Gerichte bei der Frage, ob zur Gültigkeit der Übertragung des Geschäftsanteiles die Zustimmung des zweiten Ehegatten zur Übertragung erforderlich ist. Einige Gerichte haben bei mangelnder Zustimmung des Ehegatten zur Übertragung des Geschäftsanteiles den Geschäftsanteilsübertragungsvertrag für nichtig erklärt. Ein anderes Gericht hat die Klage auf die Nichtigkeit des Vertrages abgewiesen, weil der Ansicht dieses Gerichtes nach die Zustimmung des anderen Ehegatten zur Geschäftsanteilsübertragung nicht erforderlich sei. Dem Ermessen des Autors nach handelt es sich bei der Übertragung eines Geschäftsanteiles um ein separates Rechtsverhältnis, das vollständig im Handelsgesetzbuch und in den internen Vorschriften der Gesellschaft geregelt ist, in das die Zustimmung des zweiten Ehegatten nicht eingreifen kann. Der Autor hält deswegen die Ansicht des Gerichtes, das die Nichtigkeit des Geschäftsanteilsübertragungsvertrages erklärt hat, aus dem Grund, weil der andere Ehegatte zur Übertragung des Geschäftsanteiles seine Zustimmung nicht gegeben hat, für nicht richtig. Der Autor empfiehlt, die Rechtssprechung in dieser Frage zu vereinheitlichen und weist insbesondere darauf hin, dass hierzu die legislative Änderung der Auseinandersetzung der Gütergemeinschaft der Ehegatten in Bezug auf den Geschäftsanteil, erforderlich ist.

Advokát umelcom. Umelec advokátom?

Mgr. et. Mgr. Natália Ľalíková

„Aký má môj život zmysel, ak v ňom nemôžem byť
užitočný pre ostatných?“ Goethe

Trpezlivosť či aspekt pochopenia sú základné piliere advokátskeho povolania, ktorého zmyslom by nemal byť len profit a prestíž, ale rešpektovanie primárnych „zákonov“ vznešenosti človeka.

Je akosi prirodzenou povahovou črtou človeka, druhých hodnotiť. Posudzovať ich konanie, ich slová či prejav. Robí to každý z nás, súdy dokonca z úradnej povinnosti. Vyslovujú sa o vine/nevine, o pravde/nepravde, o osude človeka, v skratke, posudzujú a odsudzujú. Úloha sudcov nie je závideniahodná, ale je jasná. Zaoberajú sa skutkovou podstatou predostretého prípadu a vyhodnocujú „príbeh“, prerozprávaný dvoma proti sebe stojacimi stranami. Koniec koncov, to nám už z právnej teórie naznačuje inštitút kontradiktórnosti súdneho konania.

Čo však až tak čierno-bielo nevyzerá, je postava advokáta, obhajcu. V jeho prípade nemožno hovoriť len o oboznámení sa s faktami prípadu alebo jeho právnym posúdením, či na ich základe kauzu od klienta preberie alebo nie. V jeho prípade ide predovšetkým o osobu klienta. Klienta – človeka, s jeho ľudskými nedostatkami a slabosťami, s jeho chybami či zakopnutiami, bez ktorých by s najväčšou pravdepodobnosťou nebol stranou v spore. Predsudky u nás ľudí zohrávajú veľkú úlohu, obzvlášť pri posudzovaní človeka.

Advokát je teda v istom zmysle umelcom, pretože rovnako ako umelec, aj advokát sa musí pýtať na prapodstatu veci, nemôže ísť len po jej povrchu, ale musí ísť do hĺbky. Skúmať ľudské vnútro, snažiť sa mu porozumieť a „vytesať“ z neho čosi hodnotné. Možno by sme mohli povedať, že jeho úlohou je navrátiť človeku jeho veľkosť, ktorou bol obdarený každý z nás a ktorú z času na čas (svojimi skutkami) strácame.

Práve z toho dôvodu si nemyslím, že o advokácii treba hovoriť ako o profesii, ale že ide skôr o povolanie v pravom zmysle slova, na základe vyjadrenia Krskovej, ktorá tvrdí, že to, čo robí z istej práce povolanie, čo mu dáva charakter vznešeného poslania, je služba určitým spoločenským hodnotám.¹ Iba pripomínam, že na rovnakých pilieroch „vznešenosti“ stavia aj umenie.

Keď sa však vrátim k podstate veci a tvrdeniu, že advokáta možno považovať v istých intenciách za umelca, prirodzene sa tým dostávam ku kategórii exkluzivity práce ako takej.

Nevyhnutná vlastnosť, ktorou musí umelec disponovať, je najmä trpezlivosť a je celkom zrejmé, prečo je tomu tak. Tvorba diela, či už riešime výtvarné, divadelné alebo literárne umenie, je nekonečný proces, ktorý si vyžaduje celého človeka a jeho zanietanie pre konkrétnu vec. Trvá dlhé mesiace, niekedy skutočne až roky, kedy dochádza k realizácii tvorivých myšlienok, k hodnoteniu diela kritikmi alebo k prijatiu tohto diela spoločnosťou. V rovnakej „trpezlivej“ pozícii sa ocitá aj advokát. Hovorím tu o trpezlivosti, nielen vo vzťahu k dĺžke trvania súdnych sporov, ale najmä o trpezlivosti pri práci s klientmi. So štipkou humoru, ale o to výstižnejšie to popisuje Janko Jesenský v Malomestských rozprávkach, keď advokáta Čuridu navštívi učiteľ na odpočinku

Mgr. et. Mgr. Natália Ľalíková

koncipientka zapísaná u JUDr. Eleny Ľalíkovej a zároveň interná doktorandka na Paneurópskej vysokej škole, Ústav teórie a dejín štátu a práva v Bratislave.

1 KRŠKOVÁ, S.: Etické desaťoro začínajúceho advokáta. Iura Edition Bratislava 2008, s. 27.

Škereň a takto začne: „Dovoľte, aby som si sadol. Musím vám celú vec rozložiť. To vyžaduje času. História tridsať rokov... Idem ako ku spovedi. Chcem všetko povedať od a po zet. Prosím vás, pán doktor, ako som už povedal, som Škereň a ženíl som sa pred tridsiatimi rokmi. Na svadobnej večeri bola aj pečená kačka s majoránikom a gaštanovým pyré. Od tých čias som si kúpil dom. Vysadil sad. Rodí sa mi ovocie najvyberanejšej fajty. Mám desať včelínov...“²

„Idem ako ku spovedi..“ je azda tým najvýstižnejším vyjadrením poslania advokáta. Advokát v roli duchovného, ktorý načúva všetkým klientovým príbehom a strastiam, nepriazňam osudu a chybám, dalo by sa povedať aj jeho hriechom. Ale rovnako ako kňaz, ktorý nekritizuje, len ticho sedí a počúva okolnosti spáchania hriechu, tak aj advokát, neodsudzuje, nehodnotí, pýta sa na dôvody, pohnútky či motiváciu konania svojho klienta. Zdôrazňuje to aj advokát Havlát, „obžalovaný nepotrebuje ďalšieho prokurátora alebo sudcu, potrebuje človeka, o ktorého sa môže oprieť. Obhajca je jeho kontakt so svetom. Vždy trvám na tom, aby mi obžalovaný povedal pravdu, aby ma potom nič neprekvapilo. Len keď viem pravdu, môžem nájsť správnu stratégiu. Všetko, čo mi povie, ostáva vo mne, odo mňa sa to von nedostane.“³ Zreteľ pravdy a úprimnosti je jedným z hlavných pilierov vzťahu advokáta a klienta.

Pri týchto slovách sa javí ako paralela advokáta, či trpezlivého „kňaza“, s Rembrandtovým obrazom Návrat márotnatného syna, vytvoreným na notoricky známy biblický motív. Keď sa márotnatný syn po všetkých dobrodružstvách a cestách vráti domov, k otcovi, kľáčí mu pri nohách

2 Janko Jesenský Malomestské rozprávky IN Zlatý fond SME www.zlatyfond.sme.sk 27. 6. 2013.

3 Poslanie mnohých profesií. IN TREND Špeciál Právo a advokácia, apríl 2013, s. 10.

na znak poníženosti a uznania viny a otec ho len mlčky objíma oboma rukami s chápacím výrazom v tvári. Jedna ruka ho hladí akoby s materskou láskou a druhá jemne zvierajúca na znak sily a presvedčenia, že veci budú dobré.

Tým (gestom) sa dostávam k ďalšej spoločnej čрте v práci advokáta a umelca, ktorú vidím v aspekte pochopenia. Ľudia s obľubou sebe vlastnou druhých posudzujú a často aj odsudzujú. A pritom zákonitou mantrou by predsa mala byť pre nich a predovšetkým pre advokáta veta hlavného hrdinu Michaela Berga vo filme *Predčítač*, ktorý na obranu hlavnej ženskej postavy Hanny Schmitz, súdenej za všetky činy, ktorých sa dopustila ako strážkyňa v koncentračnom tábore, hovorí: „Sme právnici, mali by sme sa snažiť pochopiť.“

V podobnom duchu sa vyjadruje aj advokát Blaha slovami: „Napokon viacerí znalci ľudskej duše, napr. Dostojevskij alebo americký T. Capote vo svojich dielach, napr. v románe *Chladnokrvne*, nám odhaľujú tragiku a zložitost konania ľudí v konflikte so zákonom. Aj český spisovateľ K. Čapek v jednej zo svojich poviedok sa zamýšľa nad životom syna, ktorý zavraždil svoju matku. Analyzuje jeho výchovu, povahu, osud, motívy a dospieva k záveru, že tohto matkovraha môže súdiť len sám Pán Boh.“⁴ Možno aj na základe toho vidí v advokácii výzvu k ľudskosti: „Preto práca advokáta je zároveň ťažká i vzrušujúca, ale i povznášajúca a spaľujúca, lebo v každom z nás zanecháva stigmy profesie, v každom prípade nechávame v nej časť svojho ja, svojej osoby a schopnosti, preto je aj umením.“⁵ Blahove slová možno dokresliť ešte jedným konkrétnym umeleckým príkladom. Notoricky známy a v právnickom prostredí často citovaný film *Dvanásť rozgnevaných mužov*, ponúka nenapodobiteľnú psychologickú štúdiu orientovanú primárne na 12 porotcov, ktorí majú rozhodnúť, či je 18-ročný chlapec vinný v prípade zabitia vlastného otca. Všetkým nám je pravdepodobne dobre známa dejová línia, a tak zameriam len argumenty, ktoré použil na začiatku jediný porotca v prospech chlapcovej neviny oproti 11, ktorí hlasovali, že chlapec sa viny dopustil: „Pozrite, to dieťa trpelo celý život, narodilo sa v slame, matka mu zomrela keď malo deväť, rok a pol bol v sirotinci, zatiaľ čo jeho otec sedel za falšovanie, to nie je veľmi veselý začiatok. Máme tu divoké, rozžúrené dieťa. To je všetko, čo vždy bol. A viete prečo? Pretože ho niekto mlátil do hlavy každý deň. Má za sebou 18 úbohých rokov...tento chlapec bol bitý tak často, že násilie ho prakticky... Je to pre neho v podstate normálny stav vecí. Len proste nemôžem uveriť, že by ho dve facky vyprovokovali k vražde.“⁶ Z pohľadu advokáta možno tieto slová vnímať ako „obhajobu“ postavenú na racionálnych argumentoch. Čo v podstate pripúšťa aj ďalší z porotcov, avšak jeho úvaha vedie k opačným záverom: „Tento chlapec je výsledkom zničeného domova a strašného susedstva. To nezmeníme. Sme tu, aby sme rozhodli o jeho vine či nevine, nie aby sme hodnotili podmienky, za akých vyrástol. Narodil sa v slame. Slamy sú liahňou pre kriminálnikov..“ a vynáša nad ním práve z toho dôvodu nemilosrdný verdikt. Ale je to skutočne tak? Môžeme rozhodovať o vine alebo nevine bez akýchkoľvek iných vplyvov či osobitného zreteľa na okolnosti, súvisiace s posudzovaným prípadom?

Pohľad z druhej strany naznačuje, že každý z nás má už čosi za sebou. Čosi, čo ho vyformovalo na osobnosť, ktorou je dnes. Nemôžeme za to, do akej rodiny sa narodíme, resp. aké (domáce) prostredie nás ovplyvňuje a určuje naše smerovanie. Nie vždy a najmä donekonečna môžeme ľudí ospravedlňovať v mene ich nešťastného detstva alebo nedostatku príležitostí vykresáť zo seba niečo viac a dávať im stále nové šance. Koniec koncov, rešpektujúc Boží zámer, človek je bytosť slobodná a samostatná a treba zastávať názor, že si za svoje konanie každý nesie bremeno zodpovednosti. To je tiež jeden z definičných znakov osobnosti, ktorú je, v rozhodovacej fáze, nie každý schopný uniesť. Pre všetky zainteresované strany je zväčša (ne)priazeň životného osudu tou najbanálnejšou obhajobou, zrejme len preto, že ho nedokázal ovplyvniť.

V takýchto situáciách je advokát osobou, ktorá sa musí domáhať posudzovania vzniknutého prípadu nie len na základe faktov, ale aj dôkladnej psychologicko-analyzy. Napriek tomu, že Márai píše, že „fakty prehovorí...na konci života, všetky fakty žalujú a vrieskajú hlasnejšie ako obvinení na dereši., napokon, to všetko sa udialo, každý to pochopí.“,⁷ ďalej pokračuje v zmysle obhajoby človečenstva a jeho nespočetných či mnohokrát ani nepoznaných podôb: „Fakty sú však niekedy iba úbohými následkami. Človek sa nepreviní tým, čo robí, ale úmyslom, s ktorým to či ono vykoná. Úmysel je všetko. Človek sa môže dopustiť nevery, podlosti, áno, aj najhoršieho, môže zabiť, a vnútorne ostať čistý. Čin ešte nie je pravda. Vždy je iba následkom.“⁸ Práve preto človek potrebuje advokáta, ktorý „vstupuje“ do vnútorného sveta svojho klienta, empaticky sa zžíva s jeho ranami a súženiami a hľadá spôsoby obhajoby. Jeden z najväčších veľkánov slovenskej literatúry a nemenej známy advokát Pavol Országh Hviezdoslav vkladá rovnaké pocity do svojej

4 BLAHA, A.: *Nepíš to, otec..*
Vydavateľstvo spolku
slovenských spisovateľov
2009, s. 34.

5 BLAHA, A.: *Nepíš to, otec..*
Vydavateľstvo spolku
slovenských spisovateľov
2009, s. 34.

6 *Dvanásť rozgnevaných
mužov,*
00:14:00-00:22:00 min.

7 MÁRAI, S.: *Sviece zhoria
do tla, Kalligram Bratislava*
2011, s. 105

8 MÁRAI, S.: *Sviece zhoria
do tla, Kalligram Bratislava*
2011, s. 105

básne Profajšky, v ktorej ospravedľuje zabitie rakúsko-uhorského následníka trónu Habsburga Franca Ferdinanda mladým Gavrilom Principom, a v jeho čine odsudzuje strojcov prvej svetovej vojny:

*Zasadol súdiť prísny tribunál.
A mladý zločinec už pred ním stál
„...Nuž, zabil si ho? Predseda sa pýta obvineného
„Zabil, zoznávam.“
Odpoveď jeho znela do určita.
„A schválne?“
„Um i srdce boli tam.“
„Či želieš svojho úžasného skutku?“
„Nie aspoň ticho v mojom svedomí.“⁹*

Tak ako je človek osobnosťou mnohých tvárí, v zmysle Pirandellovského „Jeden, žiaden stotisíc“,¹⁰ tak aj sám život neustále prichádza so svojimi nekonečnými obmenami a situáciami, na ktoré advokát musí reagovať, byť klientovi nápomocný a riešiť jeho vnútorné morálne dilemy. V zmysle vyššie uvedeného, že aj spáchanie činu s negatívnymi, niekedy až fatálnymi následkami neznamená vždy automatické odsúdenie človeka, niekedy však k nemu vedie aj jeho nespáchanie. Ako sa o tom môžeme presvedčiť v románe Nočný vlak do Lisabonu, keď jeden skutok zmenil celý dovtedajší život lekára Prada a z múdreho, vyhľadávaného a obľúbeného človeka sa stal človek, ktorým začali ľudia opovrhovať. Čoho sa vlastne Prado dopustil? Pomohol svojím odborným lekárskeým zákrokom zachrániť život tyranovi portugalského ľudu Mendesovi, čo mu ľudia nevedeli a nechceli odpustiť. „Urobil som to v skutočnosti pre seba? Aby som stál pred sebou ako dobrý lekár a statočný človek, ktorý má silu premôcť nenávisť? Aby som slávil triumf sebaovládania a mohol sa opájať tým, že som zvíťazil sám nad sebou? Teda z morálnej ješitnosti a možno horšie: z celkom obyčajnej ješitnosti?“¹¹ znejú slová Pradovho svedomia. Hlas ľudu, ktorý však trpel pod vládou krutého diktátora je nemilosrdný: „veď sme po tebe nechceli vraždu, teda žiadny zločin ani v zmysle zákona, ani v zmysle morálky. Keby si mu bol býval ponechal jeho smrť, žiadny sudca by ťa nemohol prenasledovať a nikto by ťa nemohol odviezť pred Mojžišove dosky, na ktorých stojí: Nezabiješ!“¹² A Prado hľadá slová, ako by sa bol býval mohol hájiť: „Každý si zaslúži, aby sa mu pomohlo zostať nažive, a je jedno, čo urobil. Zaslúži si to ako individualita, ako človek. Nám neprináleží rozhodovať o živote a smrti.“¹³

Aká tenká je teda niť, ktorá rozdeľuje správne od nesprávneho? Keď v zmysle vyššej spravodlivosti dokážeme odpustiť páchanie násilia či ubližovanie a dokážeme prijať krivdu a naopak, za skutky statočnosti nie vždy človek býva oslavovaný, ale skôr naopak? Nielen Hviezdoslav obraňuje vo svojej poézii činy, do ktorých vyúsťuje životná nepriazeň alebo mizéria. Na druhej strane vieme byť odsudzovační voči tým, ktorí si často plnia len svoju povinnosť alebo nechávajú plynúť udalosti podľa svojich vlastných zákonitostí. Aká je teda rola advokáta v ľudskom osude jeho klienta? Niektí kedysi povedali: „Ak človek nevidí v kúsku hliny potenciál, nemôže byť umelcom.“ A v tom tkvie aj „umelecká“ práca advokáta. Pozerať sa na človeka, klienta, bez predsudkov, bez prímiesi ohovárania, nesympatie či úradných faktov, znamená pozerať sa naňho v jeho ľudskej a skutočnej podobe. Aby si klient dokázal uvedomiť: „Z advokátových slov vyrástla dôvera a nádej. Dve medicíny, ktoré vzpružujú.“¹⁴

Zoznam použitej literatúry

BLAHA, A.: Nepíš to, otec.. Vydavateľstvo spolku slovenských spisovateľov 2009

JANČO, Š.: Advokát Pavol Orságh Hviezdoslav, Slovenská advokátska komora Bratislava 2013

KRSKOVÁ, S.: Etické desatoro začínajúceho advokáta. Iura Edition Bratislava 2008

MÁRAI, S.: Sviece zhorja do tla. Kalligram Bratislava 2010

MERCIER, P.: Nočný vak do Lisabonu. Plus Praha 2011

www.zlatyfond.sme.sk

9 JANČO, Š.: Advokát Pavol Orságh Hviezdoslav, Slovenská advokátska komora Bratislava 2013, s. 101

10 Vo svojom diele s názvom „Jeden, žiaden a stotisíc“ rieši Luigi Pirandello mnohorakosť našej identity. Sme takými, aký nás druhí vidia a každý nás pozná z nášho okolia z inej stránky a v inej polohe: naša rodina, kolegovia, priatelia, či známi. Každý má na nás svoj názor a my ho tým druhým nemôžeme vyvracať. „Všetko, čo si iní o nás vedia predstaviť, je reálne možné, akokoľvek by to nebolo pravdivé pre nás. Je to pravdivé pre nich.“ (s. 124)

11 MERCIER, P.: Nočný vlak do Lisabonu. Plus Praha 2011, s. 200

12 MERCIER, P.: Nočný vlak do Lisabonu, Plus Praha 2011, s. 201

13 MERCIER, P.: Nočný vak do Lisabonu, Plus Praha 2011, s. 202

14 Janko Jesenský Demokrati IN Zlatý fond SME www.zlatyfond.sme.sk použité 21. 9. 2013

RESUMÉ

Advokát umelcom. Umelec advokátom?

Článok Advokát umelcom. Umelec advokátom? má za cieľ nazerať na osobu advokáta z netradičného pohľadu, a to pohľadu advokáta ako umelca. Na základe konkrétnych (umeleckých) príkladov sa snaží potvrdiť hypotézu, že advokát je v istom zmysle aj umelcom, avšak nie úplne v tom klasickom ponímaní umelca. V príspevku sú vyzdvihnuté určité spoločné črty, ktorými možno charakterizovať prácu advokáta aj umelca a ich poslanie, ktoré by mali šíriť v spoločnosti a tým ju obrodzovať v zmysle vyšších hodnôt. Trpezlivosť či aspekt pochopenia sú vykreslené ako základné piliere advokátskeho povolania, ktorého zmyslom by nemal byť len profit a prestíž, ale rešpektovanie primárnych „zákonov“ vznešenosti človeka.

SUMMARY

Lawyer as an Artist. Artist as a Lawyer?

The article aims to look at lawyers from a non-traditional point of view, being a view of a lawyer as an artist. Based on specific (artistic) examples, the author wants to confirm the hypothesis that a lawyer is in a certain sense also an artist, however, not absolutely in typical terms. The author points to some common features that characterize the work of lawyers and artists and their missions, which they should further and enhance in the society, and thereby regenerate the society in the light of higher values. Patience or an aspect of understanding are depicted as basic pillars of the legal profession that should not aim only on making profits and gaining prestige, but rather on the respect for primary "laws" of human nobleness.

ZUSAMENFASSUNG

Rechtsanwalt als Künstler. Künstler als Rechtsanwalt?

Das Ziel des Artikels zum Thema „Rechtsanwalts als Künstler. Künstler als Rechtsanwalt?“ ist, die Person des Rechtsanwaltes aus einer nicht traditionellen Sicht, und zwar den Rechtsanwalt als Künstler zu betrachten. Aufgrund konkreter Beispiele (aus der Kunst) wird hier die Bestätigung der Hypothese, dass der Rechtsanwalt im gewissen Sinne auch ein Künstler, allerdings nicht ganz nach klassischer Auffassung ist, angestrebt. Im Beitrag sind bestimmte gemeinsame Merkmale hervorgehoben, durch die die Arbeit des Rechtsanwaltes und des Künstlers sowie deren Auftrag, den sie in der Gesellschaft ausbreiten und dadurch diese im Sinne der höheren Werte wiederbeleben sollten, charakterisiert werden kann. Duldsamkeit oder Verständnis sind als grundlegende Pfeiler des Anwaltsberufes, dessen Ziel nicht nur Profit und Prestige, sondern die Wahrnehmung der primären „Gesetze“ der Noblesse des Menschen sein sollte, dargestellt.

Z ROZHODNUTÍ ÚSTAVNÉHO SÚDU SR

Výška základnej sadzby tarifnej odmeny advokáta v konaní o určenie vlastníckeho práva k veci podľa právnej úpravy účinnej do 30. 6. 2013

Pokiaľ je vec, právo alebo plnenie, ktoré je predmetom daného súdneho sporu, peniazmi oceníteľné, potom sa táto čiastka považuje za základ pre tarifnú hodnotu odmeny advokáta podľa § 9 ods. 1 a § 10 ods. 2 vyhlášky MS SR č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb, a to aj vo veciach určenia vlastníckeho práva k takejto veci, pretože táto vyhláška dôsledne rozlišuje situácie, kedy je predmet právneho sporu, o ktorom vlastníctve sa rozhoduje, peniazmi oceníteľný, a kedy nie je. Nie je preto možné vychádzať z názoru, že vždy keď je predmetom konania určenie vlastníckeho práva k veci, nie je možné tento predmet konania peniazmi oceniť v zmysle § 11 ods. 1 písm. a) vyhlášky č. 655/2004 Z. z.

Nález Ústavného súdu SR sp. zn. I. ÚS 119/2012
zo dňa 16. mája 2012¹

Dotknuté ustanovenia:

- § 9 ods. 1, § 10 ods. 2, § 11 ods. 1 písm. a) vyhlášky MS SR č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení účinnom do 30. 6. 2013 (do účinnosti novely vyhláškou MS SR č. 184/2013 Z. z.)

Ústavnou sťažnosťou doručenu Ústavnému súdu SR sa sťažovateľ domáhal vyslovenia porušenia jeho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „Ústava SR“), práva na ochranu majetku podľa čl. 20 ods. 1 Ústavy SR a práva na legitímne očakávanie nadobudnutia majetku podľa čl. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „Dodatkový protokol“) a práva na právnu pomoc podľa čl. 37 ods. 2 Listiny základných práv a slobôd (ďalej len „Listina“) uznesením Krajského súdu v Žiline (ďalej len „krajský súd“) sp. zn. 13 Cob 251/2011 zo dňa 26. 10. 2011, ktorým mu ako úspešnému účastníkovi nebola priznaná správna výška trov konania podľa § 11 ods. 1 písm. a) vyhlášky Ministerstva spravodlivosti SR č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov² (ďalej len „vyhláška č. 655/2004 Z. z.“), a zrušenia tohto uznesenia krajského súdu. Sťažovateľ svoju sťažnosť odôvodnil nedostatočným odôvodnením uznesenia krajského súdu a nesprávnou aplikáciou príslušných ustanovení vyhlášky č. 655/2004 Z. z., ktorou bol popretý účel a zmysel tejto právnej úpravy.

Uvedeným uznesením krajský súd v konaní o určenie vlastníckeho práva k osobnému motorovému vozidlu zmenil rozsudok súdu prvého stupňa vo výroku o náhrade trov konania tak,

1 Nález Ústavného súdu SR sp. zn. I. ÚS 119/2012 zo dňa 16. mája 2012 vychádza z právneho stavu platného a účinného do 30. 6. 2013. Vyhláškou MS SR č. 184/2013 Z. z. ktorou sa mení a dopĺňa vyhláška Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov bolo s účinnosťou od 1. 7. 2013 ust. § 10 ods. 2 vyhlášky č. 655/2004 Z. z. doplnené tak, že tarifnou hodnotou sa rozumie aj „hodnota veci, o ktorej vlastníctvo sa vedie spor alebo ktorej vydanie je predmetom súdneho sporu“. Závery tohto nálezu Ústavného súdu SR sú však stále aktuálne a aplikova-

teľné na úkony právnych služieb, ktoré boli vykonané pred 1. 7. 2013, s ohľadom na prechodné ust. § 20c vyhlášky č. 655/2004 Z. z. v znení účinnom po 1. 7. 2013.

2 § 11 ods. 1 písm. a) vyhlášky č. 655/2004 Z. z.:

„Základná sadzba tarifnej odmeny za jeden úkon právnej služby je jedna trinástina výpočtového základu, ak nie je možné vyjadriť hodnotu veci alebo práva v peniazoch, alebo ju možno zistiť len s nepomer-
nými ťažkosťami.“

3 § 9 ods. 1 vyhlášky č. 655/2004 Z. z.:

„Základná sadzba tarifnej odmeny sa stanoví podľa tarifnej hodnoty veci alebo druhu veci, alebo práva a podľa počtu úkonov právnej služby, ktoré advokát vo veci vykonal, ak táto vyhláška neustanovuje inak.“

4 § 10 ods. 2 vyhlášky č. 655/2004 Z. z.:

„Ak nie je ustanovené inak, považuje sa za tarifnú hodnotu výška peňažného plnenia alebo cena veci alebo práva, ktorých sa právna služba týka, určená pri začatí poskytovania právnej služby; za cenu práva sa považuje aj hodnota pohľadávky a hodnota záväzku.“

že sťažovateľovi ako žalovanému účastníkovi, ktorý bol vo veci úspešný priznal náhradu trov prvostupňového konania vo výške 1 314,52 eur a trov odvolacieho konania vo výške 43,09 eur s odôvodnením, že v predmetnej veci išlo o konanie určovacej žaloby, ktoré bolo z hľadiska určenia výšky súdneho poplatku zo žaloby určovacím sporom v zmysle pol. č. 1 písm. c) Sadzobníka súdnych poplatkov tvoriaceho prílohu zák. č. 71/1992 Zb. o súdnych poplatkoch a o poplatku za výpis z registra trestov v platnom znení, takže aj z hľadiska určenia výšky odmeny právneho zástupcu bolo potrebné vychádzať z rovnakého princípu, teda neoceniteľného predmetu sporu v určovacom spore, preto žalovanému priznal náhradu trov konania vo výške určenej podľa § 11 ods. 1 písm. a) vyhlášky č. 655/2004 Z. z.

Ústavný súd SR po prejedaní veci dospel k záveru, že ústavná sťažnosť je dôvodná z nasledovných dôvodov:

Ústavný súd SR konštatoval, že nárok sťažovateľa na priznanie odmeny za právne zastúpenie, hoci vznikol v súvislosti s procesom (občianskym súdnym konaním) a je upravený v procesnom predpise (Občiansky súdny poriadok), je svojou povahou nárokom hmotnoprávnym, a je tak krytý ústavne zaručeným právom legitímneho očakávania uspokojenia daného nároku. Rozhodovanie o trovách konania je integrálnou súčasťou občianskeho súdneho konania a otázka náhrady trov konania dosahuje ústavnoprávnu dimenziu len vtedy, pokiaľ by v procese interpretácie a aplikácie príslušných ustanovení všeobecne záväzného právneho predpisu zo strany všeobecného súdu bol obsiahnutý prvok svojvôle alebo extrémny rozpor s princípom spravodlivosti (napr. v dôsledku prepätého formalizmu), či celkom nedostatočného odôvodnenia vydaného rozhodnutia.

Ústavný súd SR na základe gramatického, logického a systematického posúdenia § 9 ods. 1,³ § 10 ods. 2⁴ a § 11 ods. 1 písm. a) vyhlášky č. 655/2004 Z. z. (v znení účinnom do 30. 6. 2013) dospel k záveru, že pokiaľ je vec, právo alebo plnenie, ktoré je predmetom daného súdneho sporu, peniazmi ocenené, potom sa táto čiastka (suma) považuje za základ pre tarifnú hodnotu, a to aj vo veciach určenia vlastníckeho práva k takejto veci, pretože citovaný právny predpis dôsledne rozlišuje situácie pre náhrady trov konania, kedy je predmet právneho sporu, o ktorom vlastníctve sa rozhoduje, peniazmi ocenený, a kedy nie je. Preto nie je možné vychádzať z názoru, že daná situácia nie je právom regulovaná a že vždy, keď je predmetom konania určenie vlastníckeho práva k veci, nemožno tento predmet konania peniazmi oceniť z hľadiska tarifnej odmeny podobne, ako je to pri vyrubovaní súdneho poplatku za určovací návrh na začatie konania podľa zákona o súdnych poplatkoch, teda explicitná úprava § 9 ods. 1 vyhlášky č. 655/2004 Z. z. vylučuje použitie § 11 ods. 1 písm. a) tejto vyhlášky a rovnako aj ustanovení zákona o súdnych poplatkoch.

Vzhľadom na to, že predmetom sporu v danej veci bolo určenie vlastníckeho práva k osobnému motorovému vozidlu, ktoré bolo ocenené v peniazoch, krajský súd nemohol vychádzať z tarifnej odmeny určenej podľa § 11 ods. 1 písm. a) vyhlášky č. 655/2004 Z. z., ale mal vychádzať z tarifnej odmeny podľa § 10 ods. 2 tejto vyhlášky.

Ústavný súd SR v odôvodnení nálezu ďalej uviedol, že právo na priznanie primeranej a právny-
mi predpismi stanovenej náhrady trov konania, ktoré úspešnej strane v konaní vzniknú je súčasťou práva na spravodlivý proces podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy SR a tiež súvisí, pokiaľ ide konkrétne o náhradu trov právneho zastúpenia, s majetkovým právom podľa čl. 20 ods. 1 Ústavy SR a čl. 1 ods. 1 Dodatkového protokolu a právom na právnu pomoc v zmysle čl. 37 ods. 2 Listiny, preto pokiaľ krajský súd náhradu trov konania v správnej výške určenej podľa príslušnej právnej normy sťažovateľovi nepriznal, odoprel mu ochranu týchto práv zakotvených v ústavnom poriadku.

Z týchto dôvodov Ústavný súd SR nálezom sp. zn. I. ÚS 119/2012 zo dňa 16. 5. 2012 vyslovil porušenie vyššie uvedených práv sťažovateľa a uznesenie krajského súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie.

Rozhodnutie je redakčne krátené, upravované a doplnené o odkazy na citované ustanovenia.

Právnu vetu a rozhodnutie spracovala: **Mgr. Tatiana Frištková**
advokátska koncipientka

Zo zasadnutia predsedníctva SAK

Predsedníctvo SAK zasadalo **9. januára 2014** v Bratislave. Rokovanie viedol predseda komory JUDr. Hreždovič, ktorý privítal prítomných so želaním šťastného nového roka. Členovia P SAK za overovateľa zápisnice určili JUDr. Illeša.

Členovia predsedníctva **vzali na vedomie** informáciu o uznesení prijatom per rollam v čase medzi zasadnutiami, ktorým predsedníctvo schválilo realizáciu imidžovej kampane počas týždňa advokácie v roku 2014.

Členovia P SAK **rozhodli** o usporiadaní **Okrúhleho stola** so zameraním na etiku výkonu právnického povolania za účasti zástupcov Ministerstva spravodlivosti SR, Generálnej prokuratúry SR, Združenia sudcov Slovenska, Slovenskej komory exekútorov a Notárskej komory SR. Termín stanovili na **10. marca 2014 v Hoteli Devín v Bratislave** so začiatkom o 10:00 hod. Predsedníctvo poverilo účasťou na podujatí za Slovenskú advokátsku komoru predsedu JUDr. Hreždoviča a podpredsedov Mgr. Hellenbart a Mgr. Veverku.

JUDr. Popovec konštatoval splnenie uznesení vyplývajúcich pre kanceláriu komory z decembrového zasadnutia a P SAK zápisnicu zo zasadnutia **schválilo**.

Predsedníctvo SAK **vzalo na vedomie** prehľad a informácie o súdnych konaniach vedených komorou v statusových

veciach, správu o stave vymáhania pohľadávok a informáciu o stave konania na Protimonopolnom úrade SR.

JUDr. Havlát upriamil pozornosť na existenciu komisie v zložení JUDr. Havlát, JUDr. Filip a JUDr. Kalata, ktorá sa zaoberá neoprávneným poskytovaním právnych služieb a vyzval na zasielanie podnetov súvisiacich s pokútnictvom.

JUDr. Kalata predložil dopyty advokátov a advokátskych koncipientov súvisiace so zlučiteľnosťou výkonu advokácie a koncipientskej praxe s inými činnosťami. P SAK na odporúčanie komisie pre zlučiteľnosť výkonu advokácie s inými povolaniami **schválilo** odpovede na jednotlivé dopyty.

Predsedníctvo SAK **vzalo na vedomie** mediálny plán komunikácie SAK, ako aj správu mediálnej agentúry o prípravách galavečera pri príležitosti Dňa advokácie a o slávnostnom odovzdávaní ocenení v apríli 2014 v Banskej Bystrici.

Mgr. Marečková predložila doplnený návrh harmonogramu podujatí na rok 2014, ktorý P SAK **schválilo**. Členovia predsedníctva **vzali na vedomie** informáciu Mgr. Hellenbart o pripravovanom projekte spolupráce s Univerzitnou knižnicou v Bratislave – výstava Advokácia včera a dnes.

Vzhľadom na veľký počet advokátskych koncipientov na odporúčanie oddelenia vzdelávania P SAK **schválilo** zorganizovanie ďalšieho **seminára z trestného práva pre II. ročník v termíne 1. – 3. mája 2014** v Hoteli Sitno vo Vyhníach.

Predsedníctvo SAK prerokovalo ekonomické otázky, žiadosti o odpustenie, resp. zníženie príspevku na činnosť SAK, žiadosti o účelové pôžičky a schválilo cenník inzercie v Bulletinu slovenskej advokácie na rok 2014.

Členovia predsedníctva **vzali na vedomie** informácie odboru medzinárodných vzťahov a **poverili** zástupcov SAK účasťou na vybraných podujatiach. **Uložili** odboru medzinárodných vzťahov za úlohu reagovať na návrh CCBE na zorganizovanie Európskeho dňa advokácie tak, že SAK súhlasí pod podmienkou zorganizovania podujatia v rámci už schváleného rozpočtu CCBE na rok 2014.

Predsedníctvo SAK **prerokovalo** aj dopyty advokátov, ktorými sa zaoberala pracovná skupina pre veci advokátske. Kanceláriu komory **poverilo** odpovedať na ne podľa schválených stanovísk.

Predsedníctvo SAK sa venovalo aktualizovanému prehľadu trestných stíhaní advokátov a advokátskych koncipientov a rozhodovalo o pozastavení výkonu advokácie podľa § 8 ods. 2 písm. b) zákona o advokácii.

Na záver členovia P SAK prerokovali žiadosti advokátov o zapísanie advokátskych koncipientov do zoznamu advokátskych koncipientov, o vykonanie zmien v zápisoch koncipientov v dôsledku zmeny zamestnávateľa a o vyčiarknutie zo zoznamu advokátskych koncipientov v dôsledku skončenia pracovného pomeru u advokáta, žiadosti advokátskych koncipientov o započítanie inej právnej praxe do praxe advokátskeho koncipienta, žiadosti o zápis do zoznamu advokátov, informácie o pozastavení výkonu advokácie, o zrušení pozastavenia výkonu advokácie, o vyčiarknutí zo zoznamu advokátov a žiadosti advokátov o zápis do zoznamu usadených euroadvokátov.

Zapísala -no-

Pyta(j)te sa predsedníctva

Môže advokát vykonávať funkciu zastupujúceho starostu bez toho, aby si musel pozastaviť výkon advokácie?

Výkon funkcie starostu (zástupcu starostu) obce je nezlučiteľný s povahou a etickými princípmi advokátskeho povolania a je dôvodom na pozastavenie výkonu advokácie podľa § 8 ods. 1 písm. a) zákona č. 586/2003 Z. z. o advokácii v platnom znení. Aj keď funkcia starostu (zástupcu starostu) obce sa nevykonáva v pracovnom pomere (§ 2 ods. 1 zák. č. 253/1994 Z.z.), ide o verejnú funkciu, za výkon ktorej patrí starostovi (zástupcovi starostu) plat. Zo skutočnosti, že ide o trvalý výkon verejnej funkcie, ktorej súčasťou je aj zastupovanie obce navonok ako výkonného orgánu obce a za odplatu, možno vyvodiť, že táto činnosť je nezlučiteľná s povahou a etickými princípmi advokátskeho povolania. Takýto výkon verejnej funkcie totiž bráni slobodnému výkonu advokácie tak, ako je definovaný v § 1 ods. 2 zák. č. 586/2003 Z.z., t.j. poskytovaní právnych služieb advokátom sústavne a za odmenu.

Z DISCIPLINÁRNYCH ROZHODNUTÍ SAK

Povinnosť advokáta informovať klienta o výške odmeny za úkon právnej služby pred jeho začatím

Pojem „úkon právnej služby“ použitý v § 18 ods. 4 zákona o advokácii je potrebné vykladať s ohľadom na § 1 ods. 2 zákona o advokácii ako realizáciu celého súboru činností hmotnej a nehmotnej povahy, ktorý vykonáva advokát v prospech svojho klienta, teda celé právne zastúpenie v tej ktorej veci.

To, že advokát je podľa § 18 ods. 4 zákona o advokácii povinný informovať klienta o výške odmeny za úkon právnej služby v danej veci pred začatím realizácie právnej služby znamená, že je povinný tak urobiť iba pred začatím poskytovania právnej služby vo veci, nie však pred každým jednotlivým úkonom vo veci v rámci tohto zastúpenia.

*Rozhodnutie X. disciplinárneho senátu SAK z 29. októbra 2012,
sp. zn. DS X. – 70/12:613/2012*

Dotknuté ustanovenia

- § 1 ods. 2 a § 18 ods. 4 zákona č. 586/2003 Z. z. o advokácii a o zmene a doplnení zák. č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v znení neskorších predpisov v platnom znení

Rozhodnutím X. disciplinárneho senátu SAK z 29. 10. 2012, sp. zn. DS X. – 70/12:613/2012 bol disciplinárne obvinený advokát

oslobodený

spod návrhu na začatie disciplinárneho konania za disciplinárne previnenie podľa § 56 ods. 1 zákona o advokácii pre porušenie povinnosti advokáta uložených v § 18 ods. 1, 2 a 4 zákona o advokácii, ktorého sa mal dopustiť

tým, že

ako právny zástupca klienta A. B., ktorého zastupoval vo veci „osvedčenie – vybavenie dokladov“ neinformoval vopred o výške odmeny za úkon právnej služby ešte pred začatím tohto úkonu – a to pri nasledovných úkonoch právnej služby: **1.)** prevzatie a príprava zastúpenia zo dňa 6. 6. 2011 vo výške odmeny 57,00 eur + rež. paušál 7,41 eur, **2.)** porada s klientom zo dňa 25. 7. 2011 vo výške odmeny 38,00 eur + rež. paušál 7,41 eur, **3.)** „zastupovanie – vybavovanie na katastri“

zo dňa 2. 9. 2011 vo výške odmeny 57,00 eur + rež. paušál 7,41 eur, **4.)** „ďalšia porada s klientom“ zo dňa 30. 9. 2011 vo výške odmeny 19,00 eur + rež. paušál 7,41 eur, **5.)** „zastupovanie vybavovanie na poz. knihe“ zo dňa 7. 10. 2011 vo výške odmeny 57,00 eur + rež. paušál 7,41 eur, **6.)** „ďalšia porada s klientom“ zo dňa 17. 10. 2011 vo výške odmeny 19,00 eur + rež. paušál 7,41 eur,

pretože nebolo dokázané, že sa skutok stal.

Z odôvodnenia

Predseda revíziej komisie podal voči disciplinárne obvinenému advokátovi návrh na začatie disciplinárneho konania pre skutok popísaný vo výrokovvej časti tohto rozhodnutia, ktorým malo dôjsť k porušeniu povinnosti advokáta podľa § 18 ods. 1, 2 a 4 zákona o advokácii.

Disciplinárne obvinený vo svojom písomnom stanovisku k návrhu na začatie disciplinárneho konania vyjadril nesúhlas s tým, že z písomnej informácie zo dňa 6. 6. 2011 jednoznačne vyplýva, že upovedomil klienta o výške odmeny za jeden úkon právnej služby, a to ešte pred jeho začatím i o predpokladanom počte úkonov a o odhade celkových trov zastúpenia. Disciplinárne obvinený ďalej uviedol, že pokiaľ by mal klienta pred každým vykonaním úkonu predvolávať do kancelárie za účelom oznámenia hodnoty úkonu, došlo by k neúmer-

nému predraženiu a predĺženiu zastupovania a k šikanóznemu postupu voči nemu i klientovi s bydliskom v inom meste a navyše by takýto postup nebol možný ani s ohľadom na plynutie rôznych lehôt.

Disciplinárny senát po prejednaní veci dospel k nasledovným skutkovým a právnym záverom.

Disciplinárny senát na základe vykonaného dokazovania nezistil u disciplinárne obvineného porušenie povinností podľa § 18 ods. 1 a 2 zákona o advokácii, a keďže návrh primárne smeroval k porušeniu povinností advokáta podľa § 18 ods. 4 zákona o advokácii,¹ senát sa podrobne zaoberal touto časťou návrhu.

V § 1 ods. 2 zákona o advokácii² je jasne definované, čo je výkonom advokácie, pričom zákonodarca z praktických dôvodov obsah výkonu advokácie v ďalšej časti tohto ustanovenia a zákona označil aj skráteno ako „právne služby“.

Treba tiež uviesť, že samotný zákon o advokácii ani neobsahuje pojem „úkon právnej služby“, ale len pojem „odmena advokáta za poskytnuté právne služby“ v § 24 a § 25 a tiež v § 83, kde odkazuje v súvislosti s odmenou advokáta na všeobecne záväzný predpis, ktorý vydá ministerstvo, teda aktuálne na vyhlášku MS SR č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb, ktorá už síce pojem „úkon právnej služby“ pozná, ale podľa názoru senátu ho používa len na účely označenia jednotlivých častí úkonov advokáta pri poskytovaní právnych služieb, či právnej služby.

Podľa názoru disciplinárneho senátu ide teda o terminologickú nepresnosť zostavovateľa pôvodnej vyhlášky o odmenách advokátov, ktorú čiastočne prevzal aj zákonodarca pri tvorbe aktuálne platného zákona o advokácii v § 18 ods. 4 a 5 a ktorá namiesto pojmu úkon advokáta používa pojem „úkon právnej služby“ (de facto výkon advokácie) a nekorešponduje tak s predpisom vyššej právnej sily, teda s § 1 ods. 2 zákona o advokácii, ktorým zákonodarca definuje, čo je výkon advokácie.

Nemožno teda bez ďalšieho, na účely posúdenia veci v disciplinárnom konaní, prijať názor, že advokát má povinnosť klienta informovať o každom jednotlivom úkone príkladmo označenom vo všeobecne záväznom predpise nižšej právnej sily, vyhláške ministerstva spravodlivosti v časti tarifná odmena ako úkon právnej služby pre tarifnú odmenu advokáta za zastupovanie v občianskom konaní, v trestnom konaní a konaní o priestupkoch, pričom senát sa stotožnil s obranou disciplinárne obvineného týkajúcou sa praktických problémov tohto výkladu.

Disciplinárny senát vychádzal aj z dikcie príkaznej zmluvy, z ktorej vyplýva, že príkaznou zmluvou sa príkazník zaväzuje, že pre príkazcu **obstará nejakú vec** alebo **vykoná inú činnosť**. Príkazník je povinný podať príkazcovi na jeho žiadosť všetky správy **o postupe plnenia** príkazu a previesť na príkazcu všetok úžitok z vykonaného príkazu; **po vykonaní príkazu** predloží príkazcovi vyúčtovanie. Príkazca je povinný poskytnúť príkazníkovi odmenu iba vtedy, ak bola dohodnutá alebo je obvyklá, najmä vzhľadom na povolanie príkazníka. Ak príkazná zmluva zanikla odvolaním, je príkazca povinný nahradiť

príkazníkovi náklady vzniknuté do odvolania, utrpenú škodu, **a ak prislúcha príkazníkovi odmena, aj jej časť zodpovedajúcu vykonanej práci**.

Príkazná zmluva je klasickým zmluvným typom tzv. služobných zmlúv. Predmetom príkaznej zmluvy je buď právny úkon, alebo faktická činnosť. V danom prípade išlo o faktickú činnosť – tzv. pomocné úkony pri prípadnom budúcom právnom konaní – zaobstaranie veci vo veci „osvedčenie – vybavenie dokladov“. Obsahovo išlo o nie čiastkové plnenie, ale o obstaranie označeného plnenia (vybavenia dokladov) ako celku.

Disciplinárny senát zoberal pri rozhodovaní na zreteľ aj platné spotrebiteľské právo, pretože v danom prípade bol klient nepochybne spotrebiteľom právnej služby. Význam spotrebiteľského práva spočíva v ochrane spotrebiteľa, ktorý sa nachádza v nerovnom postavení voči predávajúcemu alebo poskytovateľovi, čo sa týka tak vyjednávacej právomoci ako aj úrovne informovanosti, ktoré ho potom vedú k tomu, že pristúpi k podmienkam vopred vyhotovených bez toho, aby mohol ovplyvniť ich obsah. V prípade konfliktov je potrebné vyššiu mieru ochrany poskytnúť spotrebiteľovi, ako strane slabšej, podobne sa tak nezrozumiteľné podmienky majú vykladať v prospech spotrebiteľa.

Disciplinárne obvinenému bolo kladené za vinu to, že neinformoval vopred svojho klienta p. A. B., ktorého zastupoval vo veci „osvedčenie – vybavenie dokladov“, o výške odmeny za úkon právnej služby ešte pred začatím tohto úkonu. Z vykonaného dokazovania však vyplynulo, že klienta advokát informoval ešte pred začatím úkonu – vykonaním právnych služieb.

Z listinného dôkazu – písomnej informácie z 6. 6. 2011, ktorú napísal disciplinárne obvinený advokát v sídle jeho advokátskej kancelárie vyplynulo, že advokát s klientom uzatvoril na vopred pripravenej predtlačí Príkaznú zmluvu o právnej pomoci podľa § 724 a nasl. Občianskeho zákonníka. V tejto spotrebiteľskej zmluve advokát klienta spotrebiteľa jednoznačne informoval o výške odmeny za jeden hlavný úkon a o tom, že si zastúpenie predvídateľne vyžiada päť hlavných úkonov s odhadom dohodnutých trov 400 eur, pretože klient toto svojím podpisom zmluvy potvrdil. V ten istý deň prijal advokát od klienta s označením účelu sumu 300 eur predstavujúcu zálohu na odmenu advokáta za poskytnutie právnej služby.

Disciplinárny senát mal tak za preukázané, že advokát ako právny zástupca klienta A. B. informoval vopred svojho klienta, ktorého zastupoval vo veci „osvedčenie – vybavenie dokladov“ o výške odmeny za úkon právnej služby, a to ešte pred začatím tohto úkonu dňa 6. 6. 2011. Advokát nepochybne vopred a osobne informoval klienta o postupe pri vybavovaní veci i o výške odmeny advokáta za poskytnutie právnej služby už pri prevzatí veci v prípade úkonov pod bodmi **1.)**, **2.)**, **4.)** a **6.)**, pretože išlo už z ich povahy o vzájomné stretnutia a taktiež dostatočne v prípade ostatných úkonov, keďže sa nepreukázalo, aby tieto vzájomne dohodnuté hlavné úkony dohodnuté a zrealizované neboli, resp. že by nedošlo o informovaní klienta o ich potrebe a súvisiacich nákladoch.

Disciplinárny senát na záver uviedol, že ako orgán stavovskej samosprávnej organizácie posudzuje rozmer disciplinárny a etický, nie obchodnoprávny, či zmluvný (spotrebiteľský) medzi advokátom a klientom. Zaoberá sa pri rozhodovaní disciplinárnym previnením advokáta podľa návrhu revíznej komisie, ktorým je zavinené porušenie povinnosti vyplývajúcej zo zákona o advokácii alebo predpisu komory. Rozhodnutia disciplinárneho senátu by však nemali spôsobiť také následky, ktoré by boli v rozpore s praktickými záujmami členov samotnej stavovskej organizácie. Vyžadovanie povinnosti od advokáta, aby v rámci zastupovania klienta informoval klienta o finančnej výške každého jednotlivého čiastkového advokátskeho úkonu realizovaného počas právneho zastúpenia, či obhajoby, teda pri poskytovaní právnej služby – výkone advokácie a až po prípadnom schválení klientom, ktorý často krát ani bez potrebného vysvetlenia, nemôže pre krátkosť času ani posúdiť význam daného úkonu pre úspešné uplatňovanie alebo bránenie jeho práv, by takýto úkon mal pred súdom, či vyšetrovateľom a podobne realizovať a to dokonca pod hrozbou sankcie disciplinárneho previnenia, sa javí ako nesprávne a advokáta nad mieru potrebnú zaťažujúce. Plnenie takejto povinnosti advokátom by navyše bolo mnohokrát i ťažko realizovateľné, najmä vo vzťahu k plynulému procesu náročnejších civilných konaní pred súdom i trestných konaní pred vyšetrovateľom a súdom (aj časové hľadisko, napr. úkon nad dve hodiny) a podobne. Takáto aplikácia stavovského predpisu by nebola pozitívna ani pre spotrebiteľa právnych služieb – klienta, keďže by kvalitu poskytovaných právnych služieb nijako nezvýšila, skôr naopak.

Disciplinárny senát vec uzatvoril tak, že právnou službou je pre spotrebiteľa celé právne zastúpenie vo veci a teda skutok kladený za vinu disciplinárne obvinenému v návrhu sa nestal, keďže podľa návrhu a odôvodnenia návrhu revíznej komisie vyplýva taký výklad právneho predpisu, podľa ktorého úkon právnej služby nie je poskytnutie právnej služby definovanej zákonom o advokácii ako jednotlivý typ spôsobu výkonu advokácie podľa zákona, či typu zmluvy podľa Občianskeho alebo Obchodného zákonníka, ale každé samostatné a jednotlivé čiastkové plnenia advokáta osve a pri každom úkone by tak mal advokát (či už ako právny zástupca, alebo obhajca) informovať klienta o jeho výške a až potom po schválení jeho ceny (odmeny advokáta) predmetný „úkon“ zrealizovať. Naopak, podľa názoru senátu je správny ten výklad danej časti právnej normy, ktorý bol stavovskou organizáciou aplikovaný a akceptovaný dlhodobo, resp. od prijatia zákona o advokácii, že advokát má povinnosť klienta informovať o výške odmeny za celý úkon právnej služby v danej veci ešte pred začatím realizácie právnej služby (prikaznej zmluvy, mandátnej zmluvy). Úkon právnej služby vo vzťahu k predmetnému ustanoveniu treba vykladať ako realizáciu výkonu advokácie a teda realizáciu celého súboru činností hmotnej a nehmotnej povahy, ktorý vykonáva advokát v prospech svojho klienta, teda celé právne zastúpenie v tej ktorej veci.

Rozhodnutie je redakčne krátené, upravované a doplnené o odkazy na citované ustanovenia pod textom

Poznámky

1 § 18 ods. 4 zákona o advokácii:

„Advokát je povinný v priebehu poskytovania právnej služby informovať klienta, ktorý je spotrebiteľom právnej služby, o výške odmeny za úkon právnej služby ešte pred začatím tohto úkonu, inak mu odmena nepatrí. To neplatí v prípade, ak je potrebné úkon právnej služby vykonať bezodkladne.“

2 § 1 ods. 2 zákona o advokácii:

„Výkon advokácie je zastupovanie klientov v konaní pred súdmi, orgánmi verejnej moci a inými právnymi subjektmi, obhajoba v trestnom konaní, poskytovanie právnych rád, spisovanie listín o právnych úkonoch, spracúvanie právnych rozborov, správa majetku klientov a ďalšie formy právneho poradenstva a právnej pomoci, ak sa vykonáva sústavne a za odmenu (ďalej len „právne služby“).“

Právnu vetu a rozhodnutie spracovala

Mgr. Tatiana Frištková
advokátsky koncipient

Medzinárodný šachový turnaj

SLOVENSKÁ ADVOKÁTSKA KOMORA
v spolupráci s partnermi
organizuje

odborný seminár pri príležitosti prijatia
prvého zákona č. 132/1990 Zb. o advokácii

a

VII. ročník medzinárodného šachového turnaja ADVOKÁT CHESS OPEN BRATISLAVA

Ad honorem JUDr. Júliusa Kozmu

11. a 12. apríla 2014

vo veľkej zasadačke SAK, Kolárska 4 v Bratislave

Účastníkmi môžu byť advokáti, prokurátori, sudcovia, notári, exekútori, advokátski koncipienti, čakatelia, študenti právnických fakúlt, iné právnické povolania a pozvaní hostia. Právo účasti majú registrovaní aj neregistrovaní šachisti. Počet účastníkov je ohraničený organizačnými možnosťami usporiadateľa.

Prihlášky posielajte do 1. apríla 2014.

Kontakt: Katarína Marečková mareckova@sak.sk
tel.: 02/204 227 28, fax: 02/529 61 554

Záujemcov, ktorí sa na turnaji zúčastnia prvýkrát, prosíme pripojiť k prihláške doklad o právnickom vzdelaní, resp. o štúdiu na právnickej fakulte.

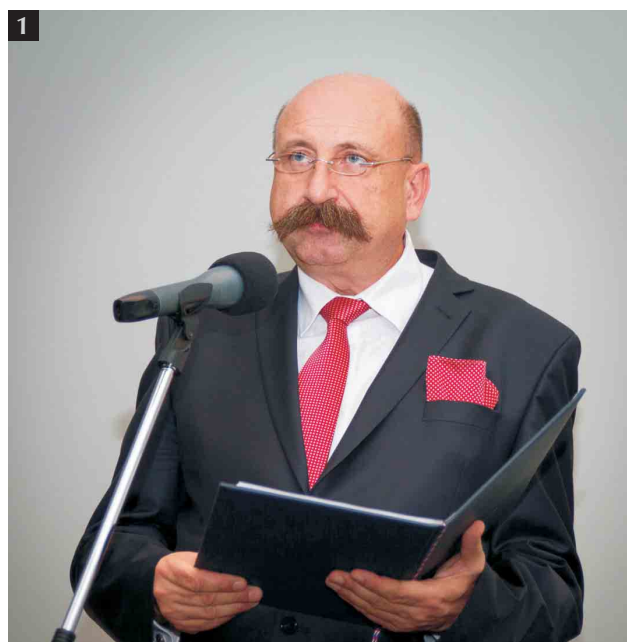
Formulár prihlášky a propozície nájdete na www.sak.sk

Novoročné stretnutie právnikov

Január je v živote Slovenskej advokátskej komory tradične mesiacom, v ktorom si nielen advokáti, ale aj právnici z rôznych profesií a oblastí výkonu práva vyhradia voľný podvečer a stretávajú sa na Novoročnom stretnutí právnikov v neformálnejšej atmosfére, mimo súdnych siení a oficiálnych rokovacích miest, aby prežili príjemné momenty v priateľských rozhovoroch a okrem odborných tém sa podelili o novosti, ktoré nastali v ich súkromných životoch.

Na tradičnom Novoročnom stretnutí právnikov, ktoré sa tento rok konalo **9. januára 2014** v priestoroch Hotela Carlton, srdečne privítal v mene svojom i v mene celého predsedníctva Slovenskej advokátskej komory jej predseda **Ľubomír Hreždovič** všetkých, ktorí prijali pozvanie – osobnosti zastupujúce pestrú paletu právnických povolání.

Pripomenul, že číslo 2014 nevyjadruje iba údaj v kalendári, ale pre každého je v jeho vlastnom mikrosvete začiatkom nových plánov, predsavzatí a nových cieľov, ktoré by chcel uskutočniť v súkromnom aj pracovnom živote. Všetkým zaželel, aby sa im predsavzatia, ktoré si dali, naplnili, pevné

2

zdravie, veľa lásky, ako aj potešenie z hodnotných medziľudských vzťahov. (foto 1)

Novoročné stretnutie poctil svojou prítomnosťou minister spravodlivosti **Tomáš Borec**, na fotografii s bývalým predsedom SAK **Štefanom Detvaikom**. (foto 2)

Súčasnou programom Novoročného stretnutia právnikov je odovzdávanie cien výhercom publikačnej súťaže Bulletinu slovenskej advokácie, ktorú každoročne vyhlasuje Redakčná rada stavovského časopisu advokátov. V roku 2014 získali ceny (foto 3):

1. miesto **JUDr. Ing. Jarmila Lazíková, PhD.**

s príspevkom *Ochrana spotrebiteľa v civilnom procese*. Autorka získala finančnú odmenu 700 eur od SAK a celoročný online prístup na ASPI + poukážku na nákup odbornej literatúry vydavateľstva IURA EDITION – Wolters Kluwer v hodnote 100 eur.

3

2. miesto **JUDr. Jana Mitterpachová**

s článkom *Culpa in contrahendo v slovenskom práve a nároky z jej porušenia*. Autorka získala 500 eur od SAK a celoročný online prístup na ASPI + poukážku na nákup odbornej literatúry vydavateľstva IURA EDITION – Wolters Kluwer v hodnote 50 eur.

3. miesto **JUDr. Michal Rampášek**

s príspevkom *Ústavnoprávne garancie pri uchovaní a vydaní počítačových údajov*. Autor získal 300 eur od SAK a celoročný online prístup na ASPI + poukážku na nákup odbornej literatúry vydavateľstva IURA EDITION - Wolters Kluwer v hodnote 30 eur.

Ceny víťazom odovzdali zľava predseda Redakčnej rady BSA **Jozef Brázdil**, zástupkyňa vydavateľstva IURA EDITION - Wolters Kluwer **Mária Balušinská** a predseda SAK **Ľubomír Hrežďovič**. (foto 4)

-NO-
Foto Vladislav Zigo

4

Deň advokácie 2014 Pozvánka na Galavečer

Vážené kolegyně, vážení kolegovia,

Slovenská advokátska komora už štvrtý rok s veľkým úspechom usporadúva Deň advokácie. **Slávnostný galavečer sa uskutoční v piatok 25. apríla 2014 v Banskej Bystrici v Hoteli LUX.** Ide o oceňovanie kolegov za ich celoživotný prínos advokácii a sprievodné aktivity s tým spojené. Radi by sme Vás na toto podujatie čo najsrdečnejšie pozvali.

Prihlasovať sa môžete online na stránke www.sak.sk. Vstupenky na akciu si môžete zakúpiť v hodnote 50 eur na osobu **do 15. marca 2014.**

Súčasťou Dňa advokácie bude aj tradičný Deň otvorených dverí SAK, ktorý sa uskutoční 23. apríla (streda) v budove SAK na Kolárskej 4 v Bratislave. Tento rok sa bezplatná právna pomoc prvýkrát rozšíri aj do iných miest Slovenska. **Kolegovia advokáti budú verejnosti k dispozícii 23. apríla aj v Košiciach, Žiline a v Banskej Bystrici.** Tieto akcie organizuje SAK v spolupráci s miestnou samosprávou, ktorá poskytne priestory zdarma a pomôže lokálne bezplatnú právnu pomoc aj medializovať. Veríme, že aj táto regionalita prispieje k čo najširšiemu záberu podujatia a šíreniu posolstva Dňa advokácie po celom Slovensku.

V apríli spustí SAK opätovne aj **celoslovenskú mediálnu kampaň na zvýšenie povedomia občanov o službách poskytovaných advokátmi.** Súčasťou kampane budú televízne a rozhlasové spoty, ako aj osvedčené citylightové reklamné nosiče vo väčších mestách.

Informácie o prihlásení:

V prípade Vášho záujmu zúčastniť sa na slávnostnom galavečere v Hoteli LUX vyplňte elektronickú prihlášku na [www.sak.sk/spravy/Deň advokácie 25.4.2014](http://www.sak.sk/spravy/Deň_advokácie_25.4.2014). Následne Vám bude doručená na e-mailovú adresu, ktorú uvediete v prihláške, správa o prihlásení sa spolu so zálohovou faktúrou na 50 eur (cena vstupenky pre 1 osobu), prípadne 100 eur (pre 2 osoby). Po zaplatení zálohovej faktúry obdržíte vstupenku jedným z troch spôsobov – podľa výberu, ktorý ste uviedli v prihláške:

1. Poštou na fakturačnú adresu uvedenú v prihláške (do 15. 3. 2014).
2. Osobným prevzatím v sídle SAK v Bratislave (do 15. 3. 2014, dohodnúť vopred s p. Pelikánovou – tel. 02 207 227 27, e-mail: pelikanova@sak.sk).
3. Osobným prevzatím v deň podujatia na recepcii hotela LUX v Banskej Bystrici (25. 4. 2014).

Dátum uzávierky prihlášok je 15. 3. 2014.

Zabezpečenie **ubytovania** individuálne. Hotel LUX ponúka zvýhodnené ceny ubytovania pre účastníkov organizovaného podujatia. Skontaktujte sa prosím s hotelom telefonicky na čísle 048 414 41 41-5 alebo e-mailom na lux@hotellux.sk.

V prípade otázok po dátume uzávierky kontaktujte agentúru DEVON COMMUNICATION, tel. 0911 234 774, e-mail gackova@devoncommunication.sk.

NEPREHLIADNITE! Nové čísla účtov

Od 1. februára 2014 sú zmenené bankové účty. Namiesto čísla účtu treba použiť IBAN a BIC kód.

Platba	Číslo účtu	IBAN	BIC	VS	ŠS	Čiastka	Splatnosť
Príspevok na činnosť SAK	0020318155/6500	SK60 6500 0000 0000 2031 8155	POBNSKBA	reg. č.	2014	268,00 / 134,00	30. 4.
Príspevok do soc. fondu	0020318198/6500	SK63 6500 0000 0000 2031 8198	POBNSKBA	reg. č.	2014	17,00	30. 4.
Poistenie výkonu povolania	0020318171/6500	SK16 6500 0000 0000 2031 8171	POBNSKBA	reg. č.	2014	podľa zmluvy	31. 1.
SF – poplatky za koncipientov	0020318139/6500	SK07 6500 0000 0000 2031 8139	POBNSKBA	reg. č.	2013	96,00/rok 8,00/mes.	do 31. 1.
Semináre	0020318163/6500	SK38 6500 0000 0000 2031 8163	POBNSKBA	faktúra			
Skúšky	0020318155/6500	SK60 6500 0000 0000 2031 8155	POBNSKBA	rod. č.			
Registračné poplatky	0176925146/0900	SK24 0900 0000 0001 7692 5146	GIBASKBX	rod. č.			
Autorizačná kniha	0064535012/0200	SK38 0200 0000 0000 6453 5012	SUBASKBX	reg. č.	649030	6,05 s DPH*	

* Čiastka zahŕňa poplatok 4,00 eur + poštovné 2,05 eur

Správa z Plenárneho zhromaždenia CCBE

V dňoch 29. a 30. novembra 2013 sa z poverenia predsedníctva SAK JUDr. Popovec a Mgr. Lackovičová zúčastnili na Plenárnom zhromaždení CCBE.

Na úvod predsedníctvo CCBE odovzdalo cenu za ľudské práva predsedovi a členom predsedníctva Istanbulskej advokátskej komory ako prejav uznania za ich odvahu a vytrvalosť pri ochrane ľudských práv v Turecku napriek tomu, že čelia útokom a prekážkam zo strany vlády.

Zasadnutie pokračovalo vystúpením poradcu z Generálneho riaditeľstva Európskej komisie (EK) pre spravodlivosť. Prezentoval návrh nariadenia o vytvorení Európskej prokuratúry. Potrebu jej vytvorenia odôvodňuje skutočnosť, že prostredníctvom rôznych podvodov dochádza k zneužitiu podstatnej časti rozpočtu európskych fondov a ich postihovanie v rámci jurisdikcie členských štátov býva často nedostatočné. Európska prokuratúra sa preto má zaoberať trestnými činmi proti finančným záujmom EÚ (korupcia, podvod, sprenevera) v úzkej spolupráci s Europolom. Povinnosť kriminalizovať také konanie a zabezpečiť trestné stíhanie vyplýva zo Zmluvy o fungovaní EÚ. Ak sa nedosiahne jedomyseľný súhlas členských krajín, zmluva umožňuje zvoliť cestu posilnenej spolupráce. V septembri bol návrh predložený na medziinštitucionálnu diskusiu, ktorá bude zrejme pokračovať aj počas ďalšieho predsedníctva.

Predseda Výboru pre Európske súkromné právo prezentoval návrh vyjadrenia k tzv. *Projektu rozsudok* (Judgements Project). Prvým úspešným výsledkom projektu bol Haagsky dohovor o dohodách o voľbe súdu z 30. júna 2005. Od roku 2011 sa práca na projekte obnovila so zameraním na vytvorenie celosvetového multilaterálneho dohovoru týkajúceho sa jurisdikcie, uznávania a vykonávania rozsudkov v civilných a obchodných záležitostiach. Slovenská delegácia privítala iniciatívu CCBE a v hlasovaní návrh vyjadrenia podporila. Zo schváleného stanoviska k doterajšej práci na projekte vyplýva, že dohoda o uznávaní a výkone rozhodnutí je síce pravdepodobná, omnoho ťažšie však bude dosiahnuť dohodu o jurisdikcii. Je preto potrebné zvoliť vhodný model riešenia. CCBE víta prácu v oboch oblastiach, ale treba mať na pamäti, že príliš ambiciózne ciele môžu pochovať aj tie, ktoré by inak boli reálne dosiahnuteľné. Existuje aj obava, že európske štáty s vyspelými jurisdikciami by boli v dôsledku dohody takého rozsahu postavené pred povinnosť uznávať rozhodnutia štátov, ktorých súdnictvo nedosahuje európske štandardy.

Vedúci Stálej delegácie pri ESĽP v krátkosti informoval o stretnutí zástupcov CCBE a Európskeho súdu pre ľudské práva. CCBE v úzkej súčinnosti so sudcami ESĽP pripravuje usmernenie pre advokátov s praktickými radami v súvislosti s konaním na ESĽP. Usmernenie bude obsahovať tri tematické okruhy – rady pri vnútroštátnom konaní, rady pri konaní na ESĽP a rady pri výkone rozhodnutí ESĽP. CCBE ďalej navrhla zlepšiť formuláciu listov informujúcich o neprijateľnosti sťažnosti s podrobnejším odôvodnením a zostaviť jednotný formulár žiadosti o náhradu trov. ESĽP by v budúcnosti chcel podniknúť ďalšie kroky v oblasti vzdelávania advokátov pri aplikácii Európskeho dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd. Na návrh ESĽP prisľúbila CCBE obrátiť sa na členské krajiny a povzbudiť ich, aby vysielali sudcov do Kancelárie ESĽP v rámci dvoj až trojročného dočasného pridelenia a prostredníctvom advokátskych komôr informovali aj o možnosti dočasného pridelenia advokátov.

V októbri sa delegácia CCBE stretla aj so zástupcami Súdneho dvora EÚ. CCBE poukázala na zámer organizovať v roku 2014 konferenciu *Európske súdy – očakávania* s cieľom hľadať riešenia na zlepšenie prístupu občanov k spravodlivosti v rámci diskusie zástupcov členských štátov, európskych inštitúcií, sudcov, tajomníkov súdov a advokátov. Zástupcovia súdu iniciatívu privítali. CCBE sa zaujímala, ako by mohla pomôcť pri riešení aktuálneho problému, preťažnosti Všeobecného súdu. Zástupcovia súdu navrhli, aby CCBE v kontakte s členskými krajinami zdôrazňovala potrebu navýšiť rozpočet. CCBE v tejto súvislosti upozornila na rôznorodosť názorov na to, ako optimálne riešiť preťažnosť Všeobecného súdu. V súvislosti s konaním pred Súdnym dvorom CCBE navrhla zlepšiť informovanie o konaniach o predbežnej otázke, zverejňovať informácie o aktuálnom štádiu konaní, o termínoch pojednávania a pod. Bolo by to praktické, keďže mnohé vnútroštátne súdy z iných štátov riešiacie podobnú vec by mohli sledovať konanie, ktoré je aj pre ne podstatné a vedeli by, kedy možno očakávať rozhodnutie. Zúčastnené strany na záver potvrdili vôľu pokračovať v rozvoji spolupráce.

Predsedička Výboru pre deontológiu informovala o októbrovom stretnutí s EK na tému revízie registra transparentnosti. Povinný zápis do registra nie je stále realitou, preto sa revízia zameriava skôr na odstránenie nedostatkov a na zlepšenie fungovania. Na adresu advokátov často zaznieva kritika, že lobing vo vzťahu k inštitúciám EÚ „skrývajú“ za

povinnosť mlčanlivosti. CCBE bola adresovaná výzva spolupracovať pri hľadaní riešení, ako zlepšiť povesť advokátov v súvislosti s lobingom, a ako dať samotnému pojmu *lobing* aj v širokom povedomí pozitívnejší obsah. CCBE má výhrady k zahrnutiu činnosti v rámci legislatívneho procesu medzi lobistické aktivity a tiež k nejednoznačnej definícii lobistických aktivít. Zástupca EK k prvej námietke argumentoval, že zapojenie do legislatívneho procesu treba zahrnúť do rozsahu lobingu, uvažovať sa však môže o rozlíšení medzi „aktívnou“ a „neaktívnou“ činnosťou. Definícia pojmu musí byť dostatočne široká, aby zahŕňala všetky potenciálne činnosti. CCBE tiež upozornila na chýbajúce ustanovenie nezávislého orgánu, ktorý by sa zaoberal vylúčením subjektov z registra a na absentujúcu možnosť opravného prostriedku. Eurokomisár potvrdil, že zavedenie opravného prostriedku bude Pracovná skupina na vysokej úrovni pre register transparentnosti presadzovať. Ďalej informoval, že EK zvažuje zavedenie tzv. „príkazu mlčanlivosti“, ktorý by po udelení v jednotlivých prípadoch oslobodil advokáta od povinnosti uviesť identitu klienta v registri.

Delegáciám bol na schválenie predložený text príspevku CCBE do diskusie o príprave Post-štokholmského programu. CCBE v ňom odporúča najmä: v oblasti ochrany údajov zvýšenie štandardov ochrany pri spracovávaní údajov úradmi, zaručenie minimálnej úrovne ochrany profesionálnej mlčanlivosti a zlepšenie záruk pri používaní cloud-computingu; v oblasti elektronickej justície vytvorenie európskych štandardov s cieľom zabezpečiť kvalitu v cezhraničných konaniach; v oblasti rodinného práva CCBE vidí priestor na zlepšenie v posilnení spolupráce v cezhraničných veciach, v lepších nástrojoch na zistenie dlžníkov v zahraničí a v harmonizácii kritérií pri hodnotení toho, čo je v záujme dieťaťa; v oblasti trestného práva by bolo potrebné predovšetkým dôkladne zhodnotiť naplnenie cieľov stanovených v predchádzajúcom období (implementáciu doteraz prijatej legislatívy) a zabezpečiť dostupnosť právnej pomoci aj pre obeť, pre podozrivých a obvinených; odporúča aj navrhnutie legislatívy o ochrane prezumpcie nevinoty. Obsah stanoviska bol schválený.

Druhý rokovací deň začal prezentáciou Peter Hustinx, Európsky dozorný úradník pre ochranu údajov. Európska komisia koncom novembra predstavila opatrenia, ktoré treba prijať na obnovenie dôvery v dátové toky medzi EÚ a USA. Stratégia vychádza z diskusií medzi krajinami a z analýz, ktoré od júla vykonávala pracovná skupina zriadená na účely vyšetrovania stavu ochrany údajov a známych Snowdenových odhalení. Pán Hustinx sa venoval prebiehajúcej reforme ochrany údajov. Zdôraznil nevyhnutnosť rozlišovať medzi porušeniami suverenity štátov a súkromia občanov zneužívaním štátnej moci z dôvodu bezpečnosti na jednej strane a prirodzeným následkom čoraz rozšírenejšieho používania informačných technológií. Druhá problematika si vyžaduje reformu ochrany údajov, ktorá má posilniť zodpovednosť subjektov spracovávajúcich údaje zavedením pokút, zefektívniť súčasné ochrany v praxi a znova definovať pôsobnosť európskej legislatívy. Posilnenie ochrany však nemožno do-

siahnuť len novou legislatívou, ale aj dôkladnejšou a zjednotenou implementáciou smerníc do právnych poriadkov členských štátov; práve toto označil za značný problém. Ubezpečil zhromaždenie, že reforma nepoškodí princíp profesionálnej mlčanlivosti. Odlišné kroky sa vyžadujú v oblasti bezpečnosti, ktorá ostáva v suverénnej pôsobnosti každého štátu. Na európskej úrovni sa momentálne pracuje na definovaní princípov legitímneho odpočúvania: kedy je takýto zásah oprávnený a akceptovateľný, za akých podmienok a pri zachovaní transparentnosti. Uvedené kritériá by mali byť v súlade s judikatúrou ESĽP. Parlament predstavil návrh zaviesť v pripravovanej reforme nástroj na zabezpečenie absolútneho zákazu protiprávneho odpočúvania dát na základe mimo-európskeho právneho poriadku, okrem prípadov, kedy by bolo v súlade s medzinárodnou zmluvou, alebo ak by išlo o výkon dohľadu. Komisia je tomuto návrhu naklonená, aj keď Rada zrejme nebude tak skoro pripravená akceptovať tento koncept.

Výbor pre vzdelávanie predložil delegáciám návrh Rezolúcie CCBE o ďalšom vzdelávaní advokátov. Rezolúcia konštatuje, že ďalšie vzdelávanie advokátov pomáha zabezpečovať kvalitu právnych služieb. Spoločné vzdelávacie kurzy pre advokátov z viacerých krajín o práve EÚ a práve členských štátov pomáhajú budovať dôveru v jednotlivé právne systémy, preto by príslušné orgány mali zaviesť jasný a prehľadný mechanizmus uznávania vzdelávania bez potreby predloženia osvedčeného prekladu do štátneho jazyka alebo iných bariér. Členské krajiny, ktoré zaviedli povinný systém ďalšieho vzdelávania advokátov, by mali odstrániť situácie, kedy advokát podľa smernice o usadení podlieha povinnému vzdelávaniu v dvoch krajinách. V záujme zjednotenia procesu uznávania ďalšieho vzdelávania advokátov sa odporúča, aby bolo vzdelávanie založené na spoločnom systéme uznávania vhodného pre advokáciu. Rezolúcia odporúča, aby komory podnikli potrebné kroky pre zosúladenie ich úpravy so závermi rezolúcie. CCBE bude zverejňovať a prezentovať kroky prijaté na úrovni EÚ v tejto oblasti. Na svojej stránke bude aktualizovať základné informácie o systémoch ďalšieho vzdelávania advokátov v jednotlivých krajinách. Delegácie rezolúciu schválili.

Od roka 2014 sa rozšíri zoznam členov CCBE o nového pozorovateľa, Federálnu advokátsku komoru Ruskej federácie. Bola schválená zmena statusu Srbskej advokátskej komory z pozorovateľa na pridruženého člena, pretože v januári 2014 sa začnú medzi Srbskom a EÚ prístupové rokovania.

Na záver stretnutia Plenárne zhromaždenie zvolilo tretieho viceprezidenta CCBE na rok 2014, ktorým sa stal pán Ruthven Gemmel zo Škótska. Odchádzajúci prezident Evangelos Tsouroulis poďakoval za úspešnú spoluprácu a podporu v uplynulom roku a poprial nastupujúcemu prezidentovi pánovi Aldovi Bulgarellimu a všetkým komorám združeným v CCBE, aby úspešne čelili „vetrom zmien, ktoré budú v advokácii viať v nadchádzajúcich rokoch“.

Mgr. Lucia Lackovičová
Information Officer

INZERCIA SA V ELEKTRONICKEJ VERZII NEZOBRAZUE

Z DISCIPLINÁRNYCH ROZHODNUTÍ ČAK

Povinnosť advokáta rešpektovať podmienky dohody o úschove peňazí

Je závažným porušením povinností advokáta, ak klientovi vyplatí peňažnú čiastku uloženú do jeho úschovy protistranou, napriek tomu, že nie sú splnené podmienky, ktorými bola táto výplata podmienená v dohode medzi klientom a protistranou.

*Rozhodnutie disciplinárneho senátu disciplinárnej komisie
Českej advokátskej komory z 1. septembra 2000, sp. zn. K 75/00¹*

Dotknuté ustanovenia:

- § 16 ods. 2 zákona č. 85/1996 Sb., o advokácii v platnom znení
- **obdobné ustanovenia slovenských právnych predpisov:** § 18 ods. 2² zákona č. 586/2003 o advokácii v platnom znení

Disciplinárny senát uznal disciplinárne obvineného advokáta za vinného z disciplinárneho previnenia, ktorého sa dopustil

tým, že

napriek tomu, že v uzatvorenej dohode z 26. 7. 1999, ktorú vypracoval pre svojho klienta a jeho protistranu, bolo výslovne uvedené, že určitá čiastka, ktorú protistrana zložila pre klienta do úschovy na účet disciplinárne obvineného v peňažnom ústave, môže byť vyplatená klientovi len po predložení vyhlásenia oboch účastníkov o vypratání domu klientom, dňa 13. 10. 1999 dal pokyn na poukázanie tejto čiastky z úschovy svojmu klientovi bez toho, aby došlo k vyprataniu jeho klienta z domu a aby mal od účastníkov dohody vyhlásenie o vypratání,

teda

nekonal pri výkone advokácie čestne a svedomito,

čím porušil

§ 16 ods. 2 zákona o advokácii.³

Podľa § 32 ods. 3 písm. c) zákona o advokácii disciplinárne obvinenému za to bolo uložené disciplinárne opatrenie – **pokuta vo výške 5 000 Kč.**

Disciplinárne obvinenému advokátovi bola súčasne uložená povinnosť zaplatiť na účet Českej advokátskej komory náhradu nákladov konania vo výške 3 000 Kč.

Z odôvodnenia:

Disciplinárny senát prerokoval disciplinárnu žalobu podanú proti disciplinárne obvinenému advokátovi pre skutok popísaný vo výrokovvej časti tohto rozhodnutia a dospel k nasledovným skutkovým a právnym záverom:

Disciplinárne obvinený podľa požiadavky svojho klienta a jeho protistrany spísal dohodu, ktorú obaja podpísali dňa 26. 7. 1999. V tejto dohode sa protistrana zaviazala, že klientovi disciplinárne obvineného vyplatí určitú čiastku zložením do úschovy disciplinárne obvineného na jeho účet v peňažnom ústave s tým, že disciplinárne obvinený je oprávnený zloženú sumu poslať svojmu klientovi po tom, čo od obidvoch účastníkov tejto dohody dostane vyhlásenie, že určitý dom jeho klient vypratá.

Disciplinárne obvinený dal pokyn k výplате zloženej čiastky svojmu klientovi po tom, čo sa náhodne stretol v peňažnom ústave s protistranou a tá ho informovala o zložení čiastky do jeho úschovy. Disciplinárne obvinený si už sám zmienenu dohodu a jej obsah neoveroval a dal pokyn, aby bola táto čiastka vyplatená klientovi. V skutočnosti v tejto dobe sa ešte klient z predmetnej nehnuteľnosti nevysťahoval, resp. ju úplne nevypratá a disciplinárne obvinený rozhodne nemal od obidvoch účastníkov dohody písomné vyhlásenie o vypratání.

Z obsahu spisu ďalej vyplynulo, že disciplinárne obvinený ihneď po tom, čo bol na nesprávnosť tohto postupu upozornený, obrátil sa na svojho klienta so žiadosťou o vrátenie poukázanej sumy, k čomu však nedošlo.

Disciplinárny senát sa nezaoberal tvrdením sťažovateľa, že mu konaním disciplinárne obvineného vznikla škoda, čo nepovažoval za dôvodné. Rovnako tak nepovažoval za pravdivé tvrdenie sťažovateľa, že disciplinárne obvinený nepodnikol žiadne kroky k náprave, nakoľko disciplinárne obvinený

vyvinul úsilie smerujúce k vráteniu peňazí zo strany klienta. Disciplinárny senát vzal do úvahy aj skutočnosť, že krátko po vyplatení peňazí klientovi sa klient vstahoval a nehnuteľnosť tak bola vyprataná.

Disciplinárny senát skonštatoval, že disciplinárne obvinený sa dopustil disciplinárneho previnenia, pretože nekonal pri výkone advokácie čestne a svedomito, ako mu to ukladá zákon. Vo veci bolo nepochybné, že disciplinárne obvinený mal obsah dohody skontrolovať ešte pred pokynom na vyplatenie zloženej sumy svojmu klientovi. Na druhej strane disciplinárny senát uveril tvrdeniu disciplinárne obvineného, že z jeho strany išlo len o nedopatrenie, nie o úmysel zvýhodniť svojho klienta. Disciplinárny senát preto dospel k záveru, že zo strany disciplinárne obvineného išlo o nesvedomité konanie, len tak sa dotýka jeho cti, avšak nie o nečestné konanie, smerujúce proti účastníkom dohody.

Disciplinárny senát nemal o osobe disciplinárne obvineného mimo tento prípad žiadne negatívne poznatky, keď zistil, že disciplinárne obvinený pôsobí v advokácii dlhodobo (od r. 1992) bez toho, aby boli známe akékoľvek problémy pri výkone advokácie. K poľahčujúcim okolnostiam na strane disciplinárne obvineného bolo potrebné pripočítať aj jeho úsilie o nápravu pochybenia ako aj postoj disciplinárne obvineného, keď prehlásil, že je pripravený uhradiť akúkoľvek škodu protistrane. Vzhľadom na tieto skutočnosti disciplinárny senát rozhodol o uložení disciplinárneho opatrenia vo forme pokuty na spodnej hranici sadzby podľa § 32 ods. 3 písm. c) zákona o advokácii.

Rozhodnutie je redakčne krátené, upravované a doplnené o odkazy na citované ustanovenia pod textom

Poznámky

- 1 preložené a spracované podľa Syka, J.: **Z kárné praxe**. In: Bulletin advokácie, č. 2/2001, s. 71-72
- 2 **§ 18 ods. 2 slovenského zákona o advokácii:**
„Advokát je povinný pri výkone advokácie postupovať s odbornou starostlivosťou, ktorou sa rozumie, že koná čestne, svedomito, primeraným spôsobom a dôsledne využíva všetky právne prostriedky a uplatňuje v záujme klienta všetko, čo podľa svojho presvedčenia považuje za prospešné. Pritom dbá na účelnosť a hospodárnosť poskytovaných právnych služieb.“
- 3 **§ 16 ods. 2 českého zákona o advokácii:**
„Pri výkone advokácie je advokát povinný jednáť čestne a svedomito; je povinný využívať dôsledne všetky zákonné prostriedky a v ich rámci uplatniť v záujme klienta všetko, čo podľa svojho presvedčenia pokladá za prospešné.“

*Právnu vetu a rozhodnutie preložila a spracovala
Mgr. Tatiana Frištková
advokátska koncipientka*

Prvý ročník Advokátskeho behu na lyžiach POZVÁNKA

Regionálni zástupcovia Banskobystrického kraja
(Jana Biroščáková a Miroslav Abelovský)
a Slovenská advokátska komora
pre kolegov organizujú

Prvý ročník Advokátskeho behu na lyžiach

(nielen pre pokročilých, ale aj pre začiatočníkov,
ktorí by tento krásny a zdravý šport chceli vyskúšať),
**alternatívne pre priaznivcov zjazdového lyžovania
s možnosťou zjazdovania či iného športového vyžitia**

15. a 16. marca 2014

Účastníkom odporúčame prísť do miesta konania
už 14. marca 2014.

Miesto:

Stredisko Skalka pri Kremnici (www.skalkaarena.sk)

Ubytovanie:

Hotel Minciar (www.minciar.com)

Ubytovanie a iné služby si účastníci zabezpečujú
a hradia sami. Hotel ponúka masáže aj saunu
a stravu vo forme raňajok, polpenzie či plnej penzie.

**Kancelárii komory prosíme nahlásiť Váš predbežný
záujem o ubytovanie do 3. marca 2014, aby bolo
možné zabezpečiť požadovanú ubytovaciu kapacitu.**

Športový program:

- nesúťažný, skôr turistický charakter podujatia,
výber trás podľa záujmu a kondície účastníkov,
- možnosť objednania výstroja v požičovniach
priamo na Skalke alebo v Kremnici,
- ponuka služieb inštruktorov bežkovania
pre začiatočníkov na oba bežecké štýly,
- v blízkom Relax Centre sauna, bazén a bowling.

Spoločenský program:

v sobotu spoločenský večer v hoteli

Prihlášku nájdete na www.sak.sk v časti Správy.

Bližšie informácie:

Katarína Marečková

tel: 02 204 227 28, mareckova@sak.sk

Jana Biroščáková

birosckova@brazdil.sk

Advokácia v Európe

Výber z európskych
advokátskych bulletinov

Reforma úradného tajomstva v Rakúsku – sprístupnenie informácií verejnosti

Rakúska advokácia víta aktuálne vedenú diskusiu o reforme úradného tajomstva v Rakúsku. Podstata reformy spočíva v nahradení všeobecne platného úradného tajomstva radou ustanovení jasne vymedzujúcich utajované skutočnosti. Vo všetkých ostatných prípadoch má platiť všeobecné právo prístupu k úradným informáciám. Zástancovia reformy tvrdia, že úradné tajomstvo v aktuálnom znení bráni konaniu zo strany štátu a že verejnosť má mať prístup k utajovaným informáciám.

Vzhľadom na to, že advokácia je povolaná chrániť práva občanov, je znepokojená neprimeranosťou navrhovaných obmedzení úradného tajomstva, a preto sa obzvlášť vo vzťahu zachovania úradného tajomstva v trestnoprávných veciach na obranu jednotlivcov obvinených v trestnom konaní jednoznačne vyjadrila za zachovanie informácií týkajúcich sa vyšetrovania v utajení. Rovnako nesúhlasí ani so zverejňovaním predbežných výsledkov alebo vybraných častí spisu. V opačnom prípade by v prospech všeobecného záujmu verejnosti dochádzalo k porušovaniu prezumpcie nevinu a ďalších základných práv a slobôd obvinených v trestnom konaní, obzvlášť práva na súkromný a rodinný život. Z Charty základných práv EÚ však jednoznačne vyplýva dôvod zachovania obsahu trestného spisu v utajení – je ním zásada prednosti ochrany základných práv a slobôd jednotlivcov pred všeobecným záujmom verejnosti na sprístupnení informácií. Skúsenosti z mnohých veľkých prípadov ukazujú, že na verejnosť nie zriedkakedy preniknú citlivé informácie z neuzavretých spisov, čím dochádza k nenávratnému poškodeniu dobrého mena, kariéry, existencie dotknutých osôb. Je nutné uvedomiť si, že udržiavanie úradného tajomstva slúži na ochranu obvineného a zároveň ochranu spoločnosti – dotknutými sú všetci.

Aj čl. 17 Charty základných práv EÚ pripúšťa obmedzenia Chartou garantovaných občianskych práv a slobôd len vo výnimočných prípadoch, rakúska advokácia apeluje na svojho zákonodarcu, aby pristúpil k reforme úradného tajomstva len pokiaľ zabezpečí dodržanie zásady primeranosti, výsledný prospech pre občiansku spoločnosť a zároveň také prostriedky, ktorými bude vedieť efektívne zabrániť zneužitiu citlivých informácií o dotknutých osobách. „Jedno musí byť zrejme: Úradné tajomstvo má chrániť práva občanov, nie utajovať úradné konanie či naopak, nečinnosť úradov. Úradné tajomstvo sa nevyňašlo nato, aby bol v štáte zriadený by-

rokratický aparát, ale výlučne za účelom udržania a podporovania právneho štátu.“

K zodpovednosti advokáta

Advokát zodpovedá za dôsledky, ak vlastné právomoci z mandátu deleguje na sekretariát

V konaní VI ZB 71/11 o náhradu škody v dôsledku dopravnej nehody nemecký najvyšší súd rozhodoval o tom, či asistentka sekretariátu, spoľahlivá a dlhoročná spolupracovníčka, ktorá k spisu dotknutého klienta chybne zaznamenala, že vo veci nemá byť podané odvolanie, zodpovedá za škodu spôsobenú klientovi v dôsledku zmeškania lehoty na podanie odvolania. Nadriadený, právny zástupca klienta, najskôr usmernil asistentku tak, že vo veci má byť podané odvolanie. Následne nato, po vydaní pokynu advokáta, sa k veci podania odvolania proti rozsudku vyjadrila i zamestnankyňa spoločnosti poskytujúcej pre kanceláriu služby povinného poistenia. Asistentke sekretariátu síce dala pokyn v tých istých intenciách ako advokát, na strane asistentky však došlo k nedorozumeniu zapríčinenému telefonickým prenosom a následne k chybnému zápisu. Krátko nato advokát vymazal zo svojho záznamu pôvodne správne poznačenú odvolaciu lehotu. Vážna chyba vyšla najavo až na desiaty deň po uplynutí lehoty na podanie odvolania.

Najvyšší súd vo výroku rozsudku z 2. 10. 2012 uviedol: *Advokát smie delegovať na asistentských zamestnancov sekretariátu svojej kancelárie vybavovanie jednoduchých záležitostí, teda takých, ktorých predpokladom nie je obzvlášť náročná duševná práca či právnické vzdelanie. Takými sú napríklad osobné doručovanie pošty alebo zaznamenávanie úradných lehôt, ktoré predtým stanovil advokát.* Najvyšší súd však zdôraznil, že v predmetnom spore šlo oveľa viac o posúdenie otázky, či má alebo nemá byť podané odvolanie proti rozsudku podľa pokynov právneho zástupcu klienta – advokáta. Zodpovedanie tejto otázky sa bezprostredne týka mandátu a konečné rozhodnutie nemôže byť prenechané na telefonický rozhovor asistentky kancelárie. Takéto rozhodnutie totiž nesporne spadá do výlučnej oblasti zodpovednosti advokáta, ktorý sa smie spoľahnúť jedine na písomné alebo osobne udelené ústne pokyny klienta alebo inej stránky. Na záznamy telefonátov predložené sekretariátom, ktoré klient alebo iná stránka neautorizovala, sa advokát spoľahnúť nesmie, iba ak by si udelený pokyn či informáciu u týchto osôb osobne overil a ubezpečil sa o tom, či má skutočne postupovať v zmysle predloženej informácie.

Advokát nezodpovedá automaticky za každé svoje pochybenie

Ak klient prehrá právny spor v dôsledku pochybenia svojho advokáta, neprislúcha klientovi náhrada škody, ak je výsledok predchádzajúceho konania v súlade s materiálnym právom. Ide o rozsudok nemeckého Najvyššieho súdu vo veci IX ZR 207/11 z 25. 10. 2012.

Pripravila **Mag. iur. Jana Brániková, MBA**

Bulletin advokacie prináša...

Vyberáme z čísla 12/2013 českého *Bulletinu advokacie*

JUDr. David Uhlíř, podpredseda Českej advokátskej komory, sa v **Úvodníku** okrem iného zamýšľa aj nad potrebou zlepšenia vzdelávania advokátskych koncipientov. Advokátsku skúšku v ČAK absoljuje ročne viac ako 1 000 advokátskych koncipientov, čo podľa názoru autora úvodníku robí z ČAK najväčšiu vzdelávaciu inštitúciu v Čechách. Zároveň sa vracia k v minulosti aplikovanému pravidlu, podľa ktorého sa na advokátskej skúške advokátskeho koncipienta zúčastňoval tiež advokát. Považuje to za pozitívnu súčasť zodpovednosti advokáta za prípravu advokátskeho koncipienta na výkon povolania.

V **Aktualitách** číslo prináša správu z X. konferencie o histórii advokácie konanej v Prahe 8. novembra 2013, prehľad víťazov súťaže právnická firma roku 2013 a prehľad povinných platieb súvisiacich s členstvom v ČAK a výkonom advokátskeho povolania v ČR. Rubrika obsahuje tiež informáciu o rozhodnutí Najvyššieho súdu ČR sp. zn. 30 Cdo 1475/201 z 23. októbra 2013, ktorým Najvyšší súd ČR zdôraznil, že ČAK, ktorá vykonáva verejnú správu na úseku advokácie, môže v každom jednotlivom prípade overovať, či vzdelanie žiadateľa o zápis do zoznamu advokátskych koncipientov zodpovedá obsahom a rozsahom všeobecnému vzdelaniu, ktoré je možné získať v magisterskom študijnom programe v odbore právo na vysokej škole v Českej republike.

Časť **Z českej advokácie** obsahuje rozhodnutie kárneho senátu kárnej komisie ČAK z 10. 6. 2013, sp. zn. K 29/2013, podľa ktorého je disciplinárnym previnením, ak si advokát ako nájomca neplní svoje prevzaté záväzky, stručná informácia o zasadnutí predstavenstva ČAK, popis skúseností českého advokáta zo zážito v Nemecku, ako aj informáciu o prijatí návrhu 15. protokolu Dohovoru o ochrane ľudských práv a slobôd 26. apríla 2013 Radou Európy, resp. Parlamentným zhromaždením, ktorý bol zmluvným štátom predložený na podpis 24. októbra 2013.

Výber z judikatúry obsahuje už spomínané rozhodnutie Najvyššieho súdu ČR, sp. zn. 30 Cdo 1475/2013, z 23. októbra 2013 so vzťahom k slovenskej Paneurópskej vysokej škole a podmienkam, za ktorých jej absolventi môžu byť zapísaní do zoznamu advokátskych koncipientov vedenom ČAK, rozsudok Najvyššieho súdu ČR, sp. zn. 22 Cdo 648/2012, z 26. februára 2013 k prieskumu platnosti uznesení valného zhromaždenia pri vyporiadaní BSM, podľa právnej vety ktorého „v konaní o vyporiadaní BSM nemožno preskúmavať platnosť uznesení valného zhromaždenia o tom, že spoločnosťou vytvorený zisk nebude spoločníkom vyplatený“ a ná-

lez Ústavného súdu ČR, sp. zn. I. ÚS 1799/2013, z 3. septembra 2013 k predkladaniu návrhov a listín registrovanému súdu, podľa právnej vety ktorého „návrh na zápis do obchodného registra, ako aj listiny preukazujúce skutočnosti v tomto návrhu uvedené, možno predkladať v listinnej alebo elektronickej podobe. Voľba je na navrhovateľovi. Zo žiadneho právneho predpisu nevyplýva povinnosť účastníka predložiť registrovanému súdu listinu preukazujúcu skutočnosti uvedené v návrhu ako v písomnej, tak aj v elektronickej podobe.“

V prehľade novej **odbornej literatúry** sú uverejnené recenzie publikácií *Občanské právo hmotné. Svazek I., Díl první: Obecná část* (J. Dvořák, J. Švestka, M. Zuklínová a kol.), *Občanské právo hmotné. Relativní majetková práva* (P. Raban a kol.), *Občanské právo pro každého. Pohledem (nejen) tvůrcu nového občanského zákoníku* (K. Eliáš, B. Havel, P. Bezouška, D. Šustrová), *Trestní řád* (Pavel Šámal a kol.), *Civil and Commercial Mediation in Europe, Vol. I., National Mediation Rules and Procedures* (Carlos Esplugues, José Luis Iglesias, Guillermo Palao (Eds.)), *Zákon o pojištění odpovědnosti z provozu vozidla. Komentář* (L. Jandová, P. Vojtek), *Vstup cizince na území státu. Pohled mezinárodního, unijního a českého práva* (P. Pořízek) a *Advokácia v spomienkach advokátov* (vydanej Slovenskou advokátskou komorou).

Rešerše odborných článkov uverejnených v iných periodikách obsahujú článok *Európska komisia pristúpila k rozsiahlej zmene úpadkového práva* (P. Mišúr, *Obchodněprávní revue* č. 2/2013), článok *Doručování do datových schránek* (P. Mates, *Právní rozhledy* č. 13-14/2013), článok *V čem spočívá dědická smlouva a odkaz* (J. Pavelka, D. Šmída, *Právní rádce* č. 7/2013), článok „*Oddlužení podnikatele*“ *nejenom v rozhodovací praxi* (Z. Grus, V. Cidlina, *Právní rozhledy* č. 20/2013), uznesenie Vrchného soudu v Prahe k problému *Zaměnitelná firma obchodní společnosti nepůsobí sama o sobě neplatnost založení této společnosti* (*Obchodněprávní revue* č. 10/2013), článok *Přebírání „obsahu“ v českých médiích jako výzva pro autorské právo* (O. Preuss, *Právní rozhledy* č. 18/2013) a článok *Jednatelé jako kolektivní orgán* (L. Josková, *Rekodifikace a praxe* č. 10/2013).

Príspevky z **odbornej teórie a praxe** sú venované nasledovným problémom:

prof. JUDr. Luboš Tichý

Pravdepodobnosť v hmotnom práve a miera dôkazov (skica o možnej zmene paradigmy v NOZ)

Príspevok sa zaoberá skutočnosťou, že nový český občiansky zákonník zavádza pojem pravdepodobnosti a dopadom tejto zmeny na koncepciu miery dôkazov v súdnej praxi. V úvode predstavuje samotný problém a jeho riešenie v Českom, nemeckom a rakúskom práve, následne sa zaoberá otázkou významu hmotného a procesného práva pre mieru dôkazov, rozoberá otázku pojmu pravdepodobnosti a jej význam pre dôkazné konanie, resp. hodnotenie dôkazov českými súdmi. Svoje závery aplikuje pre interpretáciu troch vybraných skutkových podstatí nového českého občianskeho zákonníka a v závere príspevku zhŕňa poznatky, ku ktorým dospel.

prof. (em.) Dr. Reinhard Greger

Dôkaz a pravdepodobnosť

Príspevok sa venuje problému unesenia dôkazného bremena v prípadoch, kedy pre skutkové tvrdenia strany v konaní hovorí vysoká pravdepodobnosť a napriek tomu strana dôkazné bremeno neunesie, pretože nedokáže predložiť dôkaz. Zhŕňa pokusy o vyhnutie sa takémuto neuspokojivému výsledku v nemeckej právnej vede a judikatúre. Takýmito pokusmi bolo zníženie požiadaviek na presvedčenie súdu, nahradenie subjektívneho dôkazného kritéria objektívnou mierou presvedčivosti, uľahčenie dôkazov sudcovským právom pre určité konštelácie a uľahčenie bremena tvrdenia. Po zhodnotení uzatvára, že v dôkaznom práve nemá pojem pravdepodobnosti právo na existenciu. Sudca môže založiť svoje rozhodnutie len na takých tvrdeniach, o ktorých pravdepodobnosti je presvedčený. Vymenúva možnosti postupu v prípadoch, ak je doložené dôkazu pre určité skutočnosti spojené s problémami.

doc. JUDr. Zdeněk Koudelka, Ph.D.

Zákonná príslušnosť štátneho zastupiteľstva ako právna hodnota

Autor sa v úvode venuje dodržiavaniu zákonnosti v otázke príslušnosti štátneho zastupiteľstva ako jednej zo záruk na spravodlivý proces, ktorá bráni svojvôli štátnych orgánov a zneužívaniu moci. Na konkrétnych kauzách poukazuje na prípady, kde zákonná príslušnosť dodržaná nebola, venuje sa tak miestnej príslušnosti, ako aj vecnej príslušnosti. V závere konštatuje, že automatická zmena sudcu pre prípravné konanie so zmenou štátneho zastupiteľstva, napr. formou

odňatia a prikázania veci na štátnom zastupiteľstve individuálnym právnym aktom narušuje zásadu zákonného sudcu určenú podľa všeobecných zákonných pravidiel.

JUDr. Michal Kučera

Použitie Dohovoru v obchodnom práve

Autor v príspevku vychádza zo skúsenosti, že zdanlivo nesúrodé pojmy ako ľudské práva a obchodné pojmy majú početné prieniky a uplatnenie dohovoru v obchodnom práve je realitou. V jednotlivých častiach sa venuje otázke, kto môže práva vyplývajúce z Dohovoru uplatňovať, otázke, voči komu je možné práva vyplývajúce z Dohovoru uplatňovať, otázke predmetu ochrany a typológii prípadov (rozhodcovské konanie – prístup k súdu, prienik záruk čl. 6 Dohovoru a čl. 1P1, daňové, exekučné a trestné konanie, duševné vlastníctvo, právo Európskej únie).

JUDr. Martina Řeřichová

Inštitút náhradného obhajcu na Slovensku

V úvode príspevku sa autorka venuje právnej úprave inštitútu obhajcu v slovenskom právnom poriadku všeobecne. Napriek tomu, že sa prikláňa k pozitívnemu hodnoteniu zákonodarcu upraviť inštitút náhradného obhajcu, za spornú považuje realizáciu. Za nevýhodu považuje, že obvinený nemusí byť vždy spokojný s advokátom, ktorý mu bol ustanovený ako náhradný obhajca. Za vhodnosť riešenia zákonnej úpravy inštitútu náhradného obhajcu považuje, že súd náhradného obhajcu ustanoviť môže, čo a *contrario* znamená, že i nemusí.

Spracoval JUDr. Peter Kalata
kancelária SAK

Výročný kongres AIJA – Medzinárodného združenia mladých právnikov Pozvánka

AIJA bola založená v roku 1962 skupinou mladých nadšených advokátov z viacerých krajín a jej podujatia zaznamenali okamžitý úspech. Je jedinou celosvetovou asociáciou zameranou na mladých právnikov vo veku do 45 rokov. Od svojho vzniku každoročne organizuje výročný kongres. Samozrejme, ani tento rok nie je výnimkou.

V dňoch 26. – 30. augusta 2014 privíta mladých právnikov z celého sveta metropola českej republiky Praha.

Kongres je príležitosťou stretnúť sa s viac ako 500 mladými právnikmi a odovzdať si navzájom skúsenosti, rozšíriť poznatky, vychutnať si vysoko kvalitný vedecký program a v neposlednom rade zažiť neopakovateľnú atmosféru históriou dýchajúceho mesta. Ani tento rok nebude chýbať najobľúbenejšia súčasť spoločenskej časti programu *home hospitality*, v rámci ktorej sú účastníci v skupinkách pozvaní na večer domov k miestnym právnikom. Či tento večer využijú na

nadviazanie obchodných vzťahov, alebo či zostanú len pri priateľskom stretnutí, je na samotných účastníkoch. V každom prípade ide o príležitosť, ktorú môže každý využiť na osobný rozvoj alebo na postupné budovanie siete medzinárodných kontaktov. Práve takýmito podujatiami AIJA naplňa ciele, ku ktorým patrí rozvíjanie spolupráce a priateľských stykov medzi mladými právnikmi z rôznych kútov sveta, sprostredkovanie výmeny know-how či vzájomné vzdelávanie sa. Pre všetkých (nielen) mladých slovenských advokátov a koncipientov nech je preto tento článok súčasne aj pozvánkou na účasť. Každý je vítaný.

Podrobné informácie o podujatiach AIJA je možné získať na stránke www.ajja.org, kde sú uvedené pokyny pre účastníkov kongresu vrátane programu. Na prípadné otázky ohľadom činnosti AIJA rád osobne odpovie JUDr. Ondrej Bukna. 0905 358473, ondrej.bukna@hotmail.com.

DO VAŠEJ KNIŽNICE

**Kontrola
v obecnej samospráve**

Tekeli, J. – Hoffmann, M.: **Kontrola v obecnej samospráve**
Bratislava : EUROKÓDEX, s. r. o., 2013, 280 s.
ISBN: 978-80-89447-97-8

V roku 2013 vyšla publikácia, ktorá ponúka komplexný rozbor kontrolnej sústavy obecnej samosprávy. Podrobne analyzuje platnú právnu úpravu a poukazuje na jej nedostatky, ponúka aplikačné riešenie nejasných zákonných ustanovení a predkladá logické, konštruktívne a potreby praxe zohľadňujúce návrhy na úrovni *de lege ferenda*. Autori pri koncipovaní publikácie vychádzali z analýzy všeobecných inštitútov fungovania slovenskej samosprávy na úrovni obcí, následne postupným prechodom od všeobecného k osobitnému upriamili pozornosť na rozbor jednotlivých inštitútov kontrolného systému obecnej samosprávy.¹

Monografia rozdelená do štyroch kapitol. Úvodná kapitola *Historické a právne východiská kontroly* predstavuje vstupný exkurz do problematiky kontrolného systému činnosti samosprávy.

V ďalšej kapitole *Medzinárodné štandardy kontrolnej činnosti vo verejnom sektore* autori venujú pomerne širokú pozornosť smerniciam, manuálom a odporúčaniam Medzinárodnej organizácie najvyšších kontrolných inštitúcií.

Tretia kapitola *Vnútroštatná kontrola v slovenskej obecnej samospráve* upriamuje pozornosť predovšetkým na postavenie a činnosť hlavného kontrolóra obce. Táto časť publikácie môže byť vhodnou pomôckou pre osoby vykonávajúce pôsobnosť hlavného kontrolóra obce. Vysvetľuje, ako správne aplikovať nezrozumiteľnú, či nejednoznačnú právnu úpravu a poskytuje aj veľmi cenné praktické odporúčania súvisiace s činnosťou hlavného kontrolóra obce.

Časť tretej kapitoly je venovaná rozsahu kontrolnej činnosti hlavného kontrolóra obce. Autori vymedzujú predmet kontrolnej činnosti, kritériá na výkon kontrolnej činnosti, ako aj subjekty, voči ktorým je hlavný kontrolór obce oprávnený vykonávať svoju pôsobnosť.

Rozsiahlu pozornosť autori venujú procesnému postupu hlavného kontrolóra obce pri výkone kontrolnej činnosti. Zákon o obecnom zriadení priamo neupravuje pravidlá kontrolnej činnosti, ale odkazuje na použitie pravidiel kontrolnej činnosti, ktoré sú pre orgány štátnej správy ustanovené v zákone č. 502/2001 Z. z. o finančnej kontrole a vnútornom audite.² Uvedený zákonný odkaz však vyvoláva v aplikačnej praxi viaceré nepresnosti pri uskutočňovaní kontroly zo strany hlavných kontrolórov obcí.³ Najvhodnejšou alternatívou, ako odstrániť tieto aplikačné nejasnosti je podľa autorov samostatný zákon o kontrole v územnej samospráve, ktorý by

okrem iného upravoval aj procesný postup výkonu kontroly v územnej samospráve.

Popri hlavnom kontrolórovi obce autori venujú pozornosť aj ostatným subjektom vnútornej kontroly v slovenskej obecnej samospráve.

Štvrtá kapitola s názvom *Vonkajšia kontrola vo vzťahu k územnej samospráve* sa venuje analýze orgánov, ktoré existujú mimo systému územnej samosprávy a svojou činnosťou istým spôsobom dohliadajú na to, aby výkon územnej samosprávy bol v súlade s ústavou a zákonmi. Spomedzi ústavných orgánov, ktoré patria do systému vonkajšej kontroly územnej samosprávy, autori venujú najširšiu pozornosť Najvyššiemu kontrolnému úradu SR.

Vo vzťahu k súdnej kontrole územnej samosprávy autori diferencujú kontrolu vykonávanú Ústavným súdom Slovenskej republiky a kontrolu vykonávanú správnymi súdmi: „... ústavný súd je orgánom kontroly ústavnosti ... a správne súdnictvo plní úlohy kontroly a ochrany zákonnosti.“

Ako ďalšia súčasť systému kontroly územnej samosprávy je analyzovaný *Dozor prokuratúry nad zákonnosťou v územnej samospráve*. Hneď v úvode autori vymedzujú charakter dozoru prokuratúry nad činnosťou územnej samosprávy: „Vo vzťahu k orgánom územnej samosprávy prokuratúra nemá postavenie nadriadeného orgánu, jej právne prostriedky majú charakter iniciálny a odporúčací.“ Následne definujú rozsah výkonu dohľadu zo strany prokuratúry, metódy a právne prostriedky prokurátorského dozoru.

Medzi orgány kontroly činnosti územnej samosprávy autori zaraďujú aj verejného ochrancu práv.

Prostriedkom spoločenskej kontroly územnej samosprávy je podľa autorov: inštitút povinného hromadného zverejňovania informácií a sprístupňovanie informácií na žiadosť podľa zák. č. 211/2000 Z. z. o slobodnom prístupe k informáciám (zákon o slobode informácií) v znení neskorších predpisov, inštitút sťažností podľa zák. č. 9/2010 Z. z. o sťažnostiach v znení neskorších predpisov a inštitút petícií podľa zák. č. 85/1990 Zb. o petičnom práve v znení neskorších predpisov.

Publikácia ponúka aktuálny a zároveň vyčerpávajúci prehľad inštitútov, ktoré sa podieľajú na zabezpečovaní kontroly obecnej samosprávy. Vysoko pozitívne treba hodnotiť praktický rozmer, ktorý autori do publikácie vložili. Autori pritom nielen poukazujú na aplikačné problémy, ale ponúkajú aj riešenia, tak na úrovni platnej právnej úpravy, ako aj v rovine návrhov *de lege ferenda*.

JUDr. Marcela Kováčová

Právnická fakulta UPJŠ v Košiciach

Prvé ženy v advokácii na Slovensku (do roku 1938)

2. časť

Po roku sa znova, už po desiaty raz, stretli referujúci i poslucháči, ktorým sú blízke dejiny advokátskeho povolania na jubilejnej Konferencii o histórii advokácie, tentoraz v Prahe v aule Paláca Dunaj. Vyše 50 poslucháčov a priateľov histórie advokácie z Čiech, Poľska a zo Slovenska mimoriadne zaujal referát slovenskej zástupkyne **Martiny Gajdošovej** s témou, ktorá nebola dosiaľ spracovaná (vo vzťahu k Slovensku vôbec a k Čechám iba torzovite).

Prvé advokátky a advokátske koncepientky na Slovensku

Medzi prvými advokátkami na Slovensku,¹ ako možno uviesť zo zatiaľ známych záznamov, bola **dr. Alžbeta Cziglerová-Wildmannová**, advokátka v Košiciach (zapísaná 20. 6. 1931 ako 30-ročná), jedna z prvých absolventiek PF UK v r. 1926, rodáčka z Košíc, **dr. Edith Neubergerová**, sídlila v Bratislave na Novomestskej 2 a do zoznamu advokátov bola zapísaná 16. 7. 1932, ako 28-ročná. Bola absolventkou PF UK z roku 1927, narodená v Šahách, prvýkrát v matrike fakulty spomenutá v zimnom semestri akademického roka 1922/23. Ďalšou v poradí bola **dr. Jolana Radó, rod. Weiss**, patrila k prvým poslucháčkam PF UK v akademickom roku 1921/22, absolventka z r. 1928, rodáčka z Veľkých Kostolian. Do zoznamu advokátov bola zapísaná 25. 2. 1933 ako 34-ročná a sídlo uvádzala Hotel Centrál, Bratislava. V roku 1933 bola

do zoznamu advokátov zapísaná tiež **dr. Livia Goldsteino-ová, rod. Hegedúšová** (11. 7. 1933), sídlila v Michalovciach. Keď by sme to pozreli v celkových počtoch – v roku 1933 bolo v zozname advokátov zapísaných 1116 advokátov – tak 4 ženy z toho predstavovali necelé 4 promile.²

V roku 1936 medzi advokátky v Košiciach³ pribudli **dr. Jacquelina Anna Kertészová, r. Matznerová**, absolventka PF UK z r. 1930, rodáčka z Košíc (zapísaná 17. 10. 1936), **dr. Marta Schönherzová, r. Ungárová** (zapísaná 14. 11. 1936). Ak nazrieme do zoznamov advokátov ku koncu roka 1938,⁴ stav bol nasledovný: medzi ženami advokátkami (v Advokátskej komore Bratislava) nájdeme už ďalšie mená – **dr. Margita Hámosová** z Užhorodu, absolventka PF UK z r. 1931, zapísaná do zoznamu advokátov 19. 8. 1936 ako 28-ročná, so sídlom v Bratislave, ul. dr. Pavla Blahu 31. Ďalšou advokátkou bola **dr. Mária Hromadová**, zapísaná 3. 11. 1938, so sídlom Záhradnícka 11/a Bratislava (podľa oznamu z Úradných

Mária Stará

Georgia Fürstová

Alžbeta Foldešová

novín z 20. 3. 1939 je známe, že bola zo zoznamu Advokátskej komory v Bratislave vymazaná z dôvodu presťahovania sa na územie iných komôr). Ďalšia advokátka bola **dr. Mária Stará**, zapísaná 7. 1. 1938 ako 31-ročná, so sídlom Nám. Slobody 4 Bratislava a **dr. Margita Rosenbergerová-Wintersteinová**, zapísaná do zoznamu Advokátskej komory v Bratislave 14. 2. 1938, so sídlom v Bánovciach nad Bebravou.

Teda z celkového počtu vyše 600 advokátov zapísaných v Advokátskej komore Bratislava ku koncu roka 1938 bolo 6 žien, z toho 5 so sídlom v Bratislave a 1 v Bánovciach nad Bebravou. Už by bolo možné hovoriť o jednom percente. V zozname advokátov Advokátskej komory v Turčianskom sv. Martine to bolo vyše dva a pol stovky, z toho 1 žena v Michalovciach, **dr. Lívia Goldsteinová, rod. Hegedúsová**. Zoznam advokátov na Karpatskej Ukrajine uvádzal 76 advokátov, bez žien. Teda v zaokrúhlených číslach necelé jedno percento z advokátov na Slovensku a Karpatskej Ukrajine boli ženy. V ďalšom období tento počet rástol a podiel žien sa postupne zvyšoval.

Zo sociálnych pomerov, teda z akých rodín šli dcéry na právnické štúdium a zapísali sa za advokátky, možno uviesť niekoľko povolání ich otcov: riaditeľ banky, inštalatér, rabín, prednosta stanice. Pri šiestich advokátkach je podľa mena evidentné, že boli vydaté, teda nemožno „potvrdiť mýtus“, že za vzdelaním a za ekonomickou aktivitou šli ženy, ktoré sa nevydali, alebo sa vydať nechceli.

Zároveň možno poukázať na počty **kandidátov advokácie** podľa stavu ku koncu roka 1938: V zozname Advokátskej komory Bratislava to bolo 12 kandidátiek z celkového počtu 163, čo predstavuje 7 %. Až 10 ich bolo zapísaných u advokátov v Bratislave, jedna v Trenčíne a jedna v Žiline.

V Bratislave pracovali nasledovné adeptky na advokáciu: **dr. Alžbeta Foldešová**, zapísaná u advokáta dr. Karla Geleiho (sídlo Richardova 15, zapísaný 26. 8. 1920), absolventka

PF UK 1935, rodáčka z Temešváru (nar. 1912); **dr. Georgia Fürstová**, zapísaná u advokáta dr. Ľudovíta Emeryho (Michalská 10, zapísaný 7. 11. 1910); **dr. Nadežda Hradská, rod. Ivanková**, absolventka PF UK v 1931, rodáčka z Bratislavy (nar. 1907), zapísaná u svojho otca advokáta dr. Milana Ivanuku, (Nám. 28. októbra 4, zapísaný 14. 1. 1904); **dr. Hedviga Krištufková** u advokáta dr. Jozefa Klvaňu (Panenská 32, zapísaný 25. 4. 1931); **dr. Edita Müllerová-Pogorielová** u advokáta dr. Rudolfa Müllera (Michalská 24, zap. 8. 11. 1906); **dr. Blanka Quittová-Löblová** u advokáta dr. Ota Löbla (Hurbanovo 10/II, zapísaný 23. 1. 1932), absolventka PF UK 1931, rodáčka z Nového Mesta nad Váhom (nar. 1908); **dr. Jarmila Papežová, rod. Zevlová**, absolventka PF UK z roku 1931, rodáčka z Pelhřimova, zapísaná u advokáta dr. Radomíra Kubu (Grosslingova 8, zapísaný 25. 7. 1921); **dr. Irena Porgesová**, absolventka PF UK v roku 1936, rodáčka zo Spišskej Belej, zapísaná u advokáta dr. Ernesta Zieglera (Poštová 2a, zapísaný 25. 9. 1926); **dr. Lívia Ragányi**, absolventka PF UK z r. 1935, rodáčka z Nových Zámkov, zapísaná u advokáta dr. Jána Steinera, absolvent PF UK z roku 1928 (Dlhá 1, zapísaný 12. 5. 1934); **dr. Antonia Stauberová**, absolventka PF UK z r. 1934, rodáčka z Trnova, zapísaná u advokáta dr. Ladislava Rudolfera, absolvent PF UK z r. 1927 (Dunajská 21, zapísaný 15. 10. 1932). Mimo Bratislavy boli ešte dve kandidátky advokácie: v Trenčíne **dr. Estera Berkovičová**, absolventka PF UK z r. 1936, rodáčka z Michaloviec, zapísaná u advokáta dr. Leopolda Ringwalda (zapísaný 17. 5. 1915) a v Žiline **dr. Oľga Zelinková**, absolventka PF UK z r. 1934, rodáčka z Domaniže (okr. Pov. Bystrica), zapísaná u advokáta dr. Alexandra Martona (zapísaný 12. 2. 1921).

V zozname kandidátov advokácie v Advokátskej komore Turčiansky svätý Martin bolo ku koncu roka 1938 evidovaných 79 kandidátov, z toho 3 ženy (teda necelé 4 %): **dr. Lili Händlerová**, PF UK absolvovala v r. 1936 a v r. 1938 získala

Irena Porgesová

Antonia Stauberová

Alžbeta Foldešová

JUDr., rodáčka z Michaloviec, zapísaná u advokáta dr. Maxa Brüglera (Michalovce, zapísaný 4. 7. 1908); v Prešove to bola **dr. Hermína Janečková**, zapísaná u advokáta dr. Edmunda Schwartza (zapísaný 13. 4. 1935) a napokon v Trstenej **dr. Olġa Geburová**, zapísaná u advokáta dr. Juġa Langeru (zapísaný 20. 5. 1913). V zozname advokátov v Košiciach boli v roku 1936 zapísané **dr. Alžbeta Elkánová** u advokáta dr. Maximiliána Elkána a **dr. Flóra Forgáčová** u advokáta dr. Jozefa Farkaša, absolventka PF UK z r. 1932, rodáčka z Košíc, v roku 1937 **dr. Gemma Kertészová**, rodáčka z Košíc, u advokáta dr. Erdélyho v Dunajskej Strede.

Tieto počty advokátov a advokátskych kandidátov iste nie sú celkom presné, ale sú dostatočne orientujúce. Okrem toho z oznamov v *Úradných novinách* z 25. 10. 1937 je zrejme, že zo zoznamu advokátov Advokátskej komory Bratislava bola vymazaná advokátka **dr. Alica Glásnerová-Kohnová** zo Žiliny na vlastnú žiadosť. V *Úradných novinách* z 9. 5. 1938 je ďalší oznam Advokátskej komory Bratislava, podľa ktorého zo zoznamu advokátov boli vymazané: **dr. Margita Rosenbergerová, r. Wintersteinová**, so sídlom v Bánovciach nad Bebravou – vymazaná na základe § 4 vl. nar. 63/39 Slov. zák.⁵ – a oznam z novembra 1939 informoval, že vymazaná bola aj advokátka **dr. Gizela Šimková** so sídlom v Trenčíne na základe vl. nar. č. 265/1938 Sb. z. a nar. o dočasnom obmedzení v živnostenskom a inom zárobkovom povolani.

Trocha súvislosti sociálnych, rodinných, osobných...

K advokátskym kandidátkam možno taktiež uviesť niekoľko údajov, ktoré svedčia o ich sociálnych pomeroch, z ktorých vychádzali. Medzi povolaniami ich otca možno nájsť: obchodník s drevom, advokát, garbiar, súdny adjunkt, obchod-

ník, stavebný podnikateľ, učiteľ, súkromník, továrnik, matka jednej vlastnila obchod s módnym tovarom, riaditeľ banky. Teda ženy právničky pochádzali z rôznych pomerov, (zo sledovaných archívnych dokumentov) štyri boli vydaté, z toho dokonca dve už študovali vydaté, z toho jedna končila s dvojročným synčekom. Boli to: dcéra súdneho adjunkta a dcéra advokáta.

Ak by sme sledovali, akí vekom skúsení advokáti sa rozhodli zamestnať ženu do advokátskej praxe, nájdeme tiež pestrosť, od starších advokátov až po novoadvokátov (zapísaní do advokácie v rokoch 1904 – 1935; služobne najstarší bol, prirodzene, otec nádejnej adeptky advokácie).

Niektoré rodiny (zo sledovaných nádejných advokátok) mali právnikov v rodine viac. Pre zaujímavosť napr. z jednej rodiny z Michaloviec dali na štúdiá práva do Bratislavy syna aj dcéru (dr. Estera Berkovičová z evidovaných advokátskych kandidátok a dr. Alexander Berkovič). Advokátska kandidátka, zapísaná u svojho otca advokáta dr. Ivanku mala zrejme v rodine ďalších právnikov: Dr. Nadežda Hradská, rod. Ivanová, narodená v r. 1907, pričom z rodu Hradských to boli dvaja páni študujúci na PF UK, zrejme jeden bol jej švagrom – Ľudvík Hradský, nar. 1902 a jeden zrejme jej manželom Zdenko Hradský nar. 1903 – zapísaný medzi advokátmi od 1. 9. 1936, so sídlom rovnakým ako zrejme svokor Dr. Ivanku, Bratislava, Nám. 28. októbra 4; (pričom všetci traja Hradskí mali domovskú obec Šebetov).⁶ Možno evidovať aj mnoho iných menovcov, napríklad advokátska kandidátka Dr. Edita Müllerová-Pogorielová bola zapísaná u advokáta dr. Rudolfa Müllera so sídlom v Bratislave, Michalská 24, zapísaný 8. 11. 1906. V Bratislave v tom čase tiež boli zapísaní nasledovní Müllerovci: dr. Ervin Müller, Mariánska 7/a, zapísaný 25. 8. 1937 a dr. Maximilian Müller, Grosslingova 8, zapísaný 26. 8. 1920. Napokon dr. Lili Händlerová, rodáčka z Micha-

Ester Berkovičová

Číslo: 28 / 19 36
III.
Dňa: 10. III. 1936
Dňa: 15. IV. 1937
Dňa: 1. X. 1937
Dňa: 3. V. 1938
Dňa: 1. IX. 1938

bol podľa §. 11. zák. č. XXXIV: 1874 zapísaná do zoznamu advokátskych kandidátov.
Turčianske Sv. Martine, 40-ho marca 1936

Advokátska komora v Turčianskom sv. Martine

NA PRAX SA VZŤAHUJÚCE ZÁZNAMY:

Zapísaný bol dňa mes. roku	Na praxi je u advokáta	Vystúpil dňa mes. roku
10 III 1936	Dr. Josefa Brüglera v Michalovciach	15 IV 1937
15 IV 1937	Dr. Blanka Quittová-Löblová v Hermannovciach	1 X 1937
1 X 1937	Dr. Josefa Brüglera, v Michalovciach	1 V 1938
3 V 1938	Dr. Morica Fleischmann v Bratislave	1 IX 1938
1 IX 1938	Dr. Arvidta Grossa v Bratislave	28 X 1938

Keď kandidát prestúpi k inému princípálovi na prax, povinný je túto legitimáciu s prosbou sem predostrieť a 20 Kčs poplatok zaplatiť.
Za vystavenie náhradnej legitimácie poplatok je 20 Kčs.

loviec, bola zapísaná u advokáta dr. Maxa Brüglera (Michalovce, zapísaný 4. 7. 1908), pričom v Michalovciach bol advokátom aj dr. Jozef Brüglér (zapísaný 17. 1. 1933). Ďalšia advokátska kandidátka Dr. Blanka Quittová-Löblová bola zapísaná u advokáta dr. Ota Löbla (Hurbanovo 10/II, zapísaný 23. 1. 1932), ktorý síce nebol jej brat ani otec, ale zrejme príbuzný, pričom v Bratislave bol zapísaný aj ďalší menovec dr. Max Löbl, Schneeweisova 5, zapísaný 22. 10. 1927).⁷ Advokátka dr. Mária Hromadová, zapísaná do zoznamu Advokátskej komory v Bratislave dňa 3. 11. 1938 mala sídlo rovnaké ako dr. Hynek Hromada (zapísaný 1. 9. 1928, Bratislava, Záhradnícka 11/a). Ďalšia advokátka dr. Margita Rosenbergerová-Wintersteinová, zapísaná 14. 2. 1938, so sídlom v Bánovciach n. Bebravou mala v Bánovciach svojho menovca dr. Vojtecha Wintersteina (zapísaný 27. 1. 1934). Napokon advokátka dr. Lívia Goldsteinová, rod. Hegedúsová, zapísaná 11. 7. 1933, so sídlom v Michalovciach tam mala tiež menovca dr. Alexandra Goldsteina (zapísaný 25. 4. 1936).

Zaujímavou osobou v radoch advokátskych kandidátok bola Dr. Jarmila Marie Papežová, rod. Zevlová, absolventka PF UK z r. 1931,⁸ rodáčka z Pelhřimova (nar. 1899), zapísaná u advokáta dr. Radomíra Kubu (Grosslingova 8, zapísaný 25. 7. 1921). Jej manžel dr. Bohuslav Papež z Valašského Meziříčí bol zároveň jej spolužiakom a PF UK absolvoval v roku 1932. Z jej osobného spisu na fakulte je zachovaná žiadosť dekanstvu z 9. 12. 1931, aby jej bol stanovený dátum promócií na 18. 12. 1931 a „... Současne prosím, abych, je li to možné, byla promována sama...“ Veci sa však vyvinuli inak, pretože je v spise zachovaná ďalšia písomnosť adresovaná dekanstvu 21. 4. 1932: „Svoluji tímto ke společné promoci se svým mužem...“ (Promócie sa uskutočnili 25. 4. 1932). Jej manžel dr. Bohuš Papež (nar. 1891) sa už v čase absolvovania troch štátnic a jednej rigorózy zamestnal od decembra 1931 (pri-

čom druhú rigoróznú skúšku zložil ešte v decembri 1931 a tretiu mal skladať hneď po novom roku) u Dr. Gejzu Drechslera v Bratislave, Konventná 5. Dr. Bohuš Papež vykonával advokátsku prax u advokáta dr. Gejzu Drechslera (ešte aj v roku 1938) v Bratislave a občasne prispieval do redakcie *Lidových novín*. Uvedené vedľajšie zamestnanie musel potvrdiť predložit' jeho advokát princípál komore, nakoľko Advokátska komora v Turčianskom sv. Martine ho vyzvala listom z 15. 12. 1934 preukázať riadny výkon praxe. Združenie advokátov Slovákov v Bratislave v tom čase zisťovalo vedľajšie aktivity jednotlivých advokátskych koncipientov, resp. nahlasovalo komore, kto nevykonáva riadne osnovnícku prax, a Advokátska komora v Turčianskom sv. Martine si to následne preverovala. V rámci rodinných vzťahov treba uviesť, že u Dr. Gejzu Drechslera bol od júla 1933 do marca 1934 zapísaný dr. Jaroslav Zevl, bytom Palkovičova 15 Bratislava (rovnako ako dr. Jarmila Papežová, rod. Zevlová, zrejme jej mladší brat, (1903 Mirovice okr. Písek). Neskôr nastúpil do služieb mesta Bratislava. JUDr. Jarmila Marie Papežová-Zevlová patrila k nadaným osobám, ovládala mnoho jazykov: slovenský, český, nemecký, francúzsky, taliansky, čiastočne maďarský a anglický. Po promóciách pracovala v službách mesta Bratislava do septembra 1934, ako advokátska koncipientka sa zamestnala v septembri 1934 u dr. Radomíra Kubu (Bratislava, Vysoká 12). Na ňu prišiel prípis z Advokátskej komory v Turčianskom Sv. Martine, z ktorého je zrejme, že Združenie advokátov Slovákov predostrelo zoznam advokátskych osnovníkov za rok 1934, ktorí prax advokátsku nevykonávajú, majú iné zamestnanie a sú zamestnanci štátu, verejných korporácií a podnikateľov. Po prešetrení jej princípál komore v roku 1935 oznámil, že dr. Papežová nemá iné zárobkové zamestnanie, ale je tiež vedecky činnou, pracuje na Univerzite v Bratislave v seminároch celkom

Flóra Forgáčová

Číslo: 90 / 19. 33

III.
Flóra Forgáčová

bol podľa §. 11. zák. č. XXXIV:1874 zapísaná do zoznamu advokátskych kandidátov.

Turčianska 7. ho júla 1933.

[Signature]
tajomník advokátskej komory.

NA PRÁX SĀ VZŤAHUJÚCE ZÁZNAMY:

Zapísaný bol			Na praxi je u advokáta		Vystúpil		
dňa	mes.	roku			dňa	mes.	roku
7	VII	1933	A = Váňa Ferdinandyho v Hošovicach		16	I	1935
16	I	1935	A = Holomana Klemenčeho v Hošovicach		21	X	1935
20	X	1935	A = Josefa Jarkovca v Hošovicach				

Keď kandidát prestúpi k inému princípálovi na prax, povinný je túto legitimáciu s prosbou sem predostrieť a 20 Kčs poplatok zaplatiť.
Za vystavenie náhradnej legitimácie poplatok je 20 Kčs.

bezplatne – chodí do seminára právnej filozofie (aj neskôr, v r. 1937 napísal taký príspevok). Nakoľko však dr. Kuba komore ohlásil, že koncipientka u neho nepracuje celodenne, komora ho vo februári 1937 vyzvala, aby okamžite požiadal o vymazanie koncipientky, čo aj v marci 1937 urobil. No k 15. 4. 1937 ju opätovne nahlásil ako svoju koncipientku. Prax u dr. Kubu vykonávala až do mája 1938, kedy vstúpila do praxe k svojmu mužovi, advokátovi dr. Bohušovi Papežovi.

Čo sa týka jej pôsobenia na Právnickej fakulte Univerzity Komenského, v oficiálnych zoznamoch medzi prednášajúcimi a zamestnancami fakulty jej meno nefiguruje. Situáciu však zrejme zapríčinila okolnosť, že Ministerstvo školstva a národnej osvety rozhodlo, že prednášky z praktickej filozofie v zimnom semestri 1934/34 nebudú honorované.⁹

Z advokátov, ktorí sa rozhodli zamestnať ženu na získanie advokátskej praxe, možno spomenúť dr. Ernesta Zieglera, advokát z Bratislavy, Poštová 2/a. Prax uňho vykonávala dr. Edith Neubergerová (postupne aj u dr. Vojtecha Fruhavis, advokáta v Párkani, a dr. Huga Drechslera v Nových Zámkoch). dr. Ernest Ziegler o. i. zamestnal aj dr. Irenu Porgesovú (od júna 1936 vykonávala advokátsku prax u dr. Eugena Wagnera v Trnave, pričom štúdium absolvovala na PF UK v máji 1936; od januára 1937 vykonávala advokátsku prax u dr. Dezidera Jellineka v Trnave). Dr. Ziegler zamestnal dr. Irenu Porgesovú od septembra 1937, pričom už v roku 1939 sa táto advokátska kandidátka podpisovala dr. Irena Zieglarová, rod. Porgesová. V apríli 1939 však bola zo zoznamu advokátskych kandidátov vymazaná pre nadpočet podľa § 4 vl. nar. 63/1939 Slov. zák.

Mimo Bratislavy zamestnal do advokátskej praxe ženu aj advokát dr. Moric Fried v Levoči – dr. Antóniu Stauberovú¹⁰ od decembra 1932 do februára 1934, kedy nastúpila advokátsku prax u dr. Rudolfera v Bratislave. Táto rodáčka z Levo-

če študovala na právnickej fakulte univerzity Karlovej v akademických rokoch 1928/29 – 19310/31, na Právnickej fakulte Univerzity Komenského v akademickom roku 1931/32, prísne doktorské skúšky zložila v júni 1932, v januári 1933 a marci 1934 v Bratislave.

Záver

Prvé ženy v advokácii v Československu sú doložené od roku 1929. Na Slovensku bola prvá advokátka zapísaná od roku 1931, pričom prvé absolventky práva sa počítajú od rokov 1926 a 1927. Predsudky, ani špeciálne hodnotenia voči ženám zo spisov advokátskej komory ani z fakulty nie sú evidentné. Ženy sa postupne dostávali do advokácie bez nejakých špeciálnych komentárov, jednoducho, ženy sa pozvoľna začali včleňovať do tejto slobodnej profesie. Nový trend prenikania žien do stále väčšieho okruhu profesií – učiteľky, lekárky, redaktorky, umelkyne, filozofky, právničky a v ich rámci advokátky bol postupný, reálny a v ničom nebol škandalóznym. Určite k tomu prispeli aj nové súdobé trendy slobody a nezávislosti žien. Zrejme tak – ako dnes, rodiny chceli zabezpečiť vzdelanie a živobytie dcéram. Zvažovali možnosti, ktoré ponúkala realita časopriestoru a inklinovanie k univerzitnému vzdelaniu u dcér podporili. Úplne pochopiteľné to bolo pre rodinu advokáta, ktorý vždy uvažuje o tom, ako raz odovzdá svoju prax synovi a keďže to už bolo na programe dňa – prečo nie aj dcére.

Veľmi milo pôsobí a atmosféru sledovaného obdobia i témy dotvára film *Advokátka Věra* z roku 1937 režiséra Martina Friča na motívy poviedky J. Zemanovej. Komediálnou skratkou vyskladaná rodina: otec – ctihodný a zámožný muž milujúci rodinné zázemie a zvlášť jediná dcéru Věru, matka – hyperbola na exaltovanú emancipovanú vydatú ženu pracujú-

 Slávnej
 Advokátskej Komore
 v Turč. Sv. Martine

 Žiadosť

 Dr. Jacquelyny Anny Matzerovej, kandidátky advokácie
 v Banskej - Bystrici /u pa. Dra. Mikuláša Halásza,
 advokáta v Banskej - Bystrici./

 o zaradenie do zoznamu
 adv. kandidátov.

Slavná Advokátska Komora !

 Pripojujem pod A./ pôvodný diplom zo dňa 22. novembra 1930,
 pod B./ osvedčenie pa. Dra. Mikuláša Halásza, ad-
 vokáta v Banskej-Bystrici, dľa ktorého
 konám u neho skutočnú praxi odo dňa 15.
 decembra 1930,
 pod C./ osvedčenie o štátnom občianstve republiky
 Československej,
 pod E./ podobiznu.-
 Na základe týchto účtve žiadam : raďte mňa do zoznamu kandi-
 dátov advokácie zaznačiť, o tom usnesenie vydať a mi legiti-
 maciu doručiť dať.-

 S úctou

 v Banskej-Bystrici u Dra. M. Halásza.
Dr. Jacquelyna Matzerová.

Hore: dve strany žiadosti o zápis do zoznamu kandidátov. Dole: žiadosť o zmenu (vľavo) a žiadosť o zápis do zoznamu advokátov.

 Slávnej Advokátskej Komore !

 Pod A./ pripojujem svojú legitimáciu č.128/30.
 Pod B./ pripojujem osvedčenie Dr. Mikuláša Halá-
 sza, banskobystrického advokáta, dľa ktorého vystúpim z jeho kancelárie
 kde som dotiaľ účinkovala ako kandidátka, dňa 1-ho sept. 1931.
 Pod C./ pripojujem osvedčenie Dr. Juliusa Boll-
 nera advokáta v Košiciach, ktoré svedčí, že dňa 1-ho sept. 1931. vstupim
 do jeho kancelárie ako kandidátka.
 Na základe pripojených dokladov účtve prosim,
 raďte mňa v zozname advokátských kandidátov prezmeniť.

 S úctou
Dr. Jacquelyna Matzerová
u Matzerových

Slávnej
 Advokátskej Komore
 v Turč. Sv. Martine

 Žiadosť

 Dr. Jacquelyny Anny Matzerovej, rod. Matzerovej
 obyvateľky v Košiciach, Bercányho ul. 4.

 o zápis do zoznamu advokátov.

Reprodukcia: Bratislava, Slovenská advokátska komora, v Bratislave, 14. 10. 1931.
 Advokátska komora v Slovensku
 v Bratislave, B. Hradská ul. 22-24, VII. 31-32

Advokátska komora v Turčianskom Sv. Martine.Číslo 1 / 1936

II.

Dr. Luquelina Hertčorová - Maternová z Košíc
podáva prosbu o zápis do soznamu advokátov.

Usnesenie.

Advokátska komora v Turčianskom Sv. Martine p. dr. Luquelinu Hertčorová - Maternová do svojho soznamu advokátov, a to do sväzku T pod radovým číslom 431 zapísala so sídlom: Košice a o tom mu riadnu legitimáciu vystavila.

Základom zápisu slúžily tieto listiny:

1. Advokátsky diplom, vystavený v Košiciach dňa 6. decembra roku 1934 pod číslom 18/34.
2. Osvedčenie o štátnom občianstve, ktoré vystavil okresný úrad v Berechove dňa 26. oktobra 1938. pod číslom K. 14026/38. podľa vyhlášky č. 225/1926 Sb. zák. a nar.

Žiadateľ ^(prv) odbovil prax:

- u Dr. Mikuláša Halasra, adv. v B. Bystrici, od 19. dec. 1930. do 1. sept. 1931.,
u Dr. J. Hallera, adv. v Košiciach, od 1. sept. 1931. do 16. marca 1933.,
u Dr. Gabriela Hertčara, adv. v Košiciach od 16. marca 1933. do podania prosby, t. j. do 15. oktobra 1936.

spolu 5 rokov, 9 mesiacov a 26 dní.

Súčasne komora žiadateľa ^(prv) vymazala zo soznamu advokátskych osnovníkov.

Komora vyzýva zapísaného, aby 500 Kč slovom päťsto Kč zápisného a 150 Kč členovský príspevok na rok 1936. do pokladnice komory zaplatil. Tieto peniaze inkasujú sa poštovou dobierekou spolu i s portom.

Turčiansky Sv. Martin dňa 17. oktobra roku 1936.

opísan a odoslan
X. 1936

ADVOKÁTSKA KOMORA V TURČIANSKOM SV. MARTINE.Číslo 1 / 1936.2.
II.

Úradné oznámenie, že dr. Jaguelina Hertisová Katanerová, ^{advokát}_{adv.-osnovník} v Košiciach, doteraz zapísaný člen advokátskej komory v Turčianskom Sv. Martine, ostal na svojom doterajšom pôsobišti, teda na území, ktoré podľa Mníchovskej dohody a Viedenského rozhodčieho súdu pripadlo do Maďarska, tiež že dosiaľ nesložil podľa vládneho nariadenia č. 6/39 predpísanú prísahu.

Usnesenie.

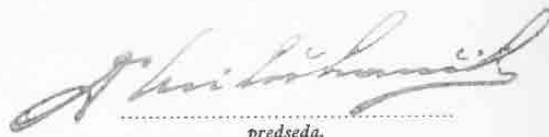
Správny výbor advokátskej komory v Turčianskom Sv. Martine dr. Jaguelinu Hertisová Katanerová, ^{advokátka}_{adv.-osnovníka} v Košiciach, doterajšieho člena tejto advokátskej komory, vymazáva zo zoznamu svojich členov, a to s právnym účinkom od 2. novembra 1938.

Menovaný ^{advokát}_{adv.-osnovník} ostal účinkovať vo svojom terajšom pôsobišti, ktoré územie pripadlo Maďarsku, teda cudzozemskému štátu. Podľa týchto okolností zo štátoprávnych ohľadov prestal byť menovaný členom tejto advokátskej komory, a to tým viac, lebo podľa vládneho nariadenia 6/39 predpísanú prísahu dosiaľ nesložil.

Turčiansky Sv. Martin dňa 8. júla 1939.

tajomník.

predseda.

cu v redakcii *Ženská hlídka*, podporujúca dcérinu nezávislosť a dcéra – čerstvo doštudovaná právnička JUDr. Věra Donátová, ktorá si chce otvoriť advokátsku kanceláriu. Filmová skratka preskočila koncipientsku skúsenosť – „... dosť bolo kancelárskej driny pre iných ... otvorím si advokátsku kanceláriu a budem prvá samostatná advokátka ... budem obhajovať vdovy a siroty...“ Skrátka otec dcére na jeden rok prisľúbi prispievať na živobytie – financovať byt s kanceláriou, jednu slúžku na varenie a upratovanie, jedného pomocníka solícitora (napr. na písanie na stroji) a dá jej k dispozícii auto, aby sa mohla vozíť na súd. Podmienkou je, že ak sa jej kancelária do roka nerozbehne, bude musieť privoliť k vydaju. Kúzelným spôsobom opísaná veľká snaha mladej ženy presadiť sa a vtípne (otcom) nastavený klient z podsvetia (obhajoba *ex offa*), z ktorého sa napokon vyklúje želatelný ženích. Všetko dobre dopadne, najmä vďaka otcovej dobromyseľnej prezieravosti. Snaha dievčiny po samostatnej kariére advokátky je vykreslená ako plná chcenia i naivity, necítiť tu však ani dešpekt, ani pobúrenie, ani iné negatívne hodnotenia, skôr iba pochybnosti a obavy, ale aj kvapku nádeje a odvodu. Len pri matke je zvýraznený postoj prehnane prežívanej emancipovanosti žien, akiste na komediálne dokreslenie prostredia „ženskej otázky“.

Ani v súčasných spomienkach advokátov nenájdeme úvahy nad zastúpením žien v advokácii.¹¹ V slovenskom advokátskom prostredí nepatrí rodová rovnosť k vyhrteným témam.

Žena advokátkou – bola to určite veľká novosť, dlhodobo ojedinelá. Ani tieto ženy, ani ich blízki – právnické vzdelanie a aspirácie na advokáciu určite nebrali ako zaručenú kariéru, úspech a bohatstvo, ale ani ako prešľap voči spoločenskému poriadku väzieb ženy mimo ekonomické aktivity, ba necítiť tu ani karikatúru na emancipáciu.

Žena advokátkou – azda v tom bola veľká dávka odvahy a malá štipka pochybnosti: čo keby predsa... Uvažovanie ľudské – asi tak ako u väčšiny z nás, v minulosti, v súčasnosti a určite aj v budúcnosti.

JUDr. Mgr. Martina Gajdošová, PhD.

Poznámky

- 1 Prvá advokátka žena začala advokátsku prax na území Československa vykonávať v r. 1929 – dr. Matylda Mocová-Wíčovová; in: Kerecman, P. – Manik, R.: **História advokácie na Slovensku**, Eurokodex, s. r. o., 2011, s. 363.
- 2 Zo správy Advokátskej komory v Turčianskom Sv. Martine, z decembra 1934 za roky 1930 – 1933; Ministerstvo spravodlnosti, č. 62752/34-11, 1. 12. 1934, č. 122/1934/1; SNA, F.: MP 1938-1945 (1918-1945), šk. 228.
- 3 Údaje o ženách v advokácii, i koncipientkách v Košiciach in: Kerecman, P.: **Advokáti Aranyossyovci a Košická advokátska komora**. Prednáška na História advokácie, Praha, 8. 11. 2013
- 4 Zoznam členov advokátskych komôr na Slovensku, 1939, tlačil Kníhtlačiarsky účastinný spolok v TSM. V tomto čase organizácia advokácie na Slovensku zahŕňala Advokátsku komoru v Bratislave, Advokátsku komoru v Turč. Sv. Martine a Advokátsku komoru v Užhorode.

5 VI. nar. č. 63/1939 Slov. zák. o vymedzení pojmu žida a usmernení počtu židov v niektorých slobodných povolaniach. ČASŤ DRUHÁ – O usmernení počtu židov v niektorých slobodných povolaniach:

V advokácii. § 3.

Počet židov advokátov (advokátskych osnovníkov) určuje sa štyrmi percentami celkového počtu zapísaných členov príslušnej komory. § 4. (1) Prebytok advokátov (advokátskych osnovníkov) vymaže sa zo soznamu príslušných komôr, a to z úradu. (2) Vymažú sa najmä tí, ktorí: a) nemajú svoje sročné dane, dávky, poplatky alebo iné verejné farchy vyrovnané, b) podľa svojho majetkového stavu alebo podľa svojich zárobkových pomerov v inom zamestnaní, nie sú odkázaní na toto povolanie, c) prax v skutočnosti nevykonávajú, d) neovládajú primerane štátnu reč, e) nie sú žiadúci v tomto povolaní z iného dôležitého verejného záujmu.

Každopádne rok 1939 priniesol veľké spoločenské zmeny, ktoré sa dotkli aj stavov v advokácii – advokátov i advokátskych kandidátov. K tejto zložitej téme pozri napr. Kerecman, P. – Manik, R.: **História advokácie na Slovensku**. Eurokodex, s. r. o., 2011, s. 415 a nasl.

6 Archív Univerzity Komenského, matriky akademických rokov 1924/25, 1925/26, 1930/31.

7 Zoznam členov advokátskych komôr na Slovensku, 1939, tlačil Kníhtlačiarsky účastinný spolok v TSM.

8 Archív Univerzity Komenského, fond PraF UK, študijný spis, A-1931.

9 Prof. Tvrďý na to reagoval, že nebude čítať štvorhodinové kolégium z filozofie. Výsledkom diskusie na schôdzi profesorského zboru bolo, že odhlásením prednášky by klesol študentom počet zapísaných hodín pod 20, pričom profesorský zbor je zodpovedný za úplnosť prednášok. Preto sa rozhodli vyzvať študentov, aby si prednášku dr. Tvrďého vyčiarikli a o náhrade sa dozvedia neskôr. Hodlali to oznámiť aj ministerstvu vzhľadom na to, že šlo o prednášku povinnú, pričom na filozofickej fakulte, kde študenti mohli niektoré prednášky absolvovať, niet takej prednášky, ktorá by túto prednášku z praktickej filozofie nahradila. O náhrade zatiaľ uvažovali o štvorhodinovej prednáške zo sociológie; Archív Univerzity Komenského, Zápis o schôdzi profesorského zboru PF UK z 18. 10. 1934.

10 Archív Univerzity Komenského, fond PraF UK, študijný spis, A-1931.

11 Slovenská advokátska komora: **Advokácia v spomienkach advokátov**. Bratislava, 2013, V knihe je vyše šesť desiatok rozhovorov s advokátmi strednej generácie. Veľmi zaujímavé sú odpovede advokátov, v ktorých si mali zaspomínať na svoje začiatky v advokácii. Častokrát sa tu spomínajú starší advokáti so svojimi starými kancelármi, knižnicami, etickými zásadami, zvykmi a spôsobmi (napr. v rozhovore s dr. Evou Bušovou). Niet tu žiadnej zmienky na osobitosti situácie, že do advokácie začali vstupovať ženy, jedine dr. Milena Blažeková spomína na časy v 60-tych rokoch, keď bola po škole pridelená do advokátskej poradne v Komárne, kde boli samí starší advokáti – 50- až 70-roční, pričom ona sa cítila iba ako ich administratívna pracovníčka, čoskoro ju však prideliť do advokátskej poradne v Bratislave, s. 93). Keď sa v niekoho spomienkach objavia v advokácii ženy, tak len s odkazom na ich erudovanosť, otázka ženského zastúpenia v advokácii nebola osobitnou témou.

Bulletin slovenskej advokácie

CENNÍK INZERCIE NA ROK 2014

Ceny a rozmery uvedené na schémach platia pre vnútorné strany čísla.

Druhá strana obálky

Vodorovná polovica strany 210 x 147 mm + 3 mm dookola na orez 800 eur

Celá strana 210 x 297 mm + 3 mm dookola na orez 1 600 eur

Pre 2. stranu obálky nie je rozhodujúca farebnosť inzerátu.

Celostranová inzercia má na 2. strane obálky prednosť pred polstranovou.

Tretia strana obálky – detto ako 2. strana obálky.

Štvrtá strana obálky

Výlučne **celá strana** 210 x 297 mm + 3 mm dookola na orez 2 400 eur

Pre 4. stranu obálky nie je rozhodujúca farebnosť inzerátu.

Zlavy pri opakovanom obsadení tej istej inzertnej plochy

Opakovaným obsadením sa rozumie **vopred** ohlásený počet, veľkosť, farebnosť a umiestnenie inzerátu. Samotný obsah sa pritom môže meniť, ak inzerent dodáva definitívne spracovaný tlačový podklad. Za opakovanie sa považuje **aj znovuobjednanie toho istého inzerátu** do nasledujúceho čísla, aj keď bolo ohlásené dodatočne; zľava za prvé uverejnenie sa započíta.

2 uverejnenia 5 %

3 uverejnenia 10 %

4 a viac uverejnení 15 %

Vkladaná inzercia

– 0,20 eura/ks
Ide o distribúciu **inzerentom dodaných tlačovín** spolu s bulletinom. Maximálna veľkosť je formát A4.

Riadková inzercia sa neuverejňuje. Výnimkou sú žiadosti o zamestnanie advokátskych koncipientov a praktikantov, ktoré sú zverejňované a praktikantov, ktoré sú zverejňované v samostatnej kapitole čísla zadarmo.

Špeciálny inzerát výlučne pre advokátov, advokátske kancelárie a firmy, ktorého účelom **je ponuka práce pre koncipienta/koncipientku**, má jednotnú úpravu, rozmer štvrtiny strany (kvadrant), sa zverejňuje za režijnú cenu 17 eur.

Podklady

Podklady inzerátu sa prijímajú výlučne v elektronickej podobe, definitívne spracované pre tlač vo formátoch PS, EPS, PDF, JPG, TIF... Musia spĺňať technické parametre na požadovanú kvalitu tlače (nedegradované fotografie s rozlíšením cca 300 dpi, farebnosť v CMYKu, texty v krivkách a pod.). Pri osobitnej požiadavke na vernosť reprodukcie musí inzerent dodať nátláčok inzerátu v skutočnej veľkosti. Materiál na vkladajúcu inzerciu si zabezpečí inzerent sám a doručí ho priamo do firmy, ktorá finalizuje bulletin. Inzerent zodpovedá za obsah inzerátu i za kvalitu dodaných podkladov.

Ceny sú uvedené bez DPH 19 %.

Štvrtina strany
– kvadrant
83 x 123 mm
(š x v)

čb 170 eur
cmk 300 eur

Štvrtina strany – vodorovný pás
172 x 60 mm (š x v)

čb 170 eur
cmk 300 eur

Vodorovná
polovica strany
spadavka
210 x 145 mm
(š x v)
+3 mm dookola na orez

čb 370 eur
cmk 660 eur

Vodorovná
polovica strany
zrkadlo
174 x 123 mm
(š x v)

čb 340 eur
cmk 600 eur

Zvislá
polovica strany
zrkadlo
83 x 254 mm
(š x v)

čb 340 eur
cmk 600 eur

Zvislá
polovica strany
spadavka
101 x 297 mm
(š x v)

+3 mm dookola na orez

čb 370 eur
cmk 660 eur

Celá strana
zrkadlo
174 x 254 mm
(š x v)

čb 680 eur
cmk 1 200 eur

Celá strana
spadavka
210 x 297 mm
(š x v)
+3 mm dookola na orez

čb 740 eur
cmk 1 320 eur

bulletin slovenskej advokácie

Recenzovaný právnický časopis SAK

Vydáva Slovenská advokátska komora
Kolárska 4, 813 42 Bratislava
IČO: 30 795 141

Vychádza desať ráz do roka
(8 riadnych čísel a dve dvojčísla)
Náklad 5 600 ks

Redakčná rada:

JUDr. Jozef Brázdil (predseda)

JUDr. Peter Kerecman, PhD. (podpredseda)

Mgr. Marek Benedik

doc. JUDr. Milan Ďurica, PhD.

JUDr. Zuzana Ďurišová

doc. JUDr. Svetlana Ficová, CSc.

JUDr. Roman Hošovský

JUDr. Marek Kordík, PhD., LL.M.

prof. JUDr. Ján Mazák, PhD.

JUDr. Ondrej Mularčík

prof. JUDr. Oľga Ovečková, DrSc.

JUDr. František Sedlačko, PhD., LL.M.

JUDr. Alexander Škrinár, CSc.

JUDr. Marek Števcík, PhD.

JUDr. Andrea Tomlainová, PhD.

prof. JUDr. Peter Vojčík, CSc.

Výkonná redaktorka:

PhDr. Nadá Ondrišová, tel.: 02/204 227 28

ondrisova@sak.sk

Administrácia:

Darina Stračinová, tel.: 02/204 227 26

darina.stracinova@sak.sk

Vizuálna koncepcia:

Ladislav Blecha

Predtlačová príprava:

Helondia, s. r. o., Bratislava

Tlač:

Print Hall, s. r. o., Bratislava

Objednávky bulletinu a inzercie:

Kancelária SAK

Kolárska 4, 813 42 Bratislava

fax: 02/204 227 42

reg. č. MK SR: 4161/10

ISSN 1335-1079

Uzávierka odbornej časti: 30. 1. 2014

Uzávierka redakčnej časti: 5. 2. 2014

Toto číslo vyšlo 27. 2. 2014

Pokyny pre autorov odborných článkov

1. Do redakcie treba poslať rukopis (v elektronickej podobe), ktorý nebol publikovaný v inom periodiku.
2. Treba uviesť meno a priezvisko autora (autorov), vedecké a akademické hodnosti, povolanie, adresu pracoviska a trvalého bydliska, rodné číslo, kontakty (telefónne číslo, e-mailovú adresu).
3. Titulok príspevku má byť krátky, vecný, výstižný. Pred vlastný text treba pripojiť krátky úvod (perex, abstrakt) objasňujúci tému príspevku. Dlhý text je vhodné členiť medzitolčkami.
4. V texte treba dôsledne dbať na presnú identifikáciu osôb a inštitúcií. U osôb nasleduje po akademických tituloch meno a priezvisko, v prípade potreby i vedecká hodnosť. Ak nie je známy slovenský prepis zahraničných hodností alebo ich uvedenie nie je podstatné vzhľadom na informačnú a protokolárnu potrebu, tak ich možno vynechať. Názvy zahraničných a medzinárodných inštitúcií sa uvádzajú v plnom pôvodnom názve (prípadne so skratkou v zátvorke). Ak existuje zaužívaný slovenský prepis, treba ho dôsledne používať, inak je potrebný čo najpresnejší preklad do slovenčiny.
5. Poznámky v texte treba označovať číslom bez zátvorčky a bez bodky. Pri citovaní bibliografických údajov treba dodržať nasledovnú schému:
Priezvisko1, M. – Priezvisko2, M.: **Názov diela. Prípadný podtitul.** Miesto vydania : Vydavateľ, ROK, s. XY.
6. Autor pripojí krátku **anotáciu** v rozsahu do 600 znakov vrátane medzier, v ktorej zhrnie problematiku článku, svoje stanoviská a vývody. Redakcia zabezpečí preklad anotácie do angličtiny a nemčiny.
7. Autor tiež napíše **stručnú informáciu** o svojom aktuálnom odbornom pôsobení a prípadne o iných skutočnostiach, ktoré považuje za dôležité v súvislosti s obsahom článku. Pripojí tiež **fotografiu**, ktorá bude spolu s informáciou uverejnená na prvej strane príspevku v graficky odčlenenej ploške. Rozmer fotografie má byť aspoň 300 × 360 pixelov (to zodpovedá rozmeru 25 × 30 mm pri tlačovej kvalite).
8. Maximálny odporúčaný rozsah odborného článku je 34 000 znakov vrátane medzier, čo zodpovedá cca 6 stranám v bulletine. Maximálny odporúčaný rozsah recenzie, poznámky, správy z podujatia, úvahy na aktuálnu tému a pod. je 4 500 znakov vrátane medzier. K článkom o publikáciách (recenzie, anotácie) je potrebné dodať sken obálky knihy, pričom od vydania titulu by mal uplynúť maximálne 1 rok.
9. O zaradení príspevku do konkrétneho čísla a výške autorského honoráru rozhoduje redakčná rada Bulletinu slovenskej advokácie. Vyslovuje sa k obsahu a forme spracovania príspevku, prípadne konzultuje s autorom možné úpravy a doplnky. Môže požiadať autora o skrátenie príspevku alebo rozdeliť dlhý článok do viacerých čísiel. Vyhradzuje si tiež právo uverejniť svoj kolektívny názor k publikovanému príspevku.
10. Redakcia bulletinu si vyhradzuje právo upraviť názov príspevku, medzitolčky, vykonať v rukopise potrebné štylistické, jazykové a technické úpravy.
11. Tesne pred publikovaním dostane autor svoj príspevok na odsúhlasenie redakčných zásahov a na prípadné doplnenie a aktualizáciu. Autorizovaný príspevok sa uverejní bez ďalších redakčných zásahov.
12. Príspevky sa uverejňujú na základe písomného súhlasu autorov na osobitnom redakčnom formulári. Nevyžiadané rukopisy redakcia nevracia.

